

Högskolan Dalarnas kvalitetssäkringsarbete
avseende utbildning och forskning

Självvärdering

Högskolan Dalarna
Dnr C 2023/1419

Datum

2024-05-22

Högskolan Dalarnas kvalitetssäkringsarbete avseende utbildning och forskning

Självvärdering

Innehållsförteckning

Inledning	1
Högskolan Dalarnas organisation.....	1
Högskolan Dalarnas vision och strategi	3
Högskolan Dalarnas kvalitetssystem.....	4
Högskolans läge i den pågående implementeringen av strategin.....	8
Självvärderingens disposition.....	9
Fastställd ordning och kvalitetskultur för utbildning och forskning (Bedömningsgrund 1)	10
Fastställd och tillgänglig beskrivning av kvalitetssystemet	10
Kvalitetssäkringsarbetet engagerar och understödjer en kvalitetskultur	13
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	17
Kontinuerlig uppföljning av utbildning och forskning (Bedömningsgrund 2).....	20
Systemstöd för kontinuerlig uppföljning.....	20
Högskoleövergripande enkäter och uppföljningar	21
Uppföljning av utbildning	21
Uppföljning av forskarutbildning	24
Uppföljning av forskning	24
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	25
Återkommande granskningar av utbildning och forskning (Bedömningsgrund 3).....	27
Utvärderingar av utbildning - organisation och resursutnyttjande	27
Kollegial utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.....	29
Kollegial utvärdering av utbildning på forskarnivå.....	31
Kollegial utvärdering av forskningsverksamheten.....	32
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	34
Kompetensförsörjning, kompetensutveckling och karriärstöd inom utbildning och forskning (Bedömningsgrund 6).....	36
Systematiskt säkerställande av långsiktig kompetensförsörjning för att tillgodose forskningens och utbildningens behov och förnyelse.....	36
Systematiskt säkerställande av goda förutsättningar för den forskande och undervisande personalens kompetensutveckling.....	39
Karriärstöd för forskare	41
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	42
Studentstöd, läranderesurser och infrastruktur samt forskningens stöd och infrastruktur (Bedömningsgrund 5).....	44
Beskrivning av studentstöd samt utbildningens infrastruktur och läranderesurser	44
Systematiskt säkerställande av studentstöd, infrastruktur och läranderesurser	46
Systematisk utveckling av lärmiljöer	47
Systematiskt arbete för ett ändamålsenligt forskningsstöd.....	48
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	50
Inrättande och nedläggning av utbildning (Bedömningsgrund 4, utbildning)	51

Inrättande och nedläggning av ämnen, huvudområden, yrkesexamina och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå.....	51
Inrättande och avveckling av forskarutbildningsämne.....	52
Inrättande av kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå	53
Inrättande av kursplaner samt allmän och individuell studieplan på forskarnivå	54
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	54
Samband mellan forskning och utbildning (Bedömningsgrund 7, utbildning)	55
Operativt och verksamhetsnära arbete för samband mellan forskning och utbildning	55
Granskning och planerad utvärdering för att säkerställa ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten	56
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	57
Studentcentrerat lärande (Bedömningsgrund 8, utbildning)	59
Studentcentrerat lärande i stödverksamheten	59
Utbildningsinsatser rörande studentcentrerat lärande.....	60
Studentcentrerat lärande i pedagogisk meritering	60
Utformning av fysiska och digitala lärmiljöer för ett studentcentrerat lärande.....	61
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	61
Forskningens utveckling och förnyelse (Bedömningsgrund 4, forskning)	63
Resurser för forskningens utveckling och förnyelse	63
Högskoleövergripande insatser för forskningens utveckling och förnyelse.....	66
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	68
Jämställdhet i forskningens förutsättningar (Bedömningsgrund 7, forskning)	70
Systematiskt arbete utifrån högskolans jämställdhetsintegreringsplan	70
Institutionernas systematiska arbete för jämställdhet i forskningens förutsättningar.....	72
Uppföljning av jämställdhet i forskningens förutsättningar	73
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	74
God forskningssed (Bedömningsgrund 8, forskning).....	76
Systematiskt arbete för att främja god forskningssed.....	76
Hantering av oredlighet i forskning samt avvikelse från god forskningssed.....	77
Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden.....	78
Kvalitetssystemets övergripande styrkor och utmaningar	80

Använda förkortningar och begrepp

AFU Anställningsförslagsutskottet

BeHDa Mötes- och beslutshantering vid Högskolan Dalarna

CeTLER Centrum för besöksnäringens forskning

DAU Data Access Unit

DAVA Dalarnas Audiovisuella Akademi

DURE Dalarna University Research Evaluation

EWS Early Warning System

FER Forskningsetiska rådet

FUN Forskarutbildningsnämnden

IHOV Institutionen för hälsa och välfärd

IIT Institutionen för information och teknik

IKS Institutionen för kultur och samhälle

IL Institutionens ledningsråd

ILU Institutionen för lärarutbildning

ISLL Institutionen för språk litteratur och lärande

KOF Högskolan Dalarnas Kommitté för god forskningssed

Linnea Högskolan Dalarnas informationssystem för analys och statistik

PUD Pedagogiskt Utvecklingscentrum Dalarna

RECAST Research Collegium for the Advancement of Sustainability

RL Rektors ledningsråd

SERC Sustainable Energy Research Centre

SLR Stödets ledningsråd

SUD Socialtjänstens utvecklingscentrum Dalarna

SUUL Systematisk utveckling och utvärdering av lärmiljöer

UFN Utbildnings- och forskningsnämnden

UFU Utskott för forskningsutvärdering

UKU Utskott för kurs- och utbildningsplaner

UUU Utskott för utbildningsutvärdering

VS Verksamhetsstödet

VSO Verksamhetsstödsområden

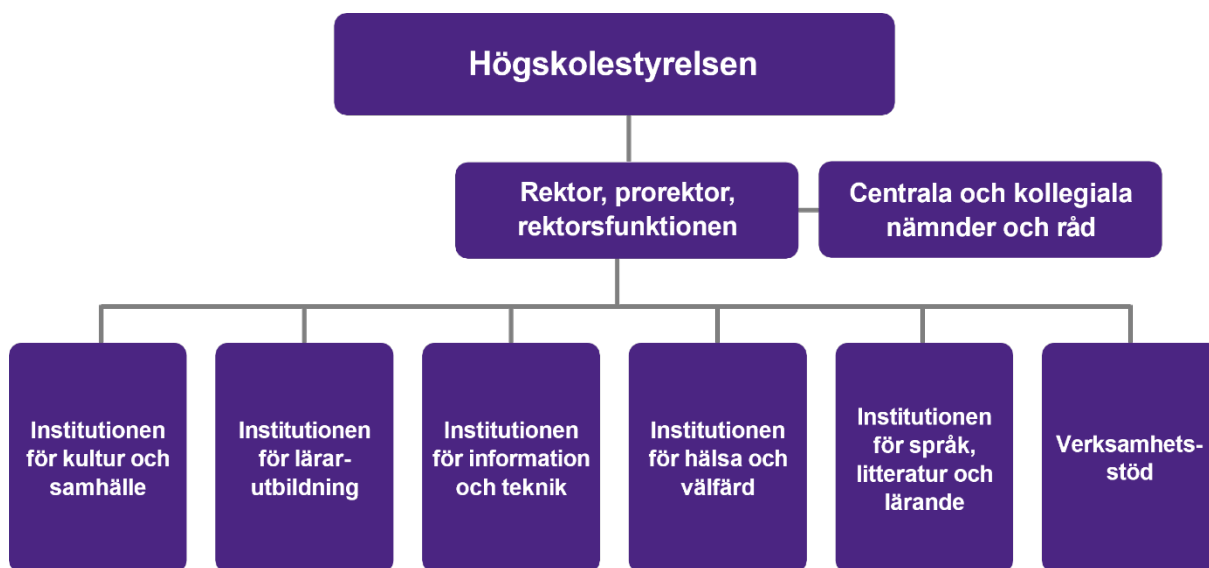
XU Examenstillståndsutskottet

Inledning

Högskolan Dalarna bildades 1977 och är idag en medelstor högskola som bedriver utbildning och forskning inom hälsa och välfärd, utbildning och lärande, teknik och data, humaniora inklusive språk, samhällsvetenskap och medier. Utbildningarna ges dels i form av nätbaserad distansutbildning, dels i form av campusbaserad utbildning vid Campus Falun och Campus Borlänge. Sammantaget erbjuder högskolan ett 70-tal utbildningsprogram på grund- och avancerad nivå och drygt 1000 kurser. Antalet helårsstudenter uppgår till ca 5 700 och högskolan har ca 800 anställda, varav 63 % är forskarutbildade. Högskolan har 58 professorer och på forskarnivå erbjuds utbildning inom fyra forskarutbildningsområden: Pedagogiskt arbete, resurseffektiv byggd miljö, mikrodataanalys samt hälsa och välfärd med inriktning evidensbaserad praktik. Antalet doktorander i egen regi är idag 71.¹

Högskolan Dalarnas organisation

Högskolan Dalarna är en statlig myndighet där det övergripande ansvaret vilar på en styrelse som delegerat verksamhetsansvaret till rektor, som är myndighetschef och högskolans främste företrädare.² Under rektor består högskolans linjeorganisation av fem institutioner, som är organiserade i avdelningar, samt ett verksamhetsstöd. Förutom linjeorganisationen består högskolan av en nämndorganisation, där Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN), är det högsta kollegiala organet. En översikt av organisationsstrukturen ges i figur 1.

Figur 1. Högskolan Dalarnas organisationsstruktur.

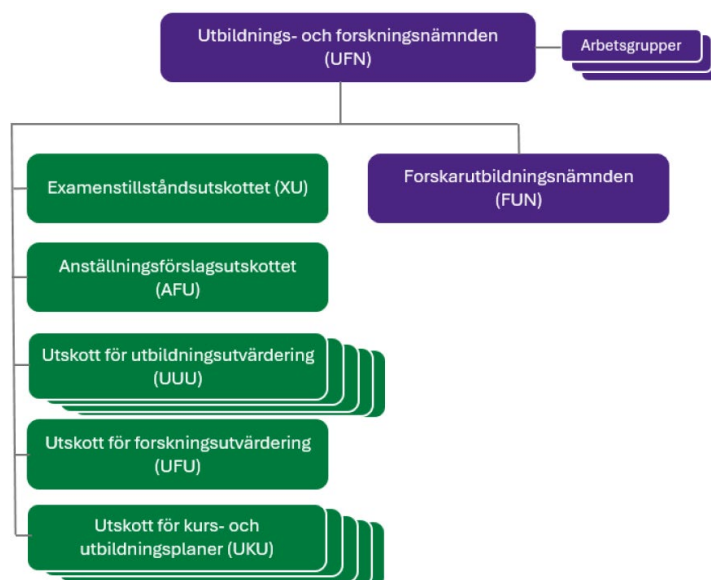
Den dagliga ledningen av högskolan sker inom rektorsfunktionen (RF), som består av rektor, högskoledirektören och två vicerektorer. En av vicerektorerna är även prorektor, det vill säga rektors ställföreträdare. Rektors ledningsråd (RL) utgör det högsta organet i linjeorganisationen, och är formellt rådgivande inför rektors beslut. I RL ingår tillsammans med rektors-

¹ Högskolan Dalarnas årsredovisning 2023, Dnr C 2024/143.

² Arbetsordning för Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/81.

funktionen också dekan, prodekan(er)³, samtliga prefekter och en studentrepresentant. Prefekten utgör tillsammans med proprefekt(er), avdelningschefer, studentrepresentanter och kollegialt valda ledamöter institutionens ledningsråd (IL).⁴ IL hanterar institutionens samlade verksamhet och är dess högsta rådgivande organ, och fungerar som ett forum för frågor som rör institutionens strategiska utveckling. Rådet har utformats för att säkerställa att besluten blir väl förankrade inom institutionen och att berednings- och beslutsprocesserna blir tydliga. Verksamhetsstödet uppgift är att med utgångspunkt i högskolans strategi ge såväl strategiskt som operativt stöd till institutioner och ledningsfunktioner samt svara för att högskolan uppfyller de krav som ställs på en statlig myndighet. Verksamhetsstödet består av åtta avdelningar under en gemensam ledning av högskoledirektören.

UFN:s huvudsakliga uppdrag är att skapa förutsättningar för en god akademisk kvalitet genom att driva och följa kvalitetssäkring och utveckling av lärosätets utbildnings- och forskningsverksamhet. I det uppdraget ligger ett ansvar för att upprätta kvalitetskrav och kriterier för utbildning och forskning vid högskolan samt att systematiskt utvärdera utifrån kvalitetskraven. UFN ska också representera lärarkollegiet i högskoleövergripande frågor som rör forskning och utbildning.⁵

Figur 2: Högskolan Dalarnas nämndorganisation.

Ordförande i UFN är dekan och vice ordförande är prodekan. Under UFN återfinns forskarutbildningsnämnden (FUN) och ett antal utskott med olika ansvarsområden (figur 2). Ledamöter i UFN utses enligt fastställda regler för kollegiala val.⁶ Studentrepresentation finns i UFN, Anställningsförslagsutskottet (AFU) samt i institutionens ledningsråd (IL). Därutöver finns studentrepresentanter i respektive utskott för kurs- och utbildningsplaner (UKU). Doktorandrepresentanter finns i UFN, FUN och inom IL i de institutioner som har forskarutbildning. I tillägg välkomnar högskolan, i samråd med studentkåren, student-

³ Dekan tillsammans med prodekan(er) benämns ibland dekaner.

⁴ Arbetsordning för institutioner, Dnr C 2022/827.

⁵ Arbetsordning för kollegialt valda nämnder och utskott, Dnr C 2024/125.

⁶ Regler för kollegiala val, Dnr C 2022/831.

representation även i arbetsgrupper vid olika typer av utvecklingsarbete.⁷ Utöver den kollegialt valda nämndorganisationen finns också ett antal högskoleövergripande nämnder och råd utsedda av högskolestyrelsen eller av rektor: disciplinnämnden, forskningsetiska rådet, kvalitetsrådet, personalansvarsnämnden och rådet för hållbar utveckling.⁸

Högskolan Dalarnas vision och strategi

Högskolans styrelse fastställde i december 2019 en strategi för åren 2020–2026.⁹ Strategin tar sin utgångspunkt i Högskolan Dalarnas vision vars grundläggande ambition är att lärosätet ska skapa öppna vägar till kunskap för ett gott samhälle.¹⁰ Strategins övergripande målsättning är att under strategiperioden ytterligare utveckla den akademiska kvaliteten inom utbildning och forskning samt öka högskolans attraktivitet och konkurrenskraft. Detta ska uppnås genom att etablera sammanhållna akademiska miljöer och värna högskolans tre signum: Att se hela studenten, nätburen undervisning – digitaliseringskompetens och samverkan. Utöver detta tillkommer att genom särskilda satsningar stärka sju centrala kvalitetsaspekter: utbildning för samhällsnytta och bildning, forskning för kunskapsstillväxt och samhällsnytta, kvalitetskultur – ansvar och tillit, ökat ansvar och inflytande för kollegiet, globala perspektiv och interkulturell förståelse, proaktivt verksamhetsstöd, och en attraktiv arbetsplats. Strategin konkretiseras i nio delmål som utgör grund för planering och uppföljning genom verksamhetscykelprocessen. Högskolan Dalarna ska efter perioden vara ett lärosäte:

- med sammanhållna akademiska miljöer med attraktiva utbildningar inom relevanta utbildningsområden, där forskning och utbildning hänger samman och där flera områden erbjuder utbildning från grundnivå till forskarutbildning
- där interdisciplinära ansatser är en naturlig del av utbildningen och där andelen utbildning på avancerad nivå har utökats
- där studenten är i centrum, där digitaliseringskompetens är centralt och där det erbjuds flexibla undervisningsformer med en väl utvecklad pedagogik för såväl utbildning på campus som för nätburen undervisning
- där bildning, utbildning och internationalisering är i fokus för att öka kunskap om, och beredskap för, att möta viktiga samhällsutmaningar
- med en dynamisk och samhällsrelevant forskning med starka forskargrupper inom flera forskningsområden
- där kollegiet har en central roll, och där det råder en väl utvecklad kvalitetskultur som baseras på ansvar och tillit
- där stödet till verksamheten är ändamålsenligt och effektivt
- där samverkan för ömsesidig nytta med viktiga intressenter i omgivande samhället är en grundsten
- där den fysiska och sociala arbetsmiljöns höga kvalitet starkt bidrar till lärosätets attraktivitet och medarbetarnas trivsel.

⁷ Policy för studentinflytande, Dnr C 2022/755.

⁸ Arbetsordning för centrala nämnder och råd, Dnr C 2024/1286.

⁹ Högskolan Dalarnas strategi 2020 – 2026, HDa 1.2–2019/1511.

¹⁰ Högskolan Dalarnas vision om öppna vägar till kunskap för ett gott samhälle, DUC 2013/1297/10.

Högskolan Dalarnas kvalitetssystem

Högskolans kvalitetssystem är integrerat i ledningssystemet och omfattar systematiken för kvalitetssäkring av utbildning och forskning.¹¹ Kvalitetsarbetet innefattar både kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling.¹² Ledningssystemets uppbyggnad har sin historiska utgångspunkt i kraven på systematisk planering, genomförande och uppföljning av verksamheten enligt förbättringscykeln PDSA (Plan, Do, Study, Act).

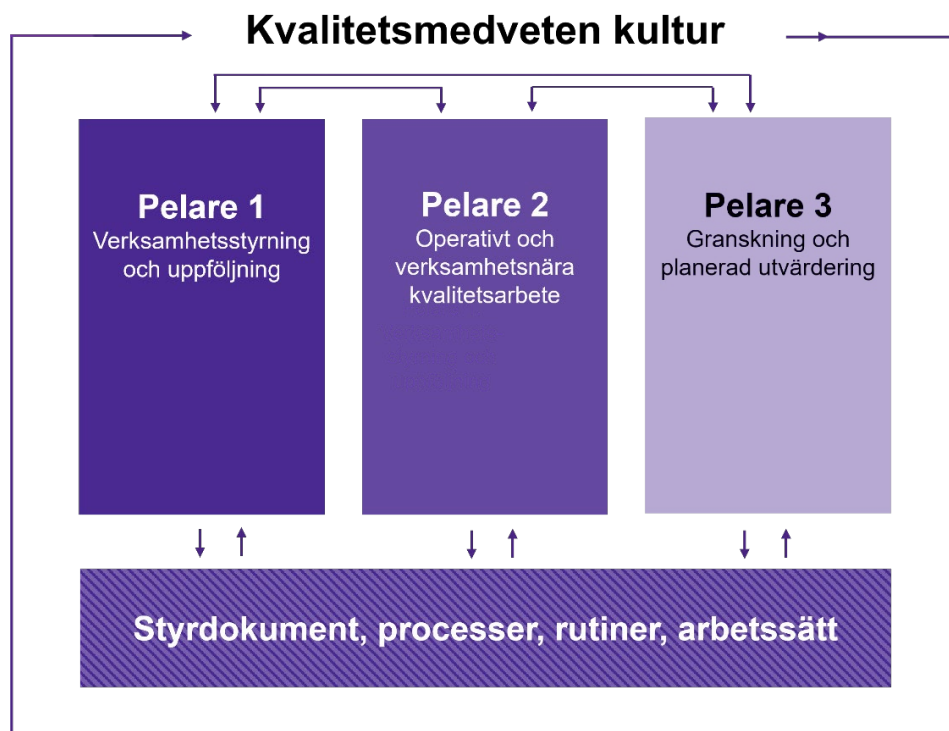
Högskolans kvalitetssäkringsarbete godkändes av UKÄ vid granskningen i pilotomgången 2017, och det systematiska kvalitetsarbetet har fortsatt att utvecklas med utgångspunkt från samma modell. Vissa justeringar har skett, dels med anledning av den återkoppling högskolan erhöll vid utvärderingen 2017, dels utifrån de utbildningsgranskningar och tematiska granskningar som genomförts inom ramen för det nationella kvalitetssystemet och den årliga högskoleinterna uppföljningen av kvalitetssystemet. Den väsentligaste utvecklingen av kvalitetssystemet sedan 2017 har föranletts av Högskolan Dalarnas nya organisation som gör det än mer explicit att kvalitetssystemet och verksamhetscykeln är gemensam för både forskning och utbildning, samt innebär att ansvar fördelas på delvis nya funktioner.

Huvudkomponenterna i kvalitetssystemet åskådliggörs av tre pelare: *Verksamhetsstyrning och uppföljning (pelare 1)*, *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete (pelare 2)*, samt *granskning och planerad utvärdering (pelare 3)*, se figur 3. Genom att koppla samman de tre pelarna i kvalitetssystemet skapas en systematik för att identifiera, analysera, planera och genomföra åtgärder för förbättringar samt följa upp dessa. Rektor ansvarar för verksamhetscykeln med stöd av avdelningen för ledningsstöd och ekonomi (S-LE). Vid varje tidpunkt under ett verksamhetsår pågår processer för flera år samtidigt - planering för nästkommande år och långtidsplanering, genomförande och uppföljning av innevarande år samt uppföljning, analys av lärdomar från föregående år. Kvalitetssystemets tre pelare vilar på en bas där styrdokument, processer, rutiner och arbetssätt beskriver på vilket sätt arbetet genomförs och gällande ansvarsfördelning. I lärosätets kvalitetspolicy betonas vikten av att samtliga medarbetare verkar för att utveckla en kvalitetsmedveten kultur, som ska kännetecknas av en ständig vilja till omprövning och förbättring och en verksamhet som präglas av öppenhet, problematisering, dialog, engagemang, tillit till professionen samt en strävan att tillvarata varje medarbetares kompetens, kreativitet och förändringsvilja.¹³

¹¹ Beskrivning av Högskolan Dalarnas kvalitetssystem, Dnr C 2023/1419.

¹² Policy för systematiskt kvalitetsarbete, Dnr C 2022/757.

¹³ Policy för systematiskt kvalitetsarbete, Dnr C 2022/757.

Figur 3. Modell av Högskolan Dalarnas kvalitetssystem.

Pelare 1, verksamhetsstyrning och uppföljning, utgör den systematik som stödjer Högskolans ledning samt institutioner och verksamhetsstöd att planera, genomföra och följa upp sin verksamhet, inklusive att identifiera, konkretisera och avsätta resurser till utvecklingsåtgärder. Den övergripande styrningen och uppföljningen av verksamheten sker inom ramen för högskolans verksamhetscykel.¹⁴ Institutionerna och verksamhetsstödet fastställer årligen sina planerade uppdrag och åtgärder i en verksamhetsplan (VP) som även innehåller prioriterade kvalitetsuppdrag. Verksamhetsplanerna diskuteras vid en gemensam dialog med rektors ledningsråd, och diskussionerna utgör inspel till högskolans gemensamma verksamhetsplan.

Verksamhetsplanerna rapporteras och följs upp genom årliga uppföljningar och verksamhetsberättelser (VB). Uppföljning sker också genom den ekonomiska uppföljningen i form av exempelvis delårsbokslut. Denna årliga verksamhetscykel tar sin utgångspunkt i en treårig inriktningsverksamhetsplan (inriktnings-VP), som utgår från en om- och invärldsanalys och syftar till att korrelera institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsplanering med högskolans strategi och ledningens prioriteringar. Dessa prioriteringar bygger bland annat på analyser av olika omvärldsfaktorer, interna förutsättningar, preliminär fördelning av utbildnings- och forskningsanslag till institutionerna och prioriterade kvalitetsuppdrag. Verksamhetscykeln säkerställer att högskolans övergripande resursprioriteringar är kopplade till det systematiska kvalitetsarbete som sker inom de övriga pelarna. Till exempel planeras och utformas uppdrag, resurser avsätts och uppföljning sker av sådana utvecklingsinsatser som identifierats vid genomförda utvärderingar (pelare 3) och i det operativa och verksamhetsnära kvalitetsarbetet (pelare 2).

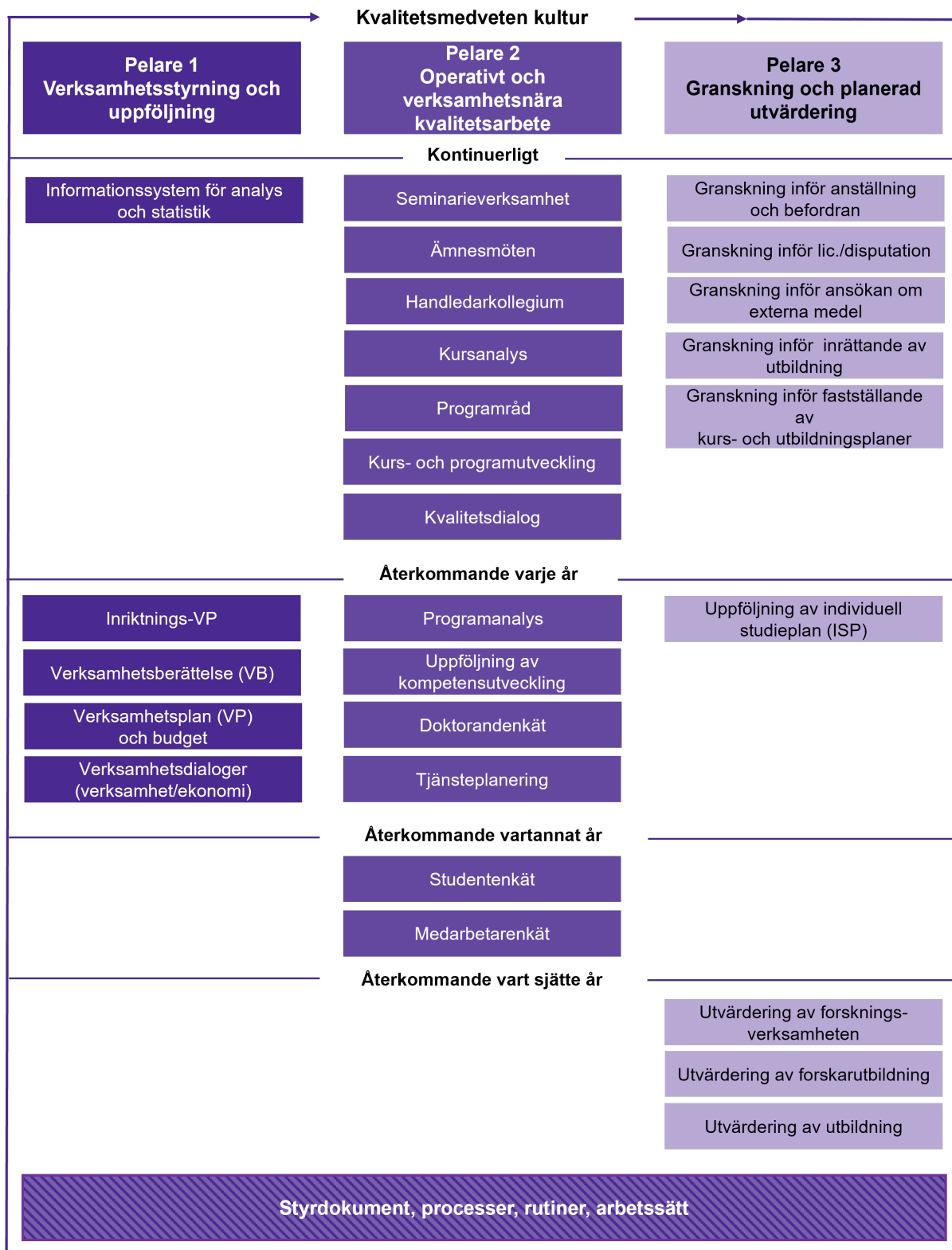
¹⁴ Tidplan för processen för verksamhetscykeln 2024, beslut, Dnr C 2023/1527.

Pelare 2, operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete, utgörs av det löpande kvalitets-säkrings- och förbättringsarbetet som sker inom samtliga verksamhetsområden inom Högskolan Dalarna i syfte att utveckla kvaliteten i utbildning, forskning och samverkan, samt inom lednings- och stödprocesser. I det operativa och kontinuerliga kvalitetsarbetet förväntas högskolans medarbetare att verka för en verksamhet som utmärks av en hög kvalitet.

Kvalitetsarbetet i utbildning och forskning är organiserat på institutionsnivå, och engagerar lärarlag, ämneskollegier, studenter, programansvariga, programledningar, handledarkollegier och forskargrupper. Underlag hämtas från de löpande granskningar, dialoger, kursvärderingar och kursanalyser samt genom högskolegemensamma enkäter, dialoger med studenter och planerade utvärderingar (pelare 3). Ansvar för uppföljningen av institutionernas operativa och verksamhetsnära kvalitetsarbete vilar på prefekten med stöd av institutionens ledningsråd. Större utvecklingsbehov planeras och resurssätts inom institutionens verksamhetscykel och verksamhetsplan (pelare 1), efter kvalitetsdialoger med institutionens ledningsråd.

Pelare 3, granskning och planerad utvärdering vilar till stor del på UFN, som fastställer kvalitetskrav för utbildning och forskning, och genomför kvalitetsgranskningar inför inrättande av utbildning, kurs- och utbildningsplaner och inför anställning och befordran av lärare. Med stöd av externa sakkunniga utvärderar UFN utbildnings- och forskningsverksamheten enligt en fastlagd cykel, med syftet att identifiera verksamhetens styrkor och utvecklingsområden, upptäcka avvikelser samt att ge underlag för utvecklingsåtgärder (pelare 2). Utifrån utvärderingarna utformar institutionerna utvecklingsplaner som sedan tillförs institutionens verksamhetsplanering för åtgärder och uppföljning (pelare 1). Inom pelare 1 genomförs också andra typer av externa granskningar som påverka verksamhetsplanering och operativt kvalitetsarbete.

Figur 4 visar de väsentliga komponenterna i Högskolan Dalarnas kvalitetssystem samt tidsintervallerna för deras genomförande.

Figur 4. Komponenterna inom kvalitetssystemets pelare.

Det kontinuerliga kvalitetsarbetet inom forskning och utbildning sker inom institutionerna och inom verksamhetsstödet. Från och med 2024 följs institutionernas kontinuerliga kvalitetsarbete upp genom dekanens terminsvisa kvalitetsdialoger, vars resultat redovisas och diskuteras vid kvalitetsrådet. Några av de viktiga aktiviteter som sker kontinuerligt eller när behov uppstår

är arbetet med kursanalyser, seminarieverksamhet granskning vid inrättande av utbildningar och anställnings- och befordringsärenden, och granskning inför disputationer.

Årligen: Förutom det årliga arbetet med aktiviteter inom pelare 1 så sker även andra aktiviteter, doktoranders synpunkter inhämtas via planerade enkäter och en uppföljning av den individuella studieplanen sker. Resultaten går in i det underlag som ligger till grund för institutionernas och verksamhetsstödet VP.

Vartannat år: Insamling av medarbetares och studenters synpunkter. Avdelningen för stöd i utbildning och forskning (SUF) ansvarar för planering och genomförande. Resultaten går in i det underlag som ligger till grund för institutionernas och verksamhetsstödet VP.

Var sjätte år: Högskolans utbildning, forskarutbildning och forskningsverksamhet genomgår en planerad utvärdering med externa sakkunniga minst var sjätte år. Resultaten av utvärderingarna utgör bas för högskolans, institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsplanering och åtgärderna följs upp genom Högskolan Dalarnas VB där UFN:s kvalitetsrapport ingår.

Högskolans läge i den pågående implementeringen av strategin

Då kvalitetssäkringsarbetet granskades 2017 var högskolan organiserad i tre akademier med ansvar för utbildning och samverkan, medan forskningen bedrevs inom sex tvärvetenskapliga forskningsprofiler som hade befogenhet att självständigt disponera över forskningsresurserna. Organisationen möjliggjorde en förstärkning av forskningen som bland annat resulterade i flera erhållna examenstillstånd på forskarnivå men en svaghet var att högskolans starka tvärvetenskapliga forskningsmiljöer i flera fall fick en bristfällig bas i utbildningsverksamheten, med risk för att forskningsanknytningen kunde eroderas för en del utbildningar.

Som en del i högskolans förbättrings- och utvecklingsarbete påbörjades 2018 ett arbete med en ny högskoleövergripande forsknings- och utbildningsstrategi med huvudsyftet att stärka sambandet mellan utbildning och forskning. I Högskolan Dalarnas strategi 2020–2026 lyfts utvecklingen av *sammanhållna akademiska miljöer* fram som den bärande idén för att uppnå detta. Ett första steg i förverkligandet av strategin var att identifiera sammanhållna akademiska miljöer vilka sedermera organiserades i fem institutioner med ansvar för både utbildnings- och forskningsverksamhet^{15,16} samt att lägga ner de tidigare forskningsprofilerna och de dåvarande tre akademierna. Arbetet med strategins mål har sedan fortsatt med bland annat utformningen av en ny modell för verksamhetscykeln som idag integrerar utbildning, forskning och stödverksamhet i samma process.^{17,18}

Ytterligare en målsättning med strategin är att stärka det kollegiala inflytandet och ansvarstagandet. Det har bland annat föranlett en intern omorganisation av institutionerna, som fullt ut ska gälla från 2025-01-01, och som innebär att personer med ledningsuppdrag ska ha en formell vetenskaplig kompetens, att ledningsuppdragen ska vara tidsbestämda deltidsuppdrag i

¹⁵ Högskolan Dalarnas strategi 2020 – 2026, Dnr HDa 1.1-2018/833.

¹⁶ Beslut, högskolans övergripande organisation och styrning, högskolestyrelsen 2020-09-29, HDa 1.5–2020/303.

¹⁷ Inriktningsrapport, gemensam verksamhetscykel, delprojekt 2, implementering av strategin, Dnr C 2020/304.

¹⁸ Slutrapport, projektet implementering av Högskolan Dalarnas strategi 2020–26, Dnr C 2020/202.

anställningen och att uppdragen ska tillsättas i en process som ger inflytande för berört kollegium.¹⁹ Beslutet medför att tidigare avdelningschefer med heltidsuppdrag ersätts av avdelningsledare som kombinerar ledningsfunktionen med undervisning och forskning, och att ämnesansvariga utses av UFN och blir formella ledare för sina respektive ämneskollegier.²⁰

En annan förändring är det nya arbetstidsavtal för lärare som gäller från och med 2024²¹ och de förändringar av arbetssätt som påbörjats i enlighet med detta. Vid granskningen 2017 var just förutsättningarna för kompetensutveckling ett område som bedömdes ha stort utvecklingsbehov. Det nya arbetstidsavtalet innebär bland annat en ökning av den schablonfördelade kompetensutvecklings- och forskningstiden vilket återspeglar strategins målsättningar att "...skapa goda förutsättningar för högskolans lärare att bedriva egen forskning eller medverka i forskning", och "...stärka icke-disputerade lärares möjlighet att delta i kompetensutveckling och forskarförberedande utbildning".

Som ett led i kvalitetsutvecklingsarbetet har nämndorganisationen förstärkts med avsikt att ge UFN ett större operativt ansvar, och möjligheter att i högre grad medverka i strategiska beslut. Det har lett till att dekanen har fått en utökad tid för sitt uppdrag, och att ytterligare en prodekan tillsatts. Förstärkningen har möjliggjort en rad utvecklingsprojekt, som bland annat berör flera av den föreliggande självvärderingens bedömningsgrunder.²²

Sedan 2023 arbetar verksamhetsstödet enligt en ny systematik, där utvecklingsarbetet har delats upp i särskilda verksamhetsstödsområden (VSO) för att på ett mer ändamålsenligt sätt bistå institutionerna. VSO-modellen består av sex verksamhetsstödsområden med tillhörande dialogarenor mellan verksamhetsstödet och institutionerna. Syftet är att fånga upp institutionernas faktiska behov, prioritera utifrån lärosätets strategi och tydligare koppla utvecklingen av stödverksamheten till verksamhetscykeln och kvalitetssystemets pelare 1. I samband med utvecklingen av VSO-modellen har också högskolans systemförvaltningsmodell uppdaterats.

Självvärderingens disposition

UKÄ:s vägledning består av åtta bedömningsgrunder vardera för utbildning respektive forskning. Högskolan har emellertid valt att beskriva delar av efterfrågad information om utbildnings- och forskningsverksamheten i ett gemensamt sammanhang för att undvika onödiga upprepningar. Bedömningsgrundernas ordningsföljd avviker därför något från vägledningen. I rubriken för varje avsnitt anges därför vilken eller vilka bedömningsgrunder avsnittet avser, och om bedömningsgrunden rör forskning eller utbildning. Varje avsnitt inleds med en kort text som kopplar bedömningsgrunden till högskolans strategi och beskrivningen av kvalitetssystemet. Därefter fördjupas och exemplifieras bedömningsgrunden. Varje avsnitt avslutas med en sammanfattande värdering av styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden. I slutet av självvärderingen summeras en övergripande reflektion över kvalitetssystemets styrkor och utmaningar.

¹⁹ Beslut institutionernas interna organisation, Dnr 2023/551.

²⁰ Organisation träder i kraft från och med 2025, i självvärderingen nedan beskrivs den nuvarande organisationen om inte annat anges.

²¹ Lokalt kollektivavtal om arbetstid och arbetstidsberoende ersättningar för lärare vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/1130.

²² Exempelvis regler och processer för inrättande av utbildning, inklusive bedömningsgrunder och kompetenskrav, regler för kurs- och utbildningsplaner och uppföljning av det kontinuerliga kvalitetsarbetet.

Fastställd ordning och kvalitetskultur för utbildning och forskning (Bedömningsgrund 1)

Lärosätet har en fastställd och allmänt tillgänglig beskrivning av sitt kvalitetssystem, där ansvarsfördelning, principer och konkreta arbetsformer för att säkerställa och utveckla kvalitet i utbildningen och forskningen framgår. Kvalitetssäkringsarbetet engagerar ledning, medarbetare och studenter samt externa intressenter när det är ändamålsenligt, och understödjer en kvalitetskultur och det strategiska arbetet på alla nivåer i organisationen.

Fastställd och tillgänglig beskrivning av kvalitetssystemet

Högskolan Dalarnas beskrivning av kvalitetssystemet är fastställd av rektor och finns tillgänglig på lärosätets webbplats.²³ De grundläggande principerna för kvalitetsarbetet preciseras i en kvalitetspolicy som är fastställd av styrelsen.²⁴ I den framgår:

- att studenters, medarbetares och övriga intressenters uppfattning om kvalitet i Högskolan Dalarnas verksamhet ska vara vägledande för verksamheten
- att kvalitet ska bedömas utifrån det bestående värdet av den utbildning, forskning och samverkan som sker i högskolans regi samt utifrån de interna processer och rutiner som stödjer verksamheten. En viktig aspekt är hur väl verksamheten uppfyller krav och mål i lagar, förordningar och standarder samt högskolans interna strategiska mål och planer
- att hög vetenskaplig kvalitet och akademisk frihet i forskning och utbildning är vitalt för verksamhetens värde, liksom att värna om forskningens frihet, vetenskapens trovärdighet och god forskningssed
- att högskolans utbildningar ska uppfylla målen i examensordningen, omhänderta studenternas inflytande och delaktighet i utbildningens utformning och genomförande samt resultera i forskningsbaserad kunskap, färdighet och förmåga.

Kvalitetsarbetet syftar till att skapa och upprätthålla en kvalitetsmedveten kultur som stöds av styrdokument, processer och arbetssätt, och som kännetecknas av en ständig vilja till omprövning och förbättring. Verksamheten ska präglas av öppenhet, problematisering, dialog, engagemang, tillit till professionen samt en strävan att tillvarata varje medarbetares kompetens, kreativitet och förändringsvilja. Styrdokumentet syftar till att underlätta och effektivisera verksamheten, bidra till att målen nås och säkerställa och påvisa efterlevnad av lagar, förordningar och internationella standarder.

Ansvarsfördelning

Ett centralt styrdokument är *Rektors och verksamhetschefers delegationer vid Högskolan Dalarna*, vilket stadfäster hur beslutsrätter är delegerade inom högskolan.²⁵ Kopplat till delegationsordningen finns också *Arbetsordning för Högskolan Dalarna*, som beskriver Högskolan Dalarnas övergripande organisation, fördelning av ansvar och hur institutioner, avdelningar, nämnder, råd och funktioner relaterar till varandra.²⁶ Därtill finns separata arbets-

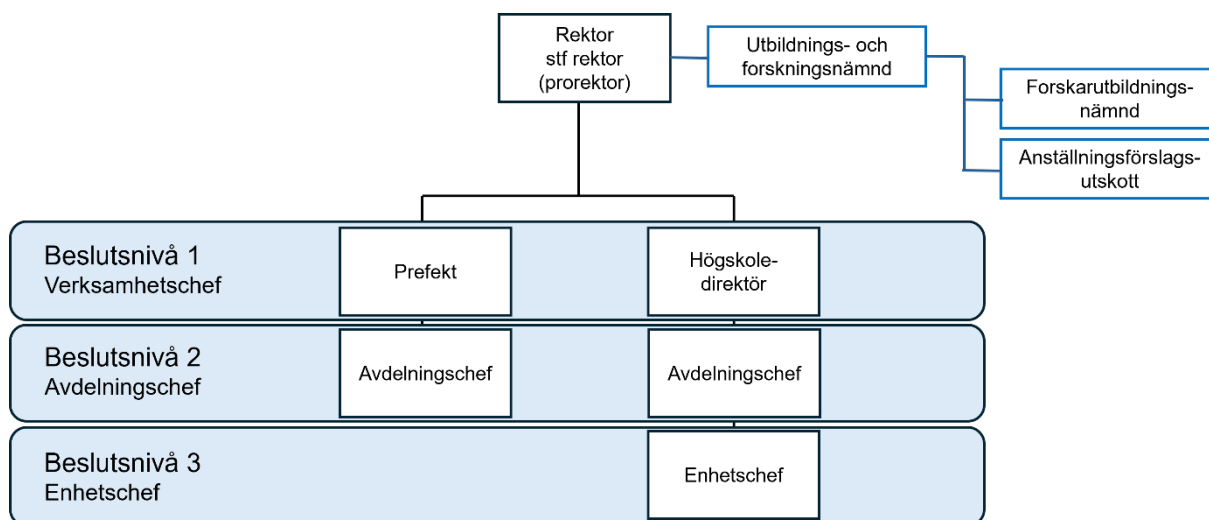
²³ Beskrivning av Högskolan Dalarnas kvalitetssystem, Dnr C 2023/1419.

²⁴ Policy för systematiskt kvalitetsarbete, Dnr C 2022/757.

²⁵ Rektors och verksamhetschefers delegationer vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2021/1036.

²⁶ Arbetsordning för Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/81.

ordningar för institutioner²⁷, kollegialt valda nämnder och utskott²⁸ och för centrala nämnder och råd²⁹ som anger uppdrag, ansvarsfördelning, och arbetsformer. Högskolans delegationsträd illustrerar hur beslutsrätter är delegerade i linjen och till de kollegialt valda organen – UFN, FUN och AFU (figur 5). Exempelvis är ansvaret för kravställande och uppföljning av kvaliteten i utbildning och forskning delegerat till UFN, medan ansvar för att utse examinator och programansvar är delegerat till prefekten.

Figur 5: Högskolan Dalarnas delegationsträd.

Högskolestyrelsen är Högskolan Dalarnas högsta beslutande organ. Som myndighetschef ansvarar rektor ytterst för den löpande verksamheten. Till stöd finns rektorsfunktionen bestående av prorektor, tillika vicerektor för hållbar utveckling och samverkan, vicerektor för utbildning, vicerektor för forskning, dekan samt högskoledirektör. Forumet för rektorsbeslut är Rektors ledningsråd (RL) bestående av rektorsfunktionen, prefekter, dekan och prodekaner samt studentrepresentant. Lärosätet har utöver detta även tre centrala råd: kvalitetsrådet, rådet för hållbar utveckling och forskningsetiska rådet.³⁰

Vid UKÄ:s lärosätesgranskning 2017 rekommenderades Högskolan Dalarna att göra en översyn och renodling av var kvalitetsfrågor behandlas, då flera grupperingar – dåvarande rektors kvalitetsråd och rektors kvalitetsforum – hanterade snarlika och delvis överlappande frågor.^{31,32} Till följd av granskningen avvecklades rektors kvalitetsforum och idag är kvalitetsrådet det övergripande forumet för att analysera, bereda, utvärdera och övervaka högskolans kvalitetsarbete. Kvalitetsrådet sammanträder vanligtvis 4 – 6 gånger per år och leds av rektor med deltagande av rektorsfunktionen, prefekter, dekaner, högskoledirektör, vissa chefer inom verksamhetsstödet, UFN:s ledamöter och studentrepresentant. Samtliga medverkande funktioner ansvarar för att bevaka sina verksamhetsområden utifrån kvalitets-säkringsperspektiv och bidra med förslag till dagordningen. Inom ramen för kvalitetsrådets

²⁷ Arbetsordning för institutioner, Dnr C 2022/827.

²⁸ Arbetsordning för kollegialt valda nämnder och utskott, Dnr 2024/125.

²⁹ Arbetsordning för centrala nämnder och råd, Dnr C 2024/1286.

³⁰ Arbetsordning för centrala nämnder och råd, Dnr C 2024/1286.

³¹ Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, självvärdering Högskolan Dalarna 2017, Dnr HDa 1.5-2016/704.

³² Pilotgranskning av kvalitetssäkringsarbetet vid Högskolan Dalarna, beslut, 2017-11-28.

arbete sker en årlig uppföljning av kvalitetssystemet. Uppföljningen sammanställs i Högskolan Dalarnas verksamhetsberättelse som beslutas av rektor och presenteras för högskolestyrelsen.

UFN, som är det högsta kollegialt valda organet vid Högskolan Dalarna, har uppdraget att skapa förutsättningar för en god akademisk kvalitet genom att utforma kvalitetskrav för forskning och utbildning, löpande följa det kvalitetssäkrande arbetet samt systematiskt utvärdera verksamheten.³³ UFN har fem utskott för kvalitetsuppföljning och utvärdering av utbildning (UUU), fem utskott för kurs- och utbildningsplaner (UKU) och vart sjätte år skapas ett särskilt utskott för utvärdering av forskningsverksamheten (UFU). Därutöver har UFN två permanenta utskott som bereder ärenden och föreslår beslut till UFN och rektor: Examenstillståndsutskottet (XU) som hanterar examenstillståndsärenden samt anställningsförslagsutskottet (AFU) som genomför kvalitetsgranskning vid tjänstetillsättning och befordran av akademisk personal.³⁴ Kvalitetsarbete i anslutning till forskarutbildningen hanteras av forskarutbildningsnämnden (FUN), som liksom UFN består av ledamöter som är kollegialt valda.³⁵

Rektor har fastställt att vissa ansvarsfunktioner ska finnas vid institutionerna, men därutöver har prefekterna mandat att utifrån institutionens behov utforma en ändamålsenlig ledningsorganisation. Enligt institutionernas arbetsordning ska institutionen ledas av en prefekt som med stöd av proprefekt(er), avdelningschefer och institutionens ledningsråd (IL) ansvarar för utvecklingen av de sammanhållna akademiska miljöerna, och därmed för genomförandet av utbildning och forskning, inklusive samverkan.³⁶ Prefekt eller minst en proprefekt ska vara docent eller professor. För institutioner som bedriver forskarutbildning ska det finnas doktorandråd och handledarkollegium. Prefekt/proprefekt och avdelningschefer utgör en del av högskolans linjestyrning. Linjen har verksamhetsansvaret och tillser att utbildning och forskning bedrivs med god kvalitet samt ansvarar för personal, arbetsmiljö, ekonomi och verksamhetens operativa genomförande och utveckling.³⁷

Institutionens ledningsråd (IL) är institutionernas högsta rådgivande organ och fungerar som ett forum för alla frågor som rör institutionens strategiska utveckling inom utbildning, forskarutbildning och forskning.³⁸ I IL sker samarbete kring strategiska och operativa frågor mellan institutionsledning, kollegialt valda ledamöter, avdelningschefer och studentrepresentanter, vilket ger förutsättningar för förankrade beslut och samsyn kring verksamhetens utveckling och utmaningar. I IL sker också hörande inför prefektens beslut, vilket innebär att prefekten inhämtar synpunkter från rådet i beslutsärenden. Syftet är att ge prefekten bästa möjliga stöd inför beslutsfattandet samt att säkerställa transparens, en god beredningsprocess samt lärar- och studentinflytande. Ytterligare ett syfte med hörandefunktionen är att vara rådgivande till prefekten inför rektors ledningsråd (RL).

³³ Exempelvis regler för utvärdering och uppföljning av forskningsverksamhet, Dnr C 2022/26, Regler för kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/1279, Regler för kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678, Handläggningsordning för nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/1371

³⁴ Arbetsordning för kollegialt valda nämnder och råd, Dnr C 2024/125.

³⁵ Regler för kollegiala val, Dnr C 2022/831.

³⁶ Arbetsordning för institutioner, Dnr C 2022/827.

³⁷ Rektors och verksamhetschefer delegationer vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2021/1036.

³⁸ Arbetsordning för institutioner, Dnr C 2022/827.

Kvalitetssäkringsarbetet engagerar och understödjer en kvalitetskultur

I högskolans kvalitetspolicy framgår att kvalitetsansvaret ska vara en gemensam angelägenhet för Högskolan Dalarnas personal och studenter.³⁹ Detta innebär att var och en har ett ansvar att bidra till att uppnå och utveckla verksamhetens kvalitet. Innebörden och omfattningen av detta ansvar gäller också specifika uppdrag på olika nivåer i organisationen. Prefekter, avdelningschefer, ämnesansvariga, examinatorer, programansvariga, kursansvariga och studentrepresentanter är centrala funktioner med ett tydligt kvalitetsansvar. Nedan följer en beskrivning av hur kvalitetssystemets ingående komponenter främjar engagemang och understödjer en kvalitetskultur.

Verksamhetsstyrning och uppföljning – engagemang och understödjande av kvalitetskultur

Kvalitetssystemets pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning* - utgörs av verksamhetscykeln som är Högskolan Dalarnas process för planering, genomförande, uppföljning och analys av verksamheten. Genom att verksamhetscykelns processer knyter samman aktiviteterna i kvalitetssystemets övriga två pelare - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete* (pelare 2) och *granskning och planerad utvärdering* (pelare 3), utgör den en central del av högskolans ledningssystem och systematiska kvalitetsarbete. Högskolans verksamhetsplan och verksamhetsberättelse presenteras i styrelsen i samband med rektorsbeslut vilket innebär att styrelsen involveras både i den strategiska planeringen och i utvecklingen av kvalitetsarbetet, liksom i uppföljningen av kvalitetssystemet.

Verksamhetscykeln består av flera processer med olika tidsperspektiv. I inriktningsverksamhetsplanen (inriktnings-VP) anges Högskolan Dalarnas riktning för utvecklingen de kommande tre åren genom rektors fokusområden och de områden som är beslutade av högskolestyrelsen eller UFN. Syftet med inriktnings-VP är att säkerställa att institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsplanering är i linje med lärosätets strategi och ledningens prioriteringar. Underlaget bygger på en analys av både interna och externa förhållanden, studentkårens planer och uppföljningar samt verksamhetsuppföljningar och dialoger. I inriktnings-VP anges en preliminär fördelning av utbildningsanslag och forskningsanslag mellan institutionerna, liksom särskilda satsningar föranledda av regleringsbrevet och budgetpropositionen. Vid minst två tillfällen per år involveras RL i arbetet med att uppdatera inriktnings-VP, och den senast beslutade versionen finns tillgänglig i diariet, via BeHDA⁴⁰ och medarbetarwebben. Den beslutade inriktnings-VP delges respektive IL för vidarebefordran inom institutionen. Det innebär att rektorsfunktionen, dekaner, prefekter och studentrepresentanter är involverade i lärosätets långsiktiga strategiska utveckling gällande både utbildning och forskning. Planeringen för det kommande året utgörs av en högskoleövergripande verksamhetsplan samt specifika verksamhetsplaner för respektive institution och för verksamhetsstödet. En viktig del av kvalitetssäkringsarbetet av forskning och utbildning inom institutionerna sker i samband med verksamhetscykelns processer. Inom verksamhetscykeln ska institutionen återkommande redovisa hur forsknings- och utbildningsverksamheten

³⁹ Policy för systematiskt kvalitetsarbete, Dnr C 2022/757.

⁴⁰ Mötes- och beslutshantering vid Högskolan Dalarna.

har utvecklats under verksamhetsåret, och hur planerna ser ut framåt – dels för det kommande verksamhetsåret, dels med sikte på de kommande tre åren.

Prefekten/högskoledirektören ansvarar för att arbetet med planering och uppföljning genomförs inom respektive institution/verksamhetsstödet, och väljer med vilken systematik detta genomförs. Det är en process som inbegriper chefer, institutionens ledningsråd, ämnesansvariga, forskargrupper och lärare, och där dialogen är det centrala instrumentet för avstämning, analys och planering. De exakta formerna kan se olika ut inom olika institutioner, men prefekten och IL är ansvarig för att processen är transparent och inbegriper kollegial förankring. Medarbetarna engageras på olika sätt, exempelvis genom att ämnen och avdelningar inom institutionerna arbetar fram verksamhetsplaner för sina respektive enheter som sedan inkorporeras i institutionens gemensamma VP. Ett exempel är IIT, där institutionens avdelningar utvecklar sina verksamhetsplaner, vilka sedan syntetiseras i IL. En gång per termin följs institutionens verksamhetsplan upp och efter varje verksamhetsår ger ämnesansvariga synpunkter på den årliga verksamhetsberättelsen innan den behandlas i IL. I ämnet medicinsk vetenskap inom IHOV sker en liknande process. Ett särskilt ämnesmöte avsätts för att utarbeta en verksamhetsplan som förenar högskolans strategiska inriktning med ämnets specifika målsättningar. Efter en remissrunda skickas ämnets verksamhetsplan till prefekten som integrerar relevanta delar av ämnets planer med institutionens gemensamma verksamhetsplan, vilken sedan diskuteras i IL. Efter rektors fastställande av institutionens verksamhetsplan distribueras den inom institutionen, där målen bryts ner i konkreta aktiviteter inom ämnet och ansvarig för dessa utses.

Institutionerna har i sin arbetsordning huvuduppdrag som löper över flera år och som har sin utgångspunkt i Högskolan Dalarnas uppdrag och strategi att bedriva utbildning, forskning och samskapande med hög akademisk kvalitet och samhällsrelevans.⁴¹ I uppdraget ingår också att utveckla och bevara en effektiv organisation och struktur som på bästa sätt möjliggör genomförande av huvuduppdraget. Verksamhetsplanerna och verksamhetsberättelsernas struktur utgår från de nio delmålen i strategin. För varje delmål beskrivs vad som förväntas uppnås under strategiperioden, och vad som krävs för att delmålet ska vara uppnått. Under delmålen inkluderas även beslutade hållbarhets- och arbetsmiljömål, hänvisning till planerade utvärderingar och uppföljning av beslutade utvecklingsplaner efter utvärdering.

Huvuduppdragen och strategins delmål utgör grund för rektors årliga fokusområden (cirka tre per år) som är utarbetade av rektorsfunktionen och framgår av inriktnings-VP. När året för fokusområdet infaller övergår fokusområdet till prioriterade kvalitetsuppdrag, som samtliga institutioner och verksamhetsstödet förväntas genomföra. I tillägg kan institutionerna föreslå egna prioriterade kvalitetsuppdrag – särskilda utvecklingsinsatser och specifika aktiviteter – för att uppnå angivna huvuduppdrag eller strategins delmål. Institutionens, respektive verksamhetsstödet, egenformulerade prioriterade kvalitetsuppdrag kan till exempel baseras på förslag och synpunkter som framkommit vid UFN:s eller UKÄ:s utvärderingar av utbildning och forskning, eller vara ett resultat av det operativa och kontinuerliga kvalitetsarbetet av institutionens medarbetare. Ett exempel på ett prioriterat kvalitetsuppdrag från en institution (IHOV) är "...att

⁴¹ Arbetsordning för institutioner, Dnr C 2022/827.

genomföra en analys kring sjuksköterskeprogrammets distansutbildning” och att ”...utveckla de områden som lyfts fram i den externa granskningen av forskningen”.⁴²

Rektor beslutar om institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsplaner, inklusive kvalitetsuppdragen och budget. Uppföljning sker genom verksamhetsdialoger, vilka är en central del av högskolans kvalitetssystem. Dialogerna ger de olika ledningsnivåerna inblick i varandras verksamheter, och möjlighet att utforma ändamålsenliga åtgärder och stödinsatser. Årligen genomförs fyra gemensamma dialogdagar per år, där rektors ledningsråd och i de flesta fall även prorektorerna deltar. Dialogdagarna utgår vanligen från förbestämda teman och kan ha fokus på strategiska frågor, verksamhetsplanering och budget, verksamhetsberättelse, uppföljning och analys.⁴³ De gemensamma verksamhetsdialogerna har gynnat samarbetet mellan institutioner och mellan institutioner och verksamhetsstödet, liksom mellan nämndorganisationen, institutionerna och verksamhetsstödet.

Varje år genomförs tre enskilda verksamhetsdialoger, två under vårterminen och en under höstterminen, med respektive institution samt med verksamhetsstödet. Vid dessa dialoger utvärderas verksamheten, inklusive prioriterade kvalitetsuppdrag, eventuell institutionsspecifik riskhantering, budget och ekonomiskt utfall, för att identifiera åtgärdsbehov för det aktuella året och planera framtida åtgärder utifrån detta. De enskilda verksamhetsdialogerna, som startade våren 2023, förväntas på samma sätt som de gemensamma dialogerna befrämja samarbeten på operativ nivå mellan den akademiska verksamheten och verksamhetsstödet.

Institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsberättelser utgör en summerande analys av verksamheten. Förbättringsområden som identifieras åtgärdas eller inkluderas i kommande års verksamhetsplan. Uppföljningen av Högskolan Dalarnas övergripande verksamhetsplan summeras i en verksamhetsberättelse som beslutas av rektor. Som grund för verksamhetsberättelsen ligger institutionernas och verksamhetsstödet verksamhetsberättelser, en analys av kvalitetsarbetet, inklusive nämndens kvalitetsrapport, en analys av hållbarhetsarbetet och studentkårens reflektion.⁴⁴ Det innebär att kvalitetssystemet årligen följs upp och utvärderas och tidigare års utvecklingsambitioner följs upp.

Granskning och planerad utvärdering – engagemang och understödande av kvalitetskultur

Arbetet med att granska och utvärdera högskolans kärnverksamhet ombesörjs av högskolans nämndorganisation, som omfattar ca 30 lärare samt omkring åtta fasta studentrepresentanter. UFN utgör det högsta kollegialt valda organet med uppdraget att följa upp och skapa förutsättningar för att utbildning och forskning har en god akademisk kvalitet. I nämnden ingår, förutom representanter för lärosätets utbildnings- och forskningsområden också studentrepresentanter och två externa ledamöter. UFN:s utskott för kurs- och utbildningsplaner (UKU) samt anställningsförslagsutskottet (AFU) engagerar också fler lärare inom institutionerna. Varje institution har ett UKU med tre lärarrepresentanter. AFU har fem lärarrepresentanter som

⁴² Verksamhetsplan för institutionen för hälsa och välfärd 2024–26, Dnr C 2023/47.

⁴³ Tidplan för processen för verksamhetscykeln 2024, beslut, Dnr C 2023/1527.

⁴⁴ Verksamhetsberättelse för Högskolan Dalarna inklusive institutioners och verksamhetsstödet verksamhetsberättelser 2023, Dnr C 2022/1689.

granskar den vetenskapliga och pedagogiska skickligheten hos sökanden till läroanställningar, samt bereder förslag till rektor inför beslut om anställning och befordran.

Vid utbildningsutvärderingar involveras studenter och lärarkollegiet i arbetet med att genomföra, dokumentera och diskutera efterfrågade självvärderingar, och på samma sätt är stora delar av forskarkollegiet engagerade vid forskningsutvärderingar, inklusive i uppgiften att ta fram utvecklingsplaner som aktualiserats av utvärderingarna.

Operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete – engagemang och understödande av kvalitetskultur

Kvalitetsstödande aktiviteter för det operativa och kontinuerliga kvalitetsarbetet sker i stor utsträckning via olika kollegiala fora. Exempel på sådana är lärarlag, programråd, ämnesmöten, forskargruppsmöten och handledarkollegium. Utformandet av dessa kollegiala fora skiljer sig åt, dels beroende på ämnesradition, dels beroende på det sätt som institutionen organiserat sin utbildnings- och forskningsverksamhet. Vid högskolans samtliga institutioner bedrivs seminarieverksamhet där doktorander, och forskare medverkar som granskare och diskussionspartner. I seminarierna behandlas bland annat forskningsplaner, manus, ramberättelser, rapporter och ansökningar om extern finansiering. För att bereda olika typer av forskningsfrågor inom institutionerna finns forskningsutskott eller forskningsråd.

En central del i det operativa och kontinuerliga kvalitetsarbetet är kurs- och programanalyser som ska genomföras på alla kurser och program vid högskolan. Ett viktigt inslag i dessa är att alla studenter ska ges en möjlighet att utöva inflytande över utbildningen.⁴⁵ I korthet innebär det att vid minst ett tillfälle under studierna ska studenter ges möjlighet att lämna sina synpunkter anonymt via en kursvärdering/programvärdering, som tillsammans med synpunkter från deltagande lärare bildar grunden för kurs-/programanalyser. En närmare beskrivning av olika funktioners ansvar i arbetet med kurs- och programanalyser – till exempel kursansvarig lärare, examinator, programansvarig, ämnesansvarig, prefekt och avdelningschef - återfinns under bedömningsgrund 2.

Studenters engagemang i kvalitetsarbetet

Möjligheter finns för doktorand- och studentrepresentanter att medverka i alla formella organ inom högskolan. Studentrepresentation, inklusive studenter på forskarnivå, finns i UFN, anställningsförslagsutskottet (AFU) samt i institutionernas ledningsråd, liksom i respektive utskott för kurs- och utbildningsplaner (UKU). På forskarnivå finns studentrepresentation i FUN och AFU och inom IL i de institutionen som bedriver forskarutbildning. I RL och kvalitetsrådet deltar ingen särskilt utsedd doktorandrepresentant, utan samtliga studenter representeras av studentkårens ordförande, alternativt vice ordförande. Det innebär att studenterna är involverade i kvalitetssystemets samtliga huvudkomponenter inklusive verksamhetscykeln, där studentrepresentant medverkar vid de gemensamma dialogerna. I de fall prefekten bjuder in IL till de särskilda dialogerna blir studenterna representerade även vid dessa.

Vid granskningen av högskolans kvalitetssystem 2017 framgick i studentinlagan att studenterna ansåg sig involverade i högskolans kvalitetssystem, och att man upplevde att man betraktades

⁴⁵ Regler för kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

som en medaktör.⁴⁶ Vidare framgick att studenterna tyckte att studentperspektivet togs på största allvar i varje beslut från högsta ledningsnivå ned till ämnesgrupperna. Det är omdömen som högskolan strävat efter att värna i den fortsatta utvecklingen av kvalitetssystemet.⁴⁷ Exempelvis utgör studenternas analys och reflektion en viktig del i den årliga uppföljningen och analysen av kvalitetssystemet som sker inom ramen för verksamhetscykeln.

Externa intressenters engagemang i kvalitetsarbetet

Högskolans forsknings- och utbildningsområden bygger i stor utsträckning på att externa intressenter är engagerade i kvalitets- och utvecklingsarbetet. Förutom att det finns extern representation i det högsta kollegiala organet UFN, har högskolan också väl etablerade samverkansorgan för utbildning och forskning mot viktiga samhällssektorer – bland annat lärarutbildningsområdet, vårdområdet och teknikområdet. Exempelvis är kommunrepresentanter starkt engagerade inom Pedagogiskt Utvecklingscentrum Dalarna (PUD) och Socialtjänstens Utvecklingscentrum Dalarna (SUD) i diskussioner om utbildningarnas innehåll och kvalitet i relation till professionsbehoven inom skola och socialtjänst. Flera av högskolans samverkansorgan utarbetar årliga verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser, vilket innebär att de externa representanterna i dessa har möjlighet att påverka högskolans långsiktiga kvalitetssäkringsarbete. Som grund för samverkan inom flera områden finns långsiktiga samarbetsavtal och överenskommelser med externa intressenter, exempelvis samverkansavtal med Hitachi Energy, kommunala energibolag i Dalarna, Region Dalarna och Dalregementet I13. Vid granskningen av forskningsverksamheten vid Högskolan Dalarna 2023 påpekades att fler forskningsmiljöer än idag bör etablera långsiktiga samverkansavtal med externa parter.

Inom högskolans programutbildningar har externa intressenter också en möjlighet att påverka kvalitetsarbetet genom utbildningarnas programråd. För att ett utbildningsprogram ska kunna inrättas krävs att det finns ett programråd eller motsvarande organ, där programansvarig lärare, kursansvariga lärare och annan personal, tillsammans med representanter från programmets avnämare och studenter kan utveckla programmets innehåll.⁴⁸

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

I högskolans policy för systematiskt kvalitetsarbete anges att kvalitetsarbetet ska stödjas av en väl förankrad kvalitetsmedveten kultur som kännetecknas av en ständig vilja till omprövning och förbättring.⁴⁹ Ovan nämnda dialoger och kollegiala forum bidrar till att upprätthålla en levande kvalitetskultur. Över tid har många inom lärarkollegiet också deltagit i UFN:s utvärderingar av utbildning och forskning, såväl som ledamöter i nämnder och utvärderingsutskott som genomförare av de utbildningar och den forskningsverksamhet som utvärderats. Aktiviteter inom det operativa och verksamhetsnära kvalitetsarbetet involverar större delen av kollegiet och bidrar därmed också till en kvalitetsmedveten kultur.

⁴⁶ Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, självvärdering Högskolan Dalarna 2017, Dnr HDa 1.5–2016/704.

⁴⁷ Policy för studentinflytande, Dnr C 2022/755.

⁴⁸ Anvisningar och mall för ansökan om inrättande av utbildningsprogram, inriktning inom specialistsjuksköterskeexamen och teknikområde inom högskoleingenjörsexamen, Dnr C 2024/493.

⁴⁹ Policy för systematiskt kvalitetsarbete, Dnr C 2022/757.

Vid granskningen 2017 lyftes högskolans omfattande dialogkultur som en styrka av bedömargruppen. Granskningen påpekade dock även vikten av att finna en balans mellan många dialoger och tidseffektiv hantering av knappa resurser, och att säkra transparens mellan dialogerna och efterföljande processer för medarbetare som inte själva deltar i dialogerna. En utmaning är att finna en balans mellan UFN:s behov av att inhämta underlag och redovisningar som visar att det verksamhetsnära kvalitetsarbetet fungerar utan att detta medför allt för hög belastning på institutionsnivå. Vid kvalitetsdialogerna förs minnesanteckningar som sammanställs och presenteras vid ett efterföljande kvalitetsråd. Diskussioner vid kvalitetsdialogerna samt kvalitetsrådet utgör underlag för institutionernas verksamhetsplanering. Vid gemensamma och enskilda verksamhetsdialoger kopplat till verksamhetsstyrning och uppföljning förs minnesnoteringar som tillsammans med presentationer delas med mötets deltagare. En utmaning är att fullt ut skapa engagemang för verksamhetscykelns olika delar, något som blivit än mer utmanande när den centrala verksamhetscykelprocessen sedan några år tillbaka enbart omfattar institutions/verksamhetsstödsnivå. Å andra sidan förväntas det resultera i att arbetssätten för verksamhetsstyrning inom respektive institution/verksamhetsstödet blir mer anpassade efter de olika verksamheternas arbetssätt, något som på sikt förväntas öka engagemanget och känslan av att verksamhetsstyrningsprocesserna är värdeskapande för varje medarbetare. Det är högskolans bedömning att förändringarna i dialogstrukturen, tillsammans med bildandet av ett centralt kvalitetsråd (i linje med rekommendationer från granskningen 2017) har förbättrat balansen. Lärosätet gör dock bedömningen att ett fortsatt arbete med att tydliggöra verksamhetscykelns syfte för samtliga medarbetare bör ske.

Vid både interna och externa granskningar har utvecklingsområden och svagheter i kvalitetssystemet identifierats. I samband med lärosätetsgranskningen 2017 identifierades att ansvarsfördelningen mellan linje- och nämndorganisationerna utgjorde ett utvecklingsområde. Bland annat framgick att åtgärdskraven i otillräcklig grad omsattes i verksamhetsuppdrag i verksamhetscykeln. Med utgångspunkt i det fastställdes skarpare krav på utvecklingsplanerna och en mer systematisk uppföljning infördes.⁵⁰ Vid uppföljningen av de utbildningsgranskningar som genomfördes av lärarutbildningsområdet, där högskolan slutligen förlorade examenstillståndet för forskollärarytbildningen, framkom att kopplingen mellan nämndens granskningar och verksamhetsuppdrag behövde förstärkas och skärpas ytterligare. De utvecklingsområden som nämnden identifierat hade inte hanterats i tillräcklig utsträckning. Som konsekvens av det har systematiken och kopplingen till verksamhetscykeln förstärkts med en tydligare ansvarsfördelning där UFN fastställer utlåtanden med rektor som mottagare, och prefekten som ansvarig för att adekvata utvecklingsplaner utarbetas och genomförs.⁵¹ I mallen för utvecklingsplaner tydliggörs vilka åtgärder som ska formuleras i institutionens verksamhetsplan, vilket säkerställer att institutionens samlade planering, prioritering och resurssättning sker samtidigt, inklusive resurssättning av åtgärder utifrån utvecklingsplaner. Utvecklingsplanerna blir genom detta en del av verksamhetsplanering och budgetering och följs upp genom institutionens verksamhetsberättelser.

⁵⁰ Regler för de kollegiala nämndernas utvärdering och uppföljning av utbildning, Dnr C 2024/1370.

⁵¹ Regler för de kollegiala nämndernas utvärdering och uppföljning av utbildning, Dnr C 2024/1370.

Under 2022 genomfördes, på uppdrag av rektor, en större översyn av kvalitetssystemet. Utredningen resulterade i en rapport där bland annat kvalitetssystemets utvecklingsbehov i relation till högskolans nya organisation i fem institutioner och tillhörande ledningsråd belystes, liksom utvecklingsbehov i relation till utfallet av interna och externa granskningar samt utvecklingsbehov utifrån studentkårens återkoppling vid ledningsråd och kvalitetsråd.⁵² En av slutsatserna i översynen av kvalitetssystemet var att högskolan behöver utveckla strukturerna som säkerställer att institutionerna med systematik följer upp att kursanalyser genomförs, att det leder till adekvat utveckling och att information om åtgärder når studenterna. Därför beslutades att det skulle etableras en uppdaterad rutin och högskoleövergripande styrdokument som säkerställer att institutionerna systematiskt, minst en gång per termin, följer upp kursvärderings- och kursanalysprocessen. Med anledning av det utarbetade UFN under 2023 ett uppdaterat regeldokument som fastställer krav för kurs- och programanalyser.⁵³ Detta regeldokument gäller från januari 2024.

⁵² Rapport till rektor, juni 2022, översyn av Högskolan Dalarnas kvalitetssystem, Dnr C 2021/1407.

⁵³ Regler för Kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

Kontinuerlig uppföljning av utbildning och forskning (Bedömningsgrund 2)

Lärosätet säkerställer att det löpande följer upp och kontinuerligt samlar in, analyserar och använder ändamålsenlig information med bäring på utbildningens och forskningens kvalitet och relevans. Informationen tillgängliggörs för relevanta intressenter och används som underlag för utbildningens och forskningens utveckling, strategiska beslut och prioriteringar.

Enligt strategin ska högskolan bland annat ha en beredskap för att kunna förändra utbildningsutbudet, och i samarbete med studentkåren utveckla insatser för att stärka studenternas engagemang i arbetet med att löpande förbättra utbildningarna. Forskningen ska även ges en ökad specifik vikt vid alla frågor som rör verksamhetens fortsatta utbyggnad. Detta kräver att högskolan löpande samlar in, analyserar och använder information om utbildningens och forskningens kvalitet och relevans, som underlag för strategiska beslut och prioriteringar. Inom ramen för pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning* - samlas information om utbildningens och forskningens kvalitet och utveckling. Inom pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete* - sker insamling av information genom högskoleövergripande enkäter såsom student- och doktorandenkäter. Dessutom samlas information inom institutionerna genom kurs- och programanalyser, medarbetarsamtal, vid kvalitetsdialoger samt vid ansökan om externa forskningsmedel. Utvärderingar av utbildnings- och forskningsverksamheten inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* - samt den årliga uppföljningen av doktorandernas individuella studieplaner (ISP), bidrar också med relevant information om utbildningens och forskningens kvalitet och relevans. Den samlade informationen som genereras inom de tre pelarna används som underlag för högskoleledningens, institutionernas och verksamhetsstödet planering och uppföljning inom kvalitetssystemets pelare 1. Informationen används också i det kontinuerliga kvalitetsarbetet inom pelare 2, exempelvis i arbetet med att uppdatera kurs- och utbildningsplaner, eller för att tidigt identifiera studenter och studentgrupper som behöver extra stöd.

Systemstöd för kontinuerlig uppföljning

Högskolans informationssystem för statistik och analys, Linnea, hämtar och sammanställer dagligen data från flera källor, inklusive Ladok, antagningssystemet NyA, personalsystemet Primula, ekonomisystemet Agresso, Utbildningsdatabasen, och DiVA. Linnea ger möjlighet att sortera informationen efter olika nivåer såsom år/månad, institution, avdelning, ämne, program och kurs. I Linnea presenteras olika nyckeltal genom tabeller och diagram som täcker områden som antal studenter, prestationer, genomströmning, anmälan och antagning av studenter, registrering och examina. Dessutom inkluderas information om budget, löpande resultaträkning samt detaljer om lärosätets personal såsom anställningar, anställningsform och könsfördelning. Publikationslistor kan genereras från DiVA, och Linnea samlar även resultat från studentenkäter samt extern statistik från bland annat UKÄ och andra relevanta källor.

Linnea är just nu tillgängligt för omkring 300 av lärosätets medarbetare, inklusive samtliga ämnes- och programansvariga. Early Warning System (EWS) är en nyutvecklad del av Linnea som används av framför allt programansvariga för att identifiera studenter som kan behöva extra stöd (se bedömningsgrund 5). Samtliga program- och ämnesansvariga vid högskolan har tillgång till EWS, men det används i dagsläget inte systematiskt av alla program - under 2024 har 31 unika användare varit inloggade mot EWS. Information i Linnea används även på andra

sätt, inom IKS och IIT används exempelvis information från Linnea för att utvärdera utbildningsutbudet. Utbildningarna följs upp med nyckeltal som rör bland annat forskningsanknytning, lärarkompetens, genomströmning, och resultat av studentenkäten. Till detta läggs information om arbetsmarknadsprognoser samt kursanalyser. Detta sammanställs i matriser som ligger åtkomliga för institutionens samtliga medarbetare i Teams.

Högskoleövergripande enkäter och uppföljningar

Högskolan Dalarna har länge arbetat med olika typer av högskoleövergripande enkäter såsom student- och doktorandenkäter för att fånga upp studenters och medarbetares synpunkter. Studentenkäter genomförs vartannat år och doktorandenkäter genomförs varje år. Studentenkäter behandlar ett brett spektrum av frågor och områden som omger studentens vardag och väg genom utbildningen. Enkätsvaren kan analyseras och sorteras på olika nivåer och presenteras genom olika mått såsom Nöjd-kundindex, Net Promoter Score (NPS), eller utifrån prioriterade faktorer som tar hänsyn till hur viktig studenterna anser att frågan är. Studentenkäten är ett viktigt instrument för uppföljning av studentstöd, läranderesurser och infrastruktur för utbildning. Ett syfte med studentenkäten är också att utgöra bas för såväl högskoleövergripande utveckling av förutsättningar för utbildning, som grund för institutionernas utveckling och verksamhetsplanering. Resultaten presenteras för RL, kvalitetsrådet, stödets ledningsråd (SLR), UFN och institutionernas ledningsråd och därutöver separat för de avdelningar och enheter som önskar fördjupade analyser. Svarsfrekvens har i snitt sedan starten varit 27 % och för att säkerställa resultatets tillförlitlighet genomförs en bortfallsanalys med kontrollfrågor till 300 slumpvisa icke-svarare.

Institutionerna har uttryckt behov av en mer utbildningsnära högskoleövergripande enkät riktad mot program, som kan användas för att utvärdera utbildningsprogrammen. Detta som ett komplement till, eller ersättning för, redan etablerade utvärderingar och/eller utvärderingsmetoder som görs på institutionerna. Ett system för programvärderingar är därför under utveckling (se nedan), och i och med det kommer studentenkäten framgent att fokusera på högskoleövergripande frågor såsom studentstöd, faciliteter och support, medan programvärderingar och programanalyser kommer att fokusera på de utbildningsnära frågorna.

Doktorandenkäten genomförs varje vårtermin och omfattar frågor rörande erfarenheter och upplevelser av handledning, seminarieverksamhet, känsla av delaktighet, innehåll i utbildning, balans mellan forskning, annat arbete och fritid, synpunkter på kurser, samt delgivande av vad som fungerar/känns bra i forskarutbildningen samt vad som skulle kunna göras bättre. Genom att enkäten är anonym ger den möjlighet för doktoranden att ta upp obekväma frågor till exempel om beroendeställning till handledaren. Svarsfrekvensen de senaste två åren har varit 61 %, och de samlade resultaten används av forskarutbildningarnas studierektorer som grund inför doktorandernas årliga uppföljningssamtal. Resultaten av enkäten tillgängliggörs för doktorander och handledare, och presenteras även i FUN.

Uppföljning av utbildning

De regelbundna utvärderingar av utbildningsverksamheten som genomförs i UFN:s regi och som beskrivs under bedömningsgrund 3, bidrar till att skapa information som sedan används som underlag för institutionernas planering och uppföljning inom verksamhetscykeln inom pelare 1. Inom pelare 2 sker kontinuerlig uppföljning av utbildningsverksamheten via kurs- och programanalyser.

Kurs- och programanalys

Vid UKÄ:s lärosätesgranskning 2017 identifierades utvecklingsområden rörande infrastruktur och process kring kursutvärderingar, och ett behov av utveckling vad gäller genomförande och återkoppling av resultat och åtgärder. Som ett resultat av granskningen utvecklades en modell med ett tydligare kvalitetsfokus; de tidigare kursvärderingarna ersattes av kursanalyser och studenternas synpunkter – kursvärderingen – utgör en av dessa. De interna utbildningsutvärderingarna och uppföljning inom verksamhetscykeln, samt den översyn av kvalitetssystemet som genomfördes 2022, visade emellertid att reglerna för kursvärdering och kursanalys inte har följts på ett helt tillfredsställande sätt.

Nytt utvecklat regeldokument

Behovet av ett systematiskt och uppföljningsbart arbetssätt som uppfyller högskolans myndighetskrav och som innebär att information inhämtas, tillgängliggörs och används till underlag för institutionernas utvecklingsarbete föranledde UFN att hösten 2023 ta fram ett särskilt regeldokument om kvalitetskrav och uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå som gäller från 2023-12-20.⁵⁴ Dessa regler är en utveckling och sammanslagning av flera tidigare regelverk, bland annat de ovan nämnda reglerna för kursvärdering och kursanalyser. Genom regeldokumentet fastställer UFN att kurs- och programanalyser vid Högskolan Dalarna ska bidra till att utbildningarna genomgår en medveten och systematisk förbättring och utveckling, med utgångspunkt i studentens lärande och utveckling samt stärka studenternas inflytande, engagemang och ansvar för det egna lärandet. Systematik, innehåll, ansvarsfördelning, kommunikation och uppföljning preciseras i högre grad än tidigare. Kunskap om det uppdaterade regeldokumentet har bland annat spridits via mailutskick till institutionernas ledningsråd, via det återkommande informationsavsnittet *Dekanerna informerar* på medarbetarwebben samt via nämndstödet.

Uppföljning av att kurs- och programanalyser genomförs sker bland annat vid de kvalitetsdialoger som dekan genomför med institutionens ledningsråd en gång per termin. Inför kvalitetsdialogerna ansvarar prefekten för att ett diskussionsunderlag sammanställs i form av en kort rapport med fokus på föregående termin enligt UFN:s anvisningar. I anvisningarna finns ett antal frågor, samt en bilaga med institutionens samtliga kurser och program med registrerade studenter under föregående termin.⁵⁵ Institutionen ombeds att bland annat ange vilka av kurserna/programmen som har genomfört kurs-/programvärdering respektive kurs-/programanalys i bilagan.

Kursvärderingar- och analyser – genomförande, uppföljning och ansvar

Examinator ansvarar för att det genomförs en kursanalys, något som utgör en del i att styra kvalitetsansvaret på kursnivå mot examinator.

Respektive kursansvarig kan i samråd med examinator välja de för en given kurs mest lämpade formerna för insamling av studentsynpunkter. Vid minst ett tillfälle ska studenterna ges möjlighet att lämna sina synpunkter anonymt via en kursvärdering. Kursvärderingen utgör, tillsammans med den samlade dokumentationen från kursen inklusive deltagande lärares och studenters synpunkter i övrigt, grund för kursanalysen. Kursanalysen redogör bland annat

⁵⁴ Regler för Kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

⁵⁵ Anvisningar inför kvalitetsdialoger vt-2024, Dnr C 2023/1678.

för hur kopplingen mellan lärandeaktiviteter och examination har fungerat, hur studenternas inflytande över utbildningen har möjliggjorts, de åtgärder som föreslås eller planeras för att utveckla kursen, samt om kurshandboken och/eller kursplanen bör uppdateras.

Kursansvarig ansvarar för att kursanalysen görs tillgänglig för kursens intressenter – det vill säga till nuvarande studenter och studenter i kommande kurstillfälle, men också till studentkåren, undervisande lärare på kursen, programansvarig (i de fall kursen ingår i ett program), ämnesansvarig, avdelningschef/avdelningsledare, prefekt och IL samt i förekommande fall samverkansparter.

Ämnesansvarig ansvarar för att kursanalyserna följs upp av ämnets och programmets lärarkollegium till exempel vid ämnesmöten och/eller programmöten. Vid uppföljning av kursanalysen av kurs som ingår i ett huvudområde ska progressionskedjan mot examensmålen särskilt beaktas. Ämnesansvarig ansvarar också för att en rapport upprättas där utvecklingsområden och resursbehov framgår samt vilka åtgärder som redan har vidtagits. Denna rapport lämnas terminsvis till prefekt och IL.

Prefekten ansvarar för att arbete med kursanalyser genomförs inom institutionen och för att större utvecklingsinsatser lyfts till institutionens övergripande verksamhetsplanering, prioriteras, resurssätts och genomförs. Större utvecklingsinsatser redogörs för vid kvalitetsdialogen som leds av dekan. De utvecklingsområden som lyfts in till institutionens verksamhetsplan resurssätts via verksamhetsplanerings- och budgetprocessen och följs upp i verksamhetsberättelsen. Ett exempel på när studenters synpunkter på programmet resulterade i kraftiga åtgärder var när upplevda kvalitetsbrister i högskoleingenjörsprogrammet maskinteknik inte åtgärdades, och antagningen av studenter till programmet därför stoppades. Programmet har idag fasats ut.

Programvärderingar- och analyser – genomförande, uppföljning och ansvar

Programansvarig ansvarar för att det årligen genomförs en programanalys, och kan välja de former för insamling av studentsynpunkter som är mest lämpade för programmet i fråga. Vid minst ett tillfälle ska studenterna ges möjlighet att lämna sina synpunkter anonymt via en programvärdering. Förutom studenternas synpunkter utgörs underlaget till programanalysen av den samlade dokumentationen från kurser, dialog med ämnesansvarig(a), studenter och undervisande lärare. Programanalysen redogör bland annat för hur planering och administration av programmet har fungerat, kursanalyser, bemanning, genomströmningsstatistik, söktryck, en beskrivning av hur studenternas inflytande över utbildningen har möjliggjorts, synpunkter på programmet från studenter och andra intressenter i programrådet, via programvärdering och de synpunkter som kommit in på andra sätt. Dessutom redogörs för internationalisering avseende utbildningens innehåll och upplägg samt in- och utresande studenter, samt för samverkan med näringsliv och andra avnämare genom branschråd, platsbesök etcetera.

För program som leder till yrkesexamen genomförs även en analys av huruvida kursinnehållet i utbildningsprogram mot yrkesexamen innebär en successiv fördjupning och leder till att studenten uppnår högskoleförordningens examensmål, de åtgärder som föreslås eller planeras för att utveckla programmet, samt om programhandboken och/eller utbildningsplanen bör uppdateras. Programansvarig ansvarar för att programanalysen görs tillgänglig för programintressenter. Varav minst till nuvarande studenter och studenter i kommande programtillfälle, studentkåren, undervisande lärare i programmet, ämnesansvarig, avdelningsledare,

prefekt, och IL samt i förekommande fall samverkansparter. Programansvarig ansvarar för att en rapport upprättas där utvecklingsområden och resursbehov framgår samt vilka åtgärder som redan har vidtagits. Denna rapport lämnas till prefekt och IL, terminsvis och ska användas som underlag för institutionernas VP.

Prefekten ansvarar för att arbetet med programanalyser genomförs samt för att större utvecklingsinsatser lyfts till institutionens övergripande verksamhetsplanering, prioriteras, resurssätts och genomförs. Utvecklingsinsatserna redogörs för vid kvalitetsdialogen som leds av dekan. Utvecklingsinsatserna redogörs för vid kvalitetsdialogen som leds av dekan. De utvecklingsområden som lyfts in till institutionens verksamhetsplan resurssätts via verksamhetsplanerings- och budgetprocessen och följs upp i verksamhetsberättelsen.

På rekommendation av UFN har rektor uppdragit till verksamhetsstödet att utveckla ett standardiserat och automatiserat kursvärderingssystem bestående av ett fåtal obligatoriska frågor.⁵⁶ Tanken är att det nya systemet ska ingå i lärplattformen Canvas tillsammans med ett webbaserat formulär för kursanalyser. Rektor har också beslutat att ett motsvarande system ska utvecklas för programutvärdering.⁵⁷

Uppföljning av forskarutbildning

Inom forskarutbildningarna genomförs kursanalyser som redovisas inom olika fora, bland annat i handledarkollegiet samt i de utskott/råd som finns inom de institutioner som har ansvar för de olika forskarutbildningarna. Det utvecklingsarbete som genomförts av UFN i relation till kursvärderingar och kursanalyser på grundnivå och avancerad nivå, återstår att genomföras för kurser på forskarnivå.

Inom alla forskarutbildningar ansvarar studierektor för att uppföljning av individuella studieplaner (ISP) sker minst en gång per år och för att dessa efter samråd med doktoranden och dennes handledare ändras i den utsträckning som behövs.

Uppföljning av forskning

Vid högskolan finns en intern berednings- och beslutsprocess som ska genomföras innan ansökan om extern forskningsfinansiering skickas in till finansiären.⁵⁸ I denna process fyller den sökande i ett digitalt formulär med olika sakuppgifter. Informationen från detta formulär används sedan för att sammanställa data på institutionsnivå om antalet ansökningar samt hur många som beviljats finansiering.

Fastställda nyckeltal används som bas för fördelningen av det statliga forskningsanslaget mellan institutionerna, som en del av de fördelningsprinciper som föreslås av UFN och beslutas av högskolestyrelsen och rektor (se även bedömningsgrund 4 forskning). Av fördelningsprinciperna framgår att basanslaget fördelas utifrån tidigare prestationer avseende erhållen extern forskningsfinansiering, publikationer, antal disputerade lärare, antal doktorander och antal helårsstudenter. UFN granskar principerna årligen och därefter beslutar styrelsen om de övergripande principerna och rektor om den mer detaljerade fördelningen. Inom forskningsverksamheten sammanställs årligen publiceringsstatistik samt bibliometriska analyser på

⁵⁶ Beslut, kursvärderingar och kursanalyser, Dnr C 2023/1705.

⁵⁷ Beslut, programvärderingar och programanalyser, Dnr C 2023/933, beslut studentenkäter, Dnr C 2023/1273.

⁵⁸ Regler för ansökningar om extern forskningsfinansiering, Dnr C 2021/1232.

institutionsnivå av biblioteket. Publikationsanalyserna görs utifrån bland annat DiVA, Norska listan, Scopus och Web of Science. De regelbundna utvärderingar av forskningsverksamheten som genomförs i UFN:s regi och som beskrivs under bedömningsgrund 3, bidrar också till att skapa information som sedan används som underlag för institutionernas planering och uppföljning inom verksamhetscykeln inom pelare 1. Ett exempel på detta är att efter utvärderingen av forskningsverksamheten 2023, har skrivningar tillförts samtliga institutioners verksamhetsplaner för 2024 med inriktning på de utvecklingsområden som utvärderingen visat.⁵⁹

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

En generell styrka med högskolans kvalitetssystem är att det finns en tydlig koppling mellan verksamhetscykelns processer (pelare 1), det operativa kvalitetsarbetet (pelare 2) och utvärderingsverksamheten (pelare 3). Exempelvis, används den information som erhålls från olika utvärderingar/granskningar i arbetet med den fortsatta verksamhetsplaneringen, vilket innebär att kvalitetsförbättrande åtgärdsbehov inte bara identifieras utan också resursätts.

En anknytande styrka är högskolans informationssystem för statistik och analys – Linnea - som samlar detaljerad information om verksamheten, särskilt angående utbildningsverksamheten på grund- och avancerad nivå. I systemet finns dessutom tillgång till ekonomisk information av olika slag. Uppgifterna i Linnea uppdateras regelbundet och är viktig inom såväl verksamhetsstyrningens processer som inom det kontinuerliga operativa kvalitetsarbetet. Men det finns också brister som kräver utvecklingsinsatser. En sådan är att få hela organisationen – på alla nivåer - att i ökad utsträckning använda Linnea som stöd inför olika typer av verksamhetsbeslut. Antalet användare har succesivt ökat, men det finns en potential att förbättra detta - exempelvis kan EWS användas inom samtliga utbildningsprogram, vilket en genomförd pilotstudie inom sjuksköterskeprogrammet visat. Ännu ett förbättringsområde är att integrera resultaten från doktorand- och medarbetarenkäterna i Linnea på samma sätt som sker med resultaten från studentenkäterna. I dagsläget saknas information om forskarutbildningarna i Linnea, och samma sak gäller till stor del forskningen – förutom uppgifter om antalet publikationer.

En förstudie har genomförts för att undersöka hur datatillgängligheten kan förbättras för att få fler medarbetare att nyttja informationen i Linnea, vilket bland annat lett till tätare och mer automatiserade uppdateringar av data från andra system. I det fortsatta utvecklingsarbetet ska en översyn ske av Linneas statistik och nyckeltal i relation till lärares och ledningsfunktioners faktiska behov.

När det gäller kurs- och programanalyser saknas det idag riktlinjer för hanteringen och uppföljningen av kursanalyser på forskarutbildningsnivå. Det behöver också tydliggöras hur uppföljningen av doktorandernas progression i forskarutbildningen sammanställs och presenteras. Bland annat är det viktigt att IL får en relevant information om doktorandernas utveckling, för att kunna ha en beredskap att förlänga finansieringen, om så krävs. Här finns goda rutiner inom IIT, men så är inte fallet inom alla institutioner som har forskarutbildning. UFN planerar därför att ge FUN uppdraget att se över regelverket för uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå så att det även innefattar utbildning på forskarnivå.

⁵⁹ Verksamhetsplaner för IHOV, IIT, IKS, ILU, ISLL, Dnr C 2023/47.

I de kvalitetsdialoger som ägt rum under våren har det framkommit att det nya regelverket för uppföljning av utbildning på grund- och avancerad nivå, som trädde i kraft den 1 januari 2024, har klargjort vilka som ansvarar för kurs- och programanalyser och hur dessa ska följas upp. Däremot har det framgått att institutionerna måste bli bättre på att verkligen genomföra analyserna, och se till att resultaten används för att förbättra utbildningskvaliteten. Frågan kommer att behandlas inom kvalitetsrådet under våren, och institutionerna har ålagts att ta in frågan i verksamhetsplanen för nästa år.

Återkommande granskningar av utbildning och forskning (Bedömningsgrund 3)

Lärosätets utbildningar genomgår återkommande kollegiala granskningar för att säkerställa att de håller hög kvalitet, är utformade för att ge studenterna förutsättningar att uppnå uppsatta mål och motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna leder till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Resultat och åtgärder kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt.

Lärosätet säkerställer att dess forskning eller forskningsmiljöer återkommande genomgår kollegiala granskningar ur nationellt och internationellt perspektiv. Granskningarna sker på ett ändamålsenligt sätt för lärosätet. Lärosätet fångar systematiskt upp och tar hand om de rekommendationer som sådana granskningar ger upphov till.

En central del av kvalitetssystemets pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* - utgörs av UFN:s granskning av kvaliteten i högskolans utbildning och forskning. Samtliga planerade utvärderingar följer en sexårscykel. Utvärderingar av utbildningar på grundnivå beslutas två år i taget för att möjliggöra förbättringsåtgärder som aktualiserats under perioden. Även forskarutbildningen utvärderas med sex års mellanrum, men också här finns utrymme att genomföra kvalitetsförbättrande åtgärder utanför sexårsplanen vid behov.

För utvärderingar som leder till examen – inklusive forskarexamen - engageras externa sakkunniga, liksom vid utvärderingen av högskolans forskningsverksamhet. Utvärderingar av utbildningar som inte ingår i en progressionskedja mot en examen har i regel inte externa sakkunniga, men följer i övrigt samma modell som utvärderingarna av huvudområden och yrkesexamina.

Resultaten av de utvärderingar som genomförs av UFN och FUN sammanförs till en utvärderingsrapport samt ett utlåtande, institutionerna ska sedan upprätta åtgärdsplaner och föra över åtgärdsplaner till institutionens verksamhetsplan inom ramen för pelare 1 – *verksamhetsstyrning och uppföljning*.

Utvärderingar av utbildning - organisation och resursutnyttjande

En första utvärderingscykel med genomförda interna kollegiala utvärderingar startade 2012, och processen har sedan dess utvecklats vartefter att nya erfarenheter erhållits. Utvärderingarna har genom åren utvecklats med fokus på kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling, och innefattar kontinuerliga dialoger genom processen, öppenhet genom publicering av rapporter och åtgärdsplaner och uppföljning av vidtagna förbättringsåtgärder.

Mellan 2012 och 2023 har 59 utvärderingar genomförts av huvudområden, program med yrkesexamen samt övriga ämnen. Samtliga utbildningar vid högskolan har under denna period utvärderats minst en gång. Tolv utvärderingar pågår VT 2024, och enligt UFN:s sexårsplan ska ytterligare tio utvärderingar startas under 2024. Tre av högskolans fyra forskarutbildningar utvärderades under perioden 2020 - 2022, och den fjärde forskarutbildningen - energisystem i byggd miljö - som startades 2022 planeras att utvärderas tidigast under 2025.

Utöver de planerade utvärderingarna sker även granskningar eller utredningar föranledda av behov som aktualiserats via högskolans kvalitetssystem. Ett exempel är det projekt som

granskade hur målen om hållbar utveckling hanteras i utbildningsprogrammen.⁶⁰ Till följd av projektet har bland annat ”checklistor” utarbetats med exempel och diskussionspunkter om hur en kurs eller ett utbildningsprogram kan bidra till en hållbar utveckling.

Ett annat exempel är en utvärdering med externa sakkunniga - *Teknik 500* - som på rektors initiativ genomfördes för att utveckla utbildningsutbudet inom teknikområdet.⁶¹ Utvärderingen identifierade en rad utvecklingsområden, men även brister i högskolans kvalitetssystem såsom oklarheter i processerna för att inrätta och avveckla utbildningsprogram, och oklarheter om ämnenas funktion i utbildningsprogrammen. Utvärderingen har bland annat resulterat i uppdaterade regler för att inrätta och lägga ned utbildningar.⁶²

Förutom egeninitierade utvärderingar innebär också UKÄ:s granskningar en möjlighet att utveckla kvalitetsarbetet. Exempelvis innebar UKÄ:s tematiska utvärdering av sjuksköterskeutbildningen dels att utbildningsplanen och kursplanerna kraftigt omarbetades för att tydliggöra den konstruktiva länkningen och utbildningens progression, dels att ett särskilt regelverk om kvalitetskrav och kontinuerlig uppföljning av utbildningar numera är fastlagt.⁶³

Ytterligare ett exempel är de kvalitetsbrister som uppenbarades vid UKÄ:s granskning av landets förskollärarytbildningar, som innebar att högskolans examenstillstånd kom att återkallas 2022. En analysgrupp med externa sakkunniga tillsattes av högskolan för att undersöka orsakerna till förskollärarytbildningens kvalitetsbrister, och om bristerna också är relevanta för andra delar av högskolans lärarytbildningar – och därmed också blottlägger svagheter i kvalitetsarbetet. Analysgruppens arbete har just blivit färdigt, och arbetet med att dra slutsatser från analysen pågår.

Organisation och ansvarsposter samt innehåll och former för genomförande av de interna kollegiala utvärderingarna beskrivs i ett särskilt regeldokument.⁶⁴ En mer detaljerad beskrivning av processen samt matriser för examensmål, mallar för självvärdering, sakkunnigyttrandet och utlåtanden, ges i de parallella stöddokumenterna *Vägledning för UFN:s utvärderingar av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå*⁶⁵ och *Mall för självvärdering för forskarutbildning*⁶⁶.

Tidigare genomfördes utbildningsgranskningarna av fem kollegialt valda områdesnämnder. För att möjliggöra en starkare koppling till UFN, och därmed en starkare genomslagskraft för utvärderingarna, har i stället fem utskott bildats under UFN - utskott för utvärdering av utbildning (UUU). De fem utskotten utvärderar utbildningar vid varsin institution och består av två ledamöter från den aktuella institutionen samt en ledamot från UFN - som också är ordförande för gruppen. UFN-ledamoten ska vara verksam vid en annan institution än den som

⁶⁰ Utvärdering av pilotprojektet hållbar utveckling i utbildning, Dnr HDa 1.5–2023/1472.

⁶¹ Utvärdering av utvecklingsprojektet Teknik 500, Slutrapport, Dnr HDa 2.3.1–2022/455.

⁶² Regler för inrättande och nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/414.

⁶³ Regler för Kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

⁶⁴ Regler för de kollegiala nämndernas utvärdering och uppföljning av utbildningar, Dnr C 2024/1370.

⁶⁵ Vägledning för UFN:s utvärderingar av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/965.

⁶⁶ Mall för självvärdering för forskarutbildning, HDa 1.2–2020/227.

utvärderas, dels för att undvika jäv, dels för att bidra med erfarenheter från andra ämnesmiljöer men också för att sprida goda exempel över institutionsgränserna.

De tidigare områdesnämnderna hade studentrepresentanter som utsågs av studentkåren. Det var dock svårt att rekrytera studenter, och deras möjligheter att bidra till utvärderingarna var begränsade. I samråd med studentkåren har UFN beslutat att utskotten inte ska ha studentrepresentant, men i stället inhämta underlag via intervjuer med studenter från den utvärderade utbildningen. En fördel med de tidigare områdesnämnderna var att många lärare blev engagerade i kvalitetsgranskningsarbetet. Samtidigt innebar områdesnämnderna att en stor grupp lärare inte blev tillgängliga för andra viktiga kollegiala uppgifter. Förändringen till utskott under UFN har möjliggjort ett bättre resursutnyttjande och frigjort kompetens för andra kollegiala- och ledningsuppdrag, viktigt inte minst för att uppnå strategins mål om ett ökat kollegialt inflytande och ansvarstagande.

Ända sedan modellen med kollegiala utvärderingar inleddes har frågan varit aktuell om kraven på lärares stora engagemang i granskningsverksamheten (arbete med självvärderingar, möten och redovisningar, dialoger med chefer och stödpersoner, uppföljningar, etcetera), även kan ha negativa effekter på utbildningens kvalitet. Högskolelärare är idag en hårt belastad yrkeskår och många uppgifter ska rymmas under en arbetsdag. En relevant fråga är därför om inte utbildningskvaliteten skulle bli bättre om den tid som läggs ner på granskningsverksamheten i stället användes för att utveckla undervisningen och öka kontakten med studenterna.

Utvecklingen av den mall som högskolan tillämpat för självvärderingar belyser problematiken. I takt med att antalet utvärderingar ökat under åren har allt fler bedömningsaspekter lagts till i mallen, vilket har krävt ytterligare arbetsinsatser för lärarkollegiet, liksom för de externa sakkunniga som måste granska ett alltmer omfattande underlag. För att sätta stopp för denna 'inflation' i bedömningsaspekter, har högskolan beslutat att reducera mallens omfattning genom att identifiera de faktorer som är mest centrala ur kvalitetssynpunkt. Tillsammans med en gräns på maximalt sidantal för självvärderingen har detta reducerat kollegiets arbetsinsatser utan att relevant information för utvärderingen förlorats. För att svara på frågan ovan om alternativkostnaden för lärarkollegiets engagemang i granskningsverksamheten är negativ – högskolans erfarenhet är att lärarkollegiet i det stora hela bedömer att den tid som används till utvärderingar har ett positivt nettovärde för utbildningarnas kvalitet. Detta under förutsättning att lärarkollegiet får stöd i granskningsarbetet av chefer och stödfunktioner, särskilt när det gäller olika typer av underlag för arbetet med självvärderingar.

Kollegial utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

I den självvärderingsmall som används för utvärdering av utbildningar på grund- och avancerad nivå är vissa bedömningsgrunder obligatoriska, bland annat lärarkapacitet och lärarkompetens, utbildnings- och forskningsmiljö, kvalitetsarbete och säkring av examensmål. Ett viktigt inslag i mallen är den matris som beskriver hur lärandemål i de ingående kurserna korresponderar med och fördjupas mot examensmålen.⁶⁷ Tillsammans med andra underlag såsom kurs-, utbildningsplaner och bedömningskriterier för examination, används denna för att bedöma förut-

⁶⁷ Vägledning för UFN:s utvärderingar av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/965.

sättningarna för studenterna att uppnå examensmålen. Utvärderingsutskotten har också möjlighet att vid behov formulera ytterligare bedömningsgrunder. Utskotten och FUN har dessutom möjligheter att lägga till och ta bort komponenter efter vad som är relevant för den utbildning som utvärderas. Som exempel läggs mindre fokus på examensmål om det gäller ett ämne utan examensrätt, och större fokus på exempelvis VFU i de utbildningar där det är relevant.

Utvärderingsprocessen innefattar en rad steg i form av dialoger och skriftliga underlag, såväl under själva utvärderingsprocessen som efter när resultaten tillgängliggörs och ska följas upp. Syftet med processens uppläggning är att engagera kollegiet i så stor utsträckning som möjligt, och skapa former för att resultat tas om hand och påverkar underlaget för verksamhetsplanering och uppföljning.

UFN:s utvärderingar startar med en dialog mellan det berörda utvärderingsutskottet och lärarkollegiet inom det område som ska utvärderas. Nämndstödets levererar underlag i form av mallen för självvärderingen med infogade lärartabeller, publikationslistor och nyckeltal. Övriga underlag ansvarar institutionen för, oftast via ämnes- eller programansvarig. Underlagen innefattar en självvärdering, en matris över kurser i relation till examensmålen i högskoleförordningen (HF), utbildnings- och kursplaner, exempel på bedömningskriterier, kursanalyser och eventuellt andra dokument som utskottet beslutar ska ingå. Vid utvärdering av huvudområden och program mot yrkesexamen anlitas två externa sakkunniga, med minst doktorsexamen inom relevant område och som är verksamma inom en motsvarande utbildning. De externa sakkunniga lämnar varsitt yttrande baserade på de underlag som granskats.

Utifrån underlag, sakkunnigyttanden, och studentintervjuer sammanställer utskottet en utvärderingsrapport. Vid en dialog får utbildningens lärarkollegium ge återkoppling på utvärderingsrapporten, och som kan innebära att utvärderingsrapporten justeras innan den fastställs. Utskottets ställningstagande sammanfattas i ett förslag till utlåtande under rubrikerna ”Styrkor och goda exempel”, ”Utvecklingspotential” och ”Krav på åtgärder”. UFN fastställer utlåtandet som därefter tillställs rektor. Institutionen åläggs samtidigt att utarbeta en utvecklingsplan i samråd mellan ledning och ämneskollegium. Prefekten föredrager utvecklingsplanen i UFN, som antingen godkänner den eller återremitterar den för ytterligare bearbetning. Utvecklingsplanen tjänar som underlag för institutionens verksamhetsplan och för UFN:s fortsatta uppföljning och dialog med institutionen. I mallen för utvecklingsplanen tydliggörs hur utlåtandets olika rubriker ska besvaras, och hur de krav som ställs ska leda till åtgärdsplaner i institutionens verksamhetsplan.

Rapporter, utlåtanden och utvecklingsplaner från utvärderingar av utbildning på alla nivåer publiceras löpande på UFN:s webb. Åtgärdsplanerna följs upp genom institutionens verksamhetsberättelse, och efter två år följs utvecklingsplanen upp genom dialog mellan UFN och berörd prefekt, en dialog som bland annat förbereds i samband med dekanens kvalitetsdialoger med institutionerna.

UFN:s utlåtanden efter utvärderingarna kan innebära förslag på åtgärder och utveckling inom olika områden. Vissa rör utbildningsnära aspekter som kanske kan åtgärdas av ämnesmiljöerna inom ramen för befintliga resurser, även om det i många fall också förutsätts att institutionen avsätter särskilda utvecklingsmedel. Vid utvärderingen av socionomexamen 2022 krävde UFN

exempelvis att en analys av utbildningens progression skulle genomföras, i synnerhet avseende utvecklingen av studenternas vetenskapliga kompetens. Det ledde bland annat till att det inslag av vetenskaplig metod som finns i flera av utbildningens kurser fick en ökad tydlighet i kurslitteraturen. Vid utvärderingen av japanska 2022 ställdes kravet att göra en översyn av formuleringar i lärandemål och bedömningskriterier, så att nivåskillnader mellan kurser tydliggjordes samt att kraven för godkänt betyg kalibrerades med utbildningsnivån. Åtgärden innebar att samtliga kursplaner reviderades, med särskilt fokus på att lärandemålen svarade mot kursernas plats i progressionstrappan.

Utbildningen på magisternivå inom audiovisuella studier rekommenderades vid utvärderingen 2021 att tydliggöra användandet av bedömningskriterier, i syfte att göra lärarnas bedömningar transparenta och bistå studenterna med kriterier att arbeta mot under kurserna. Vissa krav på åtgärder rörande kompetensförsörjning riktades även direkt till den berörda institutionen (IKS), vilket bland annat lett till anvisningar i verksamhetsplanen för 2024–2026 om att utveckla en institutionsövergripande kompetensförsörjningsplan. Ett ytterligare exempel är att IKS efter utvärderingen av nationalekonomi 2023 uppdrogs förbättra kommunikationen mellan de ingående ämnena nationalekonomi och företagsekonomi i ekonomiprogrammet, och se över utbildningsstrukturen för att skapa likvärdiga förutsättningar för de båda examensutgångarna när det gäller teori/metodinslag, synlighet för studenterna, och genomströmning. Åtgärderna är införda i institutionens VP för 2024 och kommer därmed att följas upp i institutionens verksamhetsberättelse.

Utvärderingen av högskolans behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildning (BHU) 2021 visade bland annat att lärandemålen inte motsvarade avancerad nivå, och att förutsättningarna för forskningsförankring inte var tillfredsställande. Ett annat problem är att utbildningen är poänggivande och därmed ska utlysas öppet, vilket innebär att de medarbetare inom högskolan som uppmanats att genomföra utbildningen verkligen inte är garanterad en studieplats. Ett resultat av utvärderingen är att antagningen till kursen BHU 1 tillfälligt stoppats, och att en utredning tillsats inom verksamhetsstödet om den framtida organisationen av BHU.

Kollegial utvärdering av utbildning på forskarnivå

Interna kollegiala utvärderingar av högskolans forskarutbildningar genomförs av FUN som arbetar på uppdrag av UFN, men som består av ledamöterna som utses vid separata val inom kollegiet.

Innehållet i FUN:s utvärderingar motsvarar i princip UKÄ:s granskningar av lärosätenas forskarutbildningar. Områden som ska beskrivas och värderas av de externa sakkunniga och FUN rör bland annat huruvida antalet handledare och disputerade lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat, och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt, och huruvida forskningen vid högskolan har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå, och om utbildningens utformning och genomförande säkerställer att doktoranden uppnår lärandemålen enligt högskoleförordningen. Därutöver utvärderas doktorandmiljö och doktorandernas möjlighet att bidra till att utveckla utbildningens innehåll och genomförande, att ett jämställdhetsperspektiv beaktas, att det finns en samverkan det omgivande samhället och att

utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination genomgår en systematisk uppföljning som vid behov omsätts i kvalitetsutvecklingsåtgärder.

Vid utvärdering av forskarutbildning ska, utöver självvärdering och matris som beskriver relationen mellan kursinnehåll och examensmål, även den allmänna studieplanen (ASP) och ett urval individuella studieplaner (ISP) ingå i underlaget, tillsammans med andra dokument som bland annat beskriver bedömningskriterier för examination och examinationsprocesser. FUN kan välja att anpassa mallen till respektive utvärdering, och avgör vilka dokument som ska ingå i underlaget för bedömningen. Utvärderingar av forskarutbildningen följer huvudsakligen samma arbetsgång som utvärderingen av övrig utbildning med dialoger, självvärdering, utlåtande och utvecklingsplan. Skillnader är att minst en av de två externa sakkunniga ska vara professor och den andre lägst docent, samt att FUN fattar beslut om utlåtande och utvärderingsrapport och att föreslagna åtgärder följs upp av FUN.

Ett exempel på att utvärderingarna är skarpa för verksamheten är FUN:s utvärdering av forskarutbildningsområdet- och ämnet mikrodataanalys. Utvärderingen ställde krav på att ASP skulle förtydliga kvalitetssäkringsprocessen innan disputation, och hur det innehåll som är specifikt för ämnet mikrodataanalys skulle återspeglas generellt och i avhandlingsarbetena. Vidare ställdes krav på förbättring av doktorandernas arbetsmiljö, som vid utvärderingen bedömdes som otillfredsställande. Ytterligare utredning av arbetsmiljön ledde till att studentkåren rekommenderade rektor att stoppa antagning av nya doktorander, vilket även beslutades. Därtill initierades en utredning med externt expertstöd om ny ämnesstruktur för hela dataområdet vid IIT, vilken har föreslagits och är under implementering.

Kollegial utvärdering av forskningsverksamheten

Under 2014 - 2015 gjordes en större utvärdering av högskolans forskningsverksamhet i det s.k. DURE-projektet (Dalarna University Research Evaluation). Utvärderingen gjordes av sex granskningsgrupper som var och en bestod av tre sakkunniga, varav minst en från ett annat nordiskt land. Utvärderingsarbetet innebar granskning av ett omfattande bakgrundsmaterial, noggranna publikations- och citeringsanalyser och platsbesök med forskare, doktorander och ledningsfunktioner.

Planen var att genomföra återkommande större forskningsutvärderingar i en sex-årscykel med nästa utvärdering 2021. Covidepidemin, tillsammans med förändringen av högskolans organisation, försenade dock denna. Men under 2021 – 22 utvecklade och fastställde UFN särskilda regler för uppföljningen av forskningsverksamheten⁶⁸ liksom en detaljerad vägledning för granskningsprocessen⁶⁹.

Utvärderingen av forskningen syftar till att bistå institutionerna i utvecklingen av forskningsverksamheten och identifiera svaga och starka sidor. UFN är ytterst ansvarig för genomförandet men det praktiska arbetet är delegerat till ett granskningsutskott (UGF) bestående av fem seniora forskare - en från varje institution, samt en studentrepresentant på

⁶⁸ Regler för utvärdering och uppföljning av forskningsverksamhet, Dnr C 2022/26.

⁶⁹ Vägledning för utvärdering och uppföljning av forskningsverksamheten vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2022/832.

forskarutbildningsnivå. UFN utser också de sakkunnigkommittéer som ska genomföra granskningen av forskningen inom respektive institution. Varje kommitté ska bestå av tre till fem externa sakkunniga med minst docentkompetens. Granskningen baseras på självvärderingar från institutionerna, bakgrundsmaterial om högskolans forskning samt intervjuer med forskare, doktorander och institutionsledning. Varje sakkunnigkommitté sammanställer sina bedömningar i en rapport. Med utgångspunkt från dessa gör UGF en egen bedömning av de sakkunnigas slutsatser, som efter fastställande i UFN delges högskoleledningen och institutionsledningarna, tillsammans med rapporterna från de sakkunniga.

Som ett led i uppföljningen av utvärderingen hålls ett seminarium för sammanfattning och kunskapsöverföring vid respektive institution. Med utgångspunkt i seminariet utarbetar institutionen en handlingsplan som redovisas och diskuteras med UGF, för att därefter i tillämpliga delar inkluderas i verksamhetsplanen för följande år. Arbetet med att kvalitetssäkra och utveckla forskningsverksamheten till följd av utvärderingen sker alltså i normalfallet inom den ordinarie verksamhetscykeln. Resultatet av genomförda förbättringsåtgärder följs sedan upp i särskild ordning av UFN.

Under 2022 – 23 genomfördes en utvärdering av institutionernas forskning enligt det nya regelverket. Resultatet av utvärderingen visade på styrkor inom flera av institutionernas forskningsmiljöer, men också på brister och områden som kräver utvecklingsinsatser och förbättringsåtgärder. De identifierade bristerna, eller utvecklingsområdena, gäller dels olika aspekter av institutionsspecifik karaktär, dels brister och utvecklingsområden som är generiska och återfinns på en lärosätesövergripande nivå. Hit hör exempelvis att institutionernas forskningsledning framstår som otydlig, att det finns svårigheter med att samarbeta över institutionsgränserna, att forskningsstödet är otillräckligt och att fördelningen av forskningsmedel kan behöva se olika ut på de olika institutionerna mot bakgrund av olika förutsättningar att erhålla externa medel. De generiska omdömena har analyserats och kommenterats av UFN⁷⁰ och kvalitetsrådet medan de institutionsspecifika omdömena har behandlats av institutionerna i de handlingsplaner som regelverket föreskriver.

Vid granskningsutskottets behandling av handlingsplanerna i början av 2024 bedömdes dessa inte vara tillräckligt konkreta för att möjliggöra skarpa och uppföljningsbara verksamhetsuppdrag som kan leda till verklig kvalitetsförbättring. Samtliga institutioner fick därför i uppdrag att revidera handlingsplanerna innan de kan inkluderas i verksamhetsplanerna för institutionerna. När så skett (våren 2024) återstår uppgiften att följa upp förbättringsåtgärderna, vilket sker årsvis i UFN:s regi med start 2025.

Utvärderingen 2022–23 har gett en rad lärdomar om genomförandeprocessen. I UGF:s högskoleövergripande rapport beskrivs erfarenheter som kan förbättra tillämpningen av modellen – alltifrån tidsplaner, ekonomiska ramar och förbättrade underlag till utvärderarna, till hur resultaten ska kommuniceras inom institutionerna och till högskolans stödfunktion för att förebygga senare manuella och mer arbetskrävande insatser. I och med att nästa fullskaliga

⁷⁰ Utvärdering och uppföljning av högskolans forskningsverksamhet. Granskningsutskottets lärosätesövergripande utlåtande, Dnr C 2023/1442.

utvärdering kommer att initieras först 2028 är denna skriftliga dokumentation väsentlig för att dessa lärdomar ska kunna tas om hand och utgöra del av en ständig förbättring av processen.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

Högskolan Dalarna har återkommande utvärderingar av utbildning och forskning som idag är väl integrerade i högskolans kvalitetssystem. Utvärderingarna involverar kollegiet och har ett tydligt uppdrag att skapa och stärka högskolans kvalitetskultur. Genom åren har det skett en ständig utveckling av innehåll, process och organisation för att möta nya förväntningar och krav på utbildningarna och forskningsverksamheten. Förstärkningen av kopplingen mellan utvärderingar och verksamhetsstyrning har lett till en mer sammanhållen och tydlig uppföljning av åtgärder.

Utvecklingsplaner och verksamhetscykeln garanterar att utvärderingsresultaten omsätts i åtgärder som budgeteras och följs upp. En grundtanke med utformningen av utvärderings-systemet är emellertid att den viktigaste komponenten av utveckling ligger i själva genomförandet. I och med att kollegiet involveras vid framtagande av underlag, formulering av självvärdering, i dialoger om utskottens rapporter, och vid utarbetande av en utvecklingsplan, ställs lärarna inför att analysera och värdera utbildningens profil, innehåll, och progression mot högskoleförordningens examensmål ur perspektiv som kanske inte anläggs i det vardagliga arbetet. Erfarenheter från många utvärderingar visar att ämnet/institutionen när det är dags för dialog om rapporten, redan är igång med att genomföra åtgärder och utveckling av utbildningens innehåll och upplägg. Ett utvecklingsområde är att i större omfattning och mer systematiskt sprida goda exempel från de utvärderingar som genomförs. En åtgärd som hittills vidtagits är att goda exempel lyfts fram i *Dekanerna informerar* som månatligen publiceras på medarbetarwebben.

Lärare utgör under avgränsade perioder ledamöter i utvärderingsutskotten och FUN, vilket innebär att många i kollegiet engageras i och kompetensutvecklas inom kvalitetsarbete. De tidsbegränsade mandaten kräver samtidigt att det finns en ändamålsenlig stödfunktion som har kontinuitet och kunskap om processerna. Förutsättningarna för detta har stärkts i och med att nämndstödet utvidgats med flera personer. Ett identifierat utvecklingsområde i sammanhanget är dock att skapa förutsättningar för en god introduktion för de nya ledamöterna i utskottet. UFN har inte på eget initiativ återkallat examina som en konsekvens av utvärderingsresultat, men UFN:s rekommendationer till rektor om åtgärder som en följd av utvärderingsresultat har genomförts. Bland annat stoppades antagningen till forskarutbildningen i mikrodataanalys samt till behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning efter att kvalitetsbrister identifierats.

Utvärderingen av högskolans samlade forskningsverksamhet har varit förtjänstfull när det gäller att stärka kunskapen inom högskolan om olika ämnes- och forskningsmiljöers kollegiala kultur och traditioner, exempelvis när det gäller publiceringar och förhållandet mellan akademisk disciplin och fler-/tvärvetenskap. En viktig slutsats är också att utvärderingen har upplevts som positiv bland medarbetare och ökat självinsikten inom institutionerna – konstruktiva dialoger har förts inom institutionerna och med utvärderarna. Dessa förväntas bidra positivt till ökade kontakter mellan institutioner med potentiella samarbeten som följd.

En mer genomgripande analys av utvärderingens genomslag på institutionernas forskningsverksamhet kommer att ske vid UFN:s första uppföljning 2025.

Den synkrona utvärderingen av hela högskolans forskning innebar en stor kraftsamling under ett år, men en styrka i tillvägagångssättet är möjligheterna att systematiskt identifiera högskoleövergripande utvecklingsområden. För att ytterligare stärka systematiken i detta sammanhang bör även verksamhetsstödet framgent uppdras att upprätta en handlingsplan då stödet i flera aspekter omfattas av de övergripande utvärderingsresultaten. Redan nu har emellertid flera av de brister av generisk karaktär som identifierats, eller bekräftats av utvärderingen, börjat att åtgärdas. Exempelvis är professorernas ibland något oklara roll i ledningen av institutionernas forskning en av de omständigheter som motiverat den nya interna organisationen av institutionerna, och de påtalade bristerna i forskningsstödet har föranlett prioriterade kvalitetsuppdrag till verksamhetsstödet.

Kompetensförsörjning, kompetensutveckling och karriärstöd inom utbildning och forskning (Bedömningsgrund 6)

Lärosätet arbetar systematiskt för att långsiktigt säkerställa kompetensförsörjningen för att tillgodose utbildningens behov och förnyelse. Lärosätet arbetar systematiskt för att skapa goda förutsättningar för den undervisande personalens kompetensutveckling.

Lärosätet arbetar systematiskt för att långsiktigt säkerställa kompetensförsörjning för forskningens utveckling och förnyelse. Lärosätet arbetar även systematiskt för att skapa goda förutsättningar för kompetensutveckling och erbjuder välfungerande karriärstöd för forskare i alla skeden i karriären oberoende av anställningsform.

Avgörande för alla lärosätens framgång är förmågan att attrahera, rekrytera, utveckla, och behålla rätt kompetens. Rekrytering, meritering och befordran är därför viktiga strategiska processer för utveckling och kvalitetssäkring. En institutionell förutsättning som uttrycks i högskolans strategi, är personsambandet mellan forskning och undervisning - att en och samma lärare både undervisar och medverkar i forskningsverksamhet. Detta innebär att det inte får utvecklas någon inofficiell arbetsfördelning mellan ”forskande” och ”undervisande” lärare och att lärare som erhåller forskningsmedel alltid i viss omfattning ska medverka i undervisning på såväl grund- som avancerad nivå. Systematiken för forskningens och utbildningens kompetensförsörjning sammanfaller därför till stora delar.

Planering av kompetensförsörjning för utbildning och forskning hör till det löpande operativa kvalitetsarbetet inom pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete*, och prefekten är ansvarig för att en kompetensförsörjningsplan tas fram på institutionsnivå. Vid dekanens kvalitetsdialoger diskuteras de kommande årens kompetensbehov och institutionens prognos för kompetensförsörjning följs upp. Behov av nyrekrytering och kompetensutveckling prioriteras och resurser avsätts genom verksamhetscykelprocessen inom kvalitetssystemets pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning*. Inom kvalitetssystemets pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* genomförs kollegial granskning och bedömning av vetenskaplig och pedagogisk kompetens i samband med anställningar, befordringar och pedagogisk meritering. Inom pelare 3 sker också uppföljning av lärarkompetens och lärarkapacitet genom de interna utvärderingarna av utbildning på alla nivåer, och vid de återkommande utvärderingarna av forskningsverksamheten.

Systematiskt säkerställande av långsiktig kompetensförsörjning för att tillgodose forskningens och utbildningens behov och förnyelse

Institutionerna ansvarar för att kartlägga behov och planera nödvändiga nyrekryteringar och utvecklingsinsatser, för att upprätthålla och vidareutveckla den vetenskapliga och pedagogiska kompetensen. Institutionerna har utvecklat olika arbetssätt för detta. Exempelvis hålls vid IHOV en årlig dialog kring kompetensbehovet med avdelningschefer och IL startade 2023 ett särskilt arbete kring kompetenskartläggning med stöd av avdelningen för HR (HR). Vid IIT genomförs veckovisa arbetsgivar möten med prefekten, avdelningscheferna och proprefekten, där kompetensutvecklingsplanen är en central kvalitetsfråga. Inom ISLL har IL en nära dialog med ämnesansvariga om kompetensförsörjningsbehovet, och institutionens avdelningschefer ansvarar för att samtliga medarbetare har en kompetensutvecklingsplan som diskuteras vid alla

medarbetarsamtal. Exemplet visar att arbetet med att upprätta systematiska och långsiktiga kompetensförsörjningsplaner har kommit olika långt vid institutionerna. Detta har även uppmärksammats vid uppföljning inom verksamhetscykeln, som bland annat inneburit att IKS i sin verksamhetsplan för 2024–2026 fått ett särskilt kvalitetsuppdrag att formulera en institutionsövergripande kompetensförsörjningsplan.

Behovet av utvecklade kompetensförsörjningsplaner har identifierats genom institutionernas verksamhetsberättelser och även uppmärksammats genom UFN:s utvärderingar. Åtgärder som genomförts är att frågan om kompetensförsörjning förts upp på dagordningen för dekanens terminsvisa kvalitetsdialoger med institutionerna, och att utveckling av kompetensförsörjningsplaner är prioriterade kvalitetsuppdrag i institutionernas verksamhetsplaner för 2024. I samband med revidering av anställningsordningen⁷¹ har HR därför utvecklat ett metodstöd för planering av kompetensförsörjning med syfte att tydligare knyta samman denna med verksamhetsplaneringen. Metodstödet vänder sig till ledningsfunktioner med personal- och verksamhetsansvar och fungerar även som stöd för HR-specialister och andra funktioner som är delaktiga i att planera och stödja kompetensutvecklingsinsatser. HR erbjuder praktiskt stöd i form av flera workshoppar som guidar genom metoden och utformningen av en kompetensförsörjningsplan samt hur den kan kopplas till det individuella medarbetarsamtalet där mål och aktiviteter planeras på medarbetarnivå.

Det kontinuerliga arbetet inom institutionerna med utbildningarnas bemanning följs upp vid dekanens kvalitetsdialog där institutionen bland annat ska rapportera om kurser ställts in på grund av bemanningssvårigheter. Därutöver är lärarkompetens och lärarkapacitet en av bedömningsgrunderna i UFN:s återkommande utvärderingar. Såväl styrkor gällande den undervisande personalen, som utvecklingspotentialer och krav på åtgärder, är återkommande inslag i nämndens utlåtanden som i sin tur ska besvaras i institutionens utvecklingsplan. Vid utvärderingen av huvudområdet pedagogiskt arbete på magisternivå 2023 konstaterade nämnden att en styrka är ett stort deltagande av docenter och professorer är engagerade i undervisningen. Institutionen ILU ålades dock att upprätta en kompetensförsörjningsplan för att försäkra sig om att kvalificerad personal finns på längre sikt med tanke på framtida pensionsavgångar. Utvärderingen av japanska 2022 påpekade att lärarkapaciteten i kurser på de högre nivåerna behöver förstärkas med en ytterligare lektor, eller att mer undervisningstid frigörs för den ämnesansvarige genom att de administrativa delarna av uppdraget fördelas på fler lärare inom ämnet. I utvecklingsplanen anger ISLL att fler lärare kommer att involveras i funktionen som ämnesansvarig, inte minst för att underlätta ett generationsskifte inom berörda ämnen. ISLL lyfter också fram förhoppningar att den nya förestående interna organiseringen av institutionerna ska leda till bättre möjligheter att fördela ansvar på flera funktioner. Utvärderingen av nationalekonomi 2023 lyfte fram att en stor del av den undervisande personalen har en god vetenskaplig/pedagogisk kompetens och är aktiv både i forskning och utbildning vilket skapar förutsättningar för en tydlig forskningsanknytning i ämnets kurser. Dock ställer UFN som krav på IKS, att handledarkapacitet inom nationalekonomi måste säkerställas om utbildning på avancerad nivå ska bedrivas framgent.

⁷¹ Anställningsordning för lärare vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/784.

Uppföljning av personalens arbetsbelastning, delaktighet, och ansvarstagande görs genom medarbetarenkäten. HR ansvarar för genomförandet som normalt sker vartannat år och ligger till grund för den övergripande planeringen av den kontinuerlig utvecklingen av arbetsmiljön. Ansvaret för att medarbetarenkäten genomförs och att en åtgärdsplan tas fram, verkställs och följs upp ligger hos respektive chef med delegerat arbetsmiljöansvar, som vid institutionerna utgörs av avdelningschef/avdelningsledare.

Systematiskt arbete vid rekrytering, meritering och befordran

Processer som rör rekrytering, meritering och befordran sker centralt på högskolan. Högskolans vision och strategi är vägledande, och processer och principiella utgångspunkter för kompetensförsörjning och rekrytering regleras i anställningsordningen, och i andra relevanta styrdokument.^{72,73,74} En större revidering av anställningsordningen genomfördes 2022 - 23 för att bland annat ytterligare precisera bedömningskriterierna för varje anställningsform och tydliggöra den akademiska karriärvägen vid högskolan. Anställningar av lärarpersonal kan initieras efter godkännande av rektor vid personalberedningen där institutionerna föreslår rekryteringar. Granskning inför anställning och befordran av lektorer och professorer utförs av UFN:s anställningsförslagsutskott (AFU). Rektor fattar beslut om anställningar och befordringar av all lärarpersonal.

Rekrytering ska ske utifrån verksamhetens behov vilket poängteras tydligare än tidigare i den reviderade anställningsordningen. Detta säkerställs genom processen där utlysningar och befordringsärenden alltid godkänns i rektors personalberedning innan tjänster utlyses. I institutionens underlag till personalberedningen beskrivs behovet av anställningen och dess innehåll gällande såväl grundutbildning som forskning samt dess strategiska betydelse. Anställningsordningen framhåller vidare att alla anställningar ska ha kvalificerade innehavare utifrån verksamhetens behov. AFU, som bemannas av seniora forskare, student och doktorand-representanter, bereder beslut om anställningar och befordran till rektor (lektor och professor) eller UFN (docent). Utifrån fastställda bedömningskriterier för varje typ av ärende och med utgångspunkt i sakkunnigutlåtanden säkerställs att den skickligaste sökande för varje anställning eller position rekryteras.

Flera aspekter av revideringen syftar till att långsiktigt garantera forskningens kompetensförsörjning. Exempelvis stärks kraven att befordringar till professor och antagning av docent ska vara motiverade av verksamhetens behov, och utvecklade bedömningskriterier vid anställning och befordran till professor betonar meriter avseende ledarskap och samverkansskicklighet i högre grad än tidigare. Identifierade behov av att bland annat kunna bemanna forskningsprojekt, ofta under begränsad tid och i vissa fall med relativt kort framförhållning, har motiverat att anställningskategorierna forskare, forskningsassistent och amanuens som tidigare inte fanns vid högskolan har tillförts den nya anställningsordningen. För att gynna forskningens utveckling har omvänt kraven på pedagogisk skicklighet för att kunna utses till

⁷² Lokalt kollektivavtal om arbetstid och arbetstidsberoende ersättningar för lärare vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/1130.

⁷³ Regler för antagning av docent, Dnr C 2022/205.

⁷⁴ Regler för pedagogisk karriärstege, Dnr C 2023/1679.

adjungerad professor sänkts, då de tidigare kriterierna uppfattades att försvåra möjligheterna att anknyta värdefull kompetens från det omgivande samhället till högskolan.

Ett annat exempel på aktivitet i avsikt att stärka forskningens kompetensförsörjning är att HR har genomfört en förstudie inom ramen för *Human Resource Strategy for Research* (HRS4R), där en analys kommer att presenteras under 2024 varefter beslut om anslutning och avsiktsförklaring ska fattas. HR ger stöd genom hela processen vid anställningar och befordringar. Efter att ett ärende passerat personalberedningen bildas en rekryteringsgrupp bestående av avdelningschef, sakkunnig från ämnet och HR-specialist, som utformar kravprofil och annonsutkast, samt beslutar om arbetsprov och kriterier för bedömningen. HR-specialistens medverkan gör att processen sker på ett rättssäkert och strukturerat sätt, samt bevakar att lika villkor, jämställdhet och mångfald beaktas i rekryteringsarbetet.

Systematiskt säkerställande av goda förutsättningar för den forskande och undervisande personalens kompetensutveckling

Utveckling av lärarnas ämneskompetens sker framför allt inom pågående forsknings- och samverkansprojekt genom deltagande vid institutionernas forskningsseminarier, medverkan på konferenser och genom insatser identifierade vid medarbetarsamtalet, där tid avsätts för fördjupning eller inläsning av specifik ämnes- och sakområdeskompetens. Centrala kvalitetsaspekter av strategin som specifikt berör forskningens kompetensförsörjning och utveckling är att antalet doktorander ska öka, att icke-disputerade lärares möjlighet att delta i kompetensutveckling och forskarutbildning ska stärkas samt att andelen disputerade lärare, docenter och professorer ska ökas under strategiperioden.

Vid UKÄ:s lärosättesgranskning 2017 rekommenderades högskolan att utöka lärares kompetensutvecklingstid samt utveckla system som följer upp att minikraven uppfylls och att kompetensutvecklingstid används ändamålsenligt och effektivt. Under ett flertal år har arbete bedrivits av högskolans ledning och arbetstagarorganisationerna för att hitta en gemensam modell för ett nytt arbetstidsavtal. Arbetet mynnade ut i det arbetstidsavtal som gäller från och med 2024, och som innebär att en del av lärosätets statliga forskningsanslag fördelas som tid att nyttjas för forskning och kompetensutveckling direkt till lärarna enligt fastställd schablon.

Arbetstidsavtalet anger att minst 20 % av årsarbetstiden för universitetslektorer ska disponeras för forskning, kompetensutveckling, samverkan och egen administration. Kompetensutvecklingstiden ska i första hand användas till att följa utvecklingen inom ämnesområdet och den samhällsutveckling som berör området samt övrig kompetensutveckling som har betydelse för lärarens arbete vid högskolan. Övrig kompetensutveckling kan omfatta pedagogisk skicklighet, språkfärdigheter, förmåga att samverka med omgivande samhälle, ledningskompetens och kompetensutveckling inom ramen för medarbetarskapet samt att delta i forskning eller forskarutbildning. Lärarpersonal som inte är forskarutbildad ska uppmuntras att inom ramen för kompetensutveckling (15 %) delta i forskningsaktiviteter, och i forskarförberedande utbildning och till att söka forskarutbildning. Professorer ska ägna merparten av sin arbetstid åt att planera, leda, utveckla och aktivt delta i forskning och utbildning samt till att bidra till forskningens finansiering inom sitt område. Huvudprincipen är att minst 30 % av årsarbetstiden för en professor ska kunna disponeras för forskning, kompetensutveckling, sam-

verkan och egen administration samt att undervisning genomsnittligen ska omfatta lägst 20 % av årsarbetstiden.

I årliga medarbetarsamtal mellan berörd chef och den enskilde läraren ska en flerårig plan för lärarens tjänstgöring och kompetensutveckling upprättas. Avdelningschefen ansvarar för att medarbetarsamtalet därutöver följer upp tidigare planerad och genomförd tjänstgöring och kompetensutveckling, samt att detta dokumenteras. Det nya arbetstidsavtalet innebär en minskad detaljnivå i styrningen av hur lärares arbetstid används, vilket i sin tur ställer högre krav på systematisk uppföljning. En utvecklad mall för medarbetarsamtalet är under framtagande, med syfte att i ökad utsträckning följa upp lärarnas kompetensutveckling samt forskningsverksamhet.

Pedagogisk kompetensutveckling

Högskolans vision och strategi betonar att studenten ska stå i centrum och att lärosätet ska erbjuda flexibla undervisningsformer med en väl utvecklad pedagogik. Detta kommer bland annat till uttryck genom att pedagogisk meritering tillmäts en stor vikt vid anställningar och befordringar. Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning (BHU) och den pedagogiska karriärstegen innebär både möjligheter och incitament för pedagogisk kompetensutveckling.

Lärare som är inplacerade på den pedagogiska karriärstegen förväntas bidra till kompetensutveckling inom sina respektive miljöer. Karriärstegen är en pedagogisk karriärväg som är öppen för alla tillsvidareanställda lärare och andra tjänstekategorier med pedagogiska arbetsuppgifter som genomgått högskolepedagogisk utbildning och har minst två år erfarenhet av undervisningsuppdrag på heltid inom högre utbildning. Ett ytterligare krav för ansökan är att den sökandes pedagogiska portfölj har utformats i en kritisk och analyserande process, vilket sker genom seminarieserien *Att skriva pedagogisk meritportfölj*, där lärare under kollegiala former diskuterar och successivt utvecklar de olika delarna i den pedagogiska meritportföljen, vilka preciseras genom särskilda anvisningar.⁷⁵ Sedan 2021 har 44 lärare deltagit i seminarieserien.

Processen för ansökan och bedömningskriterier för de två nivåerna meriterad respektive excellent lärare anges i *Regler för pedagogisk karriärstege*.⁷⁶ AFU granskar ansökan och prövar med stöd av två externa sakkunniga den sökandes pedagogiska skicklighet, samt lämnar förslag till rektor som fattar beslut om inplacering. Vid inplaceringen läggs stor vikt vid lärarens reflektioner över sin undervisningserfarenhet och utveckling. Bedömningskriterierna betonar lärarens engagemang och skicklighet i mötet med studenterna, i planering, genomförande, examination, utvärdering och utveckling av undervisningen. För inplacering som excellent lärare ställs därutöver krav på utveckling av läromedel och andra läranderesurser, pedagogiskt ledarskap samt forskning och kunskapsspridning med högskolepedagogisk inriktning. Behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning utgör ett formellt krav vid befordran till lektor och professor, och nyanställda förväntas genomföra utbildningen om 15 hp inom två år efter tillsättning. Högskolans lärare genomför för tillfället delar av utbildningen vid Högskolan i Gävle då antagningen till högskolans egen utbildning är pausad efter UFN:s utvärdering.

⁷⁵ Anvisningar för pedagogisk portfölj, Dnr C 2023/1464.

⁷⁶ Regler för pedagogisk karriärstege, Dnr C 2023/1679.

Övriga riktade insatser för kompetensutveckling

Interna utbildningar, support- och konsultationstjänster samordnas av avdelningen för stöd i ledning och styrning (SUF). För att försäkra att det stöd som erbjuds är relevant för de specifika målen och utmaningarna inom varje institution, utgår SUF systematiskt från de övergripande målen i institutionernas verksamhetsplaner för att identifiera centrala teman och kompetensutvecklingsbehov.

Exempel på insatser för kompetensutveckling som genomförs av SUF är en årlig interaktiv utbildning i att planera och skriva konkurrenskraftiga forskningsansökningar. SUF ger även introduktionskurs för nya lärare med fristående workshoppar som innefattar auskulteringar hos meriterade/excellenta lärare. Kursansvarig dokumenterar deltagandet och antalet deltagare varierar mellan 3 – 25 per termin. Vidare arrangeras en rad kurser och workshoppar rörande exempelvis undervisningsupplägg som främjar studenters lärande, återkoppling och bemötande i samband med uppsatshandledning samt myndighetsutövning i läraruppdraget. Ett prioriterat verksamhetsuppdrag för stödorganisationen 2024 är att stärka den digitaliserade undervisningen. Exempel på insatser är bland annat workshoppar som rör hybridundervisning, digitala lärmiljöer och verktyg, samt om generativ AI och dess tillämpningar inom undervisning. Dessa workshoppar är schemalagda men anordnas också separat för enskilda ämneskollegier och arbetslag. Även supportorganisationen i sig utgör en funktion för lärarnas kompetensutveckling, då det personliga stödet har en pedagogisk utgångspunkt för att lärare ska ges kunskap att själva hantera uppkomna liknande problem.

Exempel på externa utbildningsinsatser för kompetensutveckling är den forskarhandledarutbildning som är ett formellt krav för befordran till professor och vid antagning av docent. Högskolans lärare erbjuds en sådan utbildning genom ett avtal med Örebro universitet som ger kursen. Medarbetare vid högskolan har även deltagit i en pilotomgång av ett utbildningsprogram om akademiskt ledarskap under ledning av Uppsala universitets konsultbolag, Institutet för personal- och företagsutveckling (IPF) som genomfördes 2023. Insatsen skedde inom ramen för ett pågående konsortiesamarbete mellan sex lärosäten. Ambitionen är att fortsätta delta i samarbetet. Ett annat exempel på utbildning är Högskolan Dalarnas chefsutvecklingsprogram som innefattar flera fördjupningsmoduler och som erbjuds alla chefer. Vidare tillhandahålls ledarskapsutbildning för erfarna chefer via SUHF:s program samt genom samarbete i nätverket Lärosäten Öst. Därutöver erbjuds individuellt chefsstöd för kontinuerlig ledarskapsutveckling via externa leverantörer. Under 2023 hölls 31 utbildningstillfällen för chefer och ledare vid lärosätet.

Karriärstöd för forskare

En avsikt med revideringen av anställningsordningen 2023 var att tydliggöra den akademiska karriärvägen vid högskolan från universitetsadjunkt via universitetslektor till professor. Syftet var att skapa transparens och kännedom om hur medarbetarna kan utveckla sin kompetens och skicklighet för att uppnå kraven för en högre befattning. Utgångspunkten är att avancemang alltid sker på grundval av såväl pedagogisk som vetenskaplig eller konstnärlig skicklighet. Karriärplanering utgör också ett inslag i den årliga uppföljningen av doktorandernas ISP, där

genomförd karriärplanering dokumenteras.⁷⁷ Temadagar riktade till doktorander om karriärplanering har genomförts såväl högskoleövergripande som vid institutionerna. Det är också ett återkommande inslag vid doktorandträffar och tas upp i de olika doktorandhandböckerna, där handledarens roll att guida och möjliggöra aktiviteter framhålls och där olika tips samlas. Medarbetarsamtalen, där meriteringsplaner upprättas och stöd för lärares meritering planeras, är centrala funktioner för forskares karriärutveckling. En av avsikterna med den nya interna organisation av institutionerna som gäller från 2025 och som nu implementeras, är att de personer som bemannar ledningsfunktioner ska ha formell vetenskaplig kompetens för att bättre kunna ge karriärstöd för forskare vid medarbetarsamtalen.

Exempel på hur institutionerna arbetar med karriärstöd till forskande lärare är bland annat att ISLL avsätter tid till seniora forskare för att fungera som mentorer för juniora forskare på väg mot docentur, och för adjunkter med forskningsintresse. Bland annat organiseras årligen två halvdagarsinternat för diskussion och skrivande av ansökan för docentur. Adjunkter uppmuntras att bidra i forskningsprojekt och att söka forskarutbildning. IHOV uppmuntrar adjunkter att delta i forskning som gynnar utbildningen. Exempelvis har en adjunkt getts i uppdrag om 20 % att fungera som assistent till en forskargrupp inom medicinsk vetenskap, och planen är att dennes aktiva forskningsarbete och artikelskrivandet successivt ska öka. Ett annat exempel är hur en forskare utifrån sin forskning utformat fem mindre projekt som adjunkter kan ta sig an inom ramen för sin kompetensutvecklingstid under handledning av forskaren.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

En styrka är de välfungerande processerna vid rekrytering, befordran och inplacering på den pedagogiska karriärstegen där extern och intern kollegial granskning och bedömning sker utifrån tydliga kriterier för varje ärendeform.

Ett utvecklingsområde som omsatts i verksamhetsuppdrag och där verksamhetsstödet genom HR involverats, är att institutionerna ytterligare behöver strukturera och systematisera framtagande av kompetensförsörjningsplaner och tydligare knyta dem till verksamhetscykeln för uppföljning. Ett utvecklingsområde som kommer att hanteras i samband med detta är att även att hitta former för ett utökat stöd till institutionerna för planering av och strategiskt arbete med meriteringstjänster.

Det nya arbetstidsavtalet skapar förutsättningar för medarbetarnas kompetensutveckling, och den nya organisationen av institutionerna med avdelningsledare kommer att ge bättre förutsättningar än tidigare för att ge karriärstöd.⁷⁸ Utmaningar i sammanhanget är att effekterna av arbetstidsavtalet avseende användningen av den fördelade forsknings- och kompetensutvecklingstiden, behöver följas upp och utvärderas både på institutions-, ämnes- och individnivå, och omfatta både kvalitativa och kvantitativa aspekter. Framför allt behöver information samlas och redovisas på en högre upplösningsnivå än idag exempelvis rörande publikationer och ansökningar om extern forskningsfinansiering. Detta innebär bland annat krav på en utvecklad systematik och rutiner för medarbetarsamtal och att de framtida avdelningsledare

⁷⁷ Mall för ISP, Högskolan Dalarnas medarbetarwebb.

⁷⁸ Beslut institutionernas interna organisation, Dnr C 2023/551.

som ska genomföra dem medvetandegörs om utmaningarna och följer rutinerna. Detta har föranlett ett arbete med att utveckla en uppdaterad mall för medarbetarsamtalet som kommer införas under våren 2024. Den nya mallen kommer att inkludera aspekter rörande medarbetarens användning av forsknings- och kompetensförsörjningstid, men även förtydliga forskares karriärplanering som en del av medarbetarsamtalet.

Den pedagogiska karriärstegen utgör ett incitament för pedagogisk kompetensutveckling och genom ansökningsprocessen, där den pedagogiska portföljen utvecklas genom en kollegial process, är den även ett välutvecklat medel för denna kompetensutveckling. Även höga krav på genomförd BHU innebär incitament för pedagogisk kompetensutveckling. En utmaning är dock oklarheterna om hur BHU fortsättningsvis ska organiseras vid högskolan.

Studentstöd, läranderesurser och infrastruktur samt forskningens stöd och infrastruktur (Bedömningsgrund 5)

Lärosätet arbetar systematiskt för att säkerställa att infrastruktur, studentstöd och läranderesurser är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande.

Lärosätet arbetar systematiskt för att ge forskningen ett ändamålsenligt stöd samt har ändamålsenliga processer för prioritering och långsiktig förnyelse av forskningsinfrastrukturer.

Högskolan Dalarnas anger i strategin att studenten ska vara i centrum, att digitaliseringskompetens ska vara centralt och att högskolan ska erbjuda flexibla undervisningsformer med en väl utvecklad pedagogik för såväl utbildning på campus som för nätburen undervisning. I strategin framgår också att infrastrukturen och stödfunktionerna för den externa forskningsfinansieringen ska byggas ut och kvalificeras samt att stödet till verksamheten ska vara ändamålsenlig och effektiv. Att stödverksamheten samt utbildnings- och forskningsverksamheten inom institutionerna successivt utvecklas i linje med dessa målsättningar följs upp inom pelare 1 – *verksamhetsstyrning och uppföljning* genom årliga delmålsformuleringar inom respektive verksamheters planer och verksamhetsberättelser. Exempelvis finns ett särskilt prioriterat kvalitetsmål i VP 2024 för stödorganisationen som beaktar detta.

Vid lärosätetsgranskningen 2017 bedömdes att högskolans infrastruktur och studentstöd var ändamålsenliga samt att det fanns tillräckliga läranderesurser och att dessa användes på ett effektivt och tillfredsställande sätt. För att ytterligare stärka stödprocesserna kring forskning och utbildning och se till att prioriteringar inom verksamhetsstödet sker i enlighet med högskolans strategi, har en modell för systematisk verksamhetsutveckling utvecklats och implementerats – VSO-modellen. Inom VSO-modellen finns bland annat sex dialogarenor, en för respektive verksamhetsstödområde (VSO), där representanter från verksamhetsstödet och institutionerna ingår. Arenorna är till för att kunna delge varandra information, lyfta angelägna frågeställningar samt prioritera utvecklingsinsatser kopplade till respektive område inom verksamhetsstödet. För att stimulera den fortsatta utvecklingen av verksamhetsstödet är ett samarbete med Högskolan i Gävle och Södertörns högskola inlett, där syftet är att granska och jämföra stödprocesserna vid respektive lärosäte för att lära av varandra.

Beskrivning av studentstöd samt utbildningens infrastruktur och läranderesurser

Högskoledirektören är ytterst ansvarig för det högskolegemensamma stödet i vilket studentstöd, infrastruktur och läranderesurser ingår. I huvudsak utgörs dessa av:

- studieverkstaden
- studenthälsan
- studie- och karriärvägledning
- biblioteket och
- språkstödet.

Inom det högskolegemensamma stödet ansvarar avdelningen för stöd i utbildning och forskning (S-UF) för utveckling av och utbildning i digitala och fysiska lärmiljöer, avdelningen för IT och digital infrastruktur (S-IT) för den digitala infrastrukturen, avdelningen för studentservice och utbildningsadministration (S-SA) för stöd och service till studenter i studieadministrativa frågor och till anställda och externa besökare. Målsättningar och prioriterade kvalitetsuppdrag

för dessa verksamheter följs årligen upp inom högskolans verksamhetscykel. Exempelvis har ett prioriterat kvalitetsuppdrag för verksamhetsstödet under 2019–2023 varit att främja genomströmning av vissa studentgrupper. Uppdraget ledde bland annat till att en ”studieverkstad” bildades för att samordna olika studiestödande verksamheter – biblioteket, studenthälsan, studie- och karriärvägledningen och språkstödet. Genom samordningen av de studiestödande aktiviteterna kan studenterna snabbt och enkelt få olika typer av stöd. Inom studieverkstadens ramar organiseras flera webinarier per vecka med olika teman, exempelvis grunderna i akademiskt skrivande, referera utan att plagiera, att läsa kurslitteratur på olika sätt, studiestrategier, och tid för återhämtning. Vidare erbjuder biblioteket och språkstödet olika former av drop-in handledning om litteratursökning, citering och enklare skrivstöd. En styrgrupp och en operativ arbetsgrupp understödjer samarbetet mellan studieverkstadens funktioner.

Till verksamheten inom studieverkstaden knyts även Early Warning System (EWS), som är en integrerad del av det egenutvecklade systemstödet Linnea, och som möjliggör en tidig identifiering av studenter och studentgrupper som kan behöva stöd. EWS bygger främst på data från Ladok och antagningssystemet NyA. Utifrån olika statistiska indikatorer såsom inaktivitet, avbrutna studier och registrerade poäng kan studenter identifieras som är i behov av extra stöd. Systemet gör det även möjligt att se i vilka kurser och program som studenterna får problem, vilket också kan fungera som en vägledning för kurs- och programansvariga när det gäller förändring kursplanering och undervisningsmetoder. EWS ger också möjlighet att utvärdera hur eventuella genomförda förändringar av utbildningen har påverkat studenternas genomströmning.

Studenthälsan består av kuratorer, högskolepräst och samordnare för studenter med funktionsnedsättning, och gruppen arbetar förebyggande och med stöd för studenters fysiska och psykiska hälsa. Bland annat erbjuds stödsamtal för stress, prestationsångest, generell oro och ångest, och olika slags gruppaktiviteter, föreläsningar och workshoppar för att främja välmående och ge möjlighet till personlig utveckling. Internationella studenter erbjuds stödsamtal och kursen *Våga tala*.

I verksamheten för stöd till studenter med funktionsnedsättning ingår olika riktade pedagogiska stödinsatser såsom anteckningsstöd och anpassning av kursmaterial, examinationsanpassningar, personligt pedagogiskt stöd genom mentorer, och utrustning i form av resurssrum och anpassade programvaror. Under 2023 erhöll sammanlagt 467 studenter stöd av olika slag där de vanligast förekommande avsåg specifika läs- och skrivsvårigheter, neuropsykiatriska variationer och psykisk ohälsa. Studenthälsan skickar ut utvärderingar efter arrangerade gruppaktiviteter för att få in synpunkter från deltagarna. I perioder utvärderas också de enskilda samtalen genom en anonym enkät till studenter som deltagit i samtal. Studenthälsan leder också MHFA-kurser⁷⁹ för att öka kunskapen om psykisk hälsa och ohälsa hos högskolans personal, inte minst viktigt för lärare då psykisk ohälsa ökar inom studentpopulationen.

Biblioteket erbjuder utbildning och handledning om informationssökning, källkritik och referenshantering, dels i samarbete med lärare inom kurser, dels för enskilda studenter via

⁷⁹ Mental Health First Aid Training – första hjälpen vid psykisk ohälsa.

funktionen ”boka bibliotekarie”. Biblioteket utvecklar även läranderesurser i form av instruktionsfilmer och ämnesguider.

Språkstödet, som verkar för att utveckla kompetenser i akademisk skrivande för studenter, bedrivs av lärare från ISLL i samarbete med S-SA. ISLL har fora där relevanta pedagogiska resurser och insatser för studentstöd behandlas, och lärare deltar i såväl nationell som internationell samverkan samt bedriver forskning kring dessa frågor, vilket innebär att språkligt stöd till studenter ges i enlighet med stöd i forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Studenter kan boka individuell handledning av språkstödet, delta i workshoppar och för mindre omfattande frågor erbjuds drop-in-handledning online. Flera av dessa stödfunktioner har också forskarstuderande tillgång till.

Systematiskt säkerställande av studentstöd, infrastruktur och läranderesurser

Som beskrivits ovan har finns ett flertal stödfunktioner, metoder och aktiviteter för att tillhandahålla studentstöd, infrastruktur och läranderesurser för högskolans studenter och forskarstuderande. Hur dessa följs upp redogörs för i stora drag nedan.

Systematisk uppföljning genom studentenkät, doktorandenkät och kursvärderingar

Studentenkäten som genomförs vartannat år används för uppföljning och utvecklingsinsatser av studentstöd, läranderesurser och infrastruktur. Utöver berörd utbildning kan resultaten sorteras utifrån de svarande studenternas kön, ålder och om de studerar vid campus, nätbaserat eller i kombination. Studentenkäten har sedan starten 2012 genomgående visat att stödfunktioner, bibliotek och lokaler, liksom digitala undervisningsfaciliteter är väl fungerande. God support och personalens lättillgänglighet lyfts särskilt fram. Resultaten av den senast genomförda studentenkäten visar att biblioteken och supportfunktionen via supportcafé, telefon eller mejl utnyttjats av 45 – 60 % av de svarande, studie- och karriärvägledning utnyttjats av ca 12 %, medan studenthälsa och språkstöd utnyttjats i något mindre utsträckning. Av de studenter som nyttjat stödfunktionerna instämmer 75 – 95 % att hjälpen varit användbar och bra. Av de svarande är 65 – 80 % mycket nöjda med lärosalar, laboratorier och studerandeplatser. Resultaten över tid visar att studenter generellt är något mer nöjda med distansundervisningen än med motsvarande campusundervisning.

Enkäten visar också att tillgängligheten till studie- och karriärvägledning, studenthälsan och stödet till internationella studenter kan förbättras, vilket bland annat har föranlett ett särskilt kvalitetsuppdrag att öka studenthälsans synlighet och stärka samarbetet mellan de funktioner som ingår i supportorganisationen. Doktorandenkäten genomförs årligen där doktoranderna kan ge synpunkter på bland annat handledningens förutsättningar och på seminarieverksamheten. Resultatet av enkäten behandlas i studierektorernas årliga uppföljningssamtal med doktoranderna och presenteras för FUN. I doktorandenkäten 2023⁸⁰ uppger 72 % av doktoranderna att de i mycket hög eller hög utsträckning har fått den handledning de behövt. Dessutom känner 79 % att de har fått mycket bra eller bra stöd och uppmuntran från sin huvudhandledare. Dock är det många som inte vet vart de ska vända sig vid frågor om fysisk eller psykisk hälsa (63 % vet ej) eller vid frågor om kränkande särbehandling och attityder (59 % vet ej). Bland de doktorander som kan bedöma stödet från supporten, vaktmästeriet och biblioteket, är 86–89 %

⁸⁰ Doktorandenkät 2023.

mycket nöjda eller nöjda. Motsvarande nöjdhets med stöd från S-UF, S-IT, avdelningen för HR (S-HR) och avdelningen för kommunikation (S-KA) är 57–66 %.

Genom kursvärderingar har studenter möjlighet att ge återkoppling på studentstöd, infrastruktur och läranderesurser. UFN har fastställt att alla kursvärderingar ska innehålla minst fyra obligatoriska frågor.⁸¹ Ingen av dessa rör specifikt stödfunktionerna, men då två av frågorna möjliggör fritextsvar innebär det att studenterna kan yttra sig om styrkor och svagheter om studentstödet, infrastrukturen och läranderesurserna för respektive kurs.

Systematiskt säkerställande genom granskning och planerad utvärdering

Lärosätet säkerställer, vid inrättande av utbildning att tillgång finns till ändamålsenlig infrastruktur inklusive biblioteksresurser, databaser och informationstekniska resurser. Detta sker genom fastställda styrdokument och mallar.⁸² Fokus är på huvudområdets eller utbildningsprogrammets särskilda behov och synpunkter från berörda avdelningar inom verksamhetsstödet inhämtas.

Den cykliska granskning som UFN och FUN gör av utbildning och forskarutbildning är ytterligare ett exempel där studentstöd, läranderesurser och infrastruktur systematiskt följs upp. Det sker huvudsakligen utifrån samma bedömningsgrunder som används vid inrättande av utbildning.

Ett ytterligare exempel på säkerställande av studentstöd och läranderesurser är det krav på att kurs-, program- och doktorandhandböcker ska finnas upprättade som ställs genom *Regler för kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.⁸³ Institutionerna ansvarar för att detta genomförs, och uppföljning sker genom dekans kvalitetsdialog.

Systematisk utveckling av lärmiljöer

SUF har i uppdrag att strategiskt och operativt ge stöd till institutionerna för att utveckla digitala och fysiska lärmiljöer samt tillhandahålla en relevant infrastruktur både för lärare och studenter. Inom den tidigare satsningen på digitala undervisningsformer etablerades en supportorganisation för att ge stöd till studenter och personal via ett webbaserat supportcafé, telefon, mejl och personliga besök. Supporten ger stöd i frågor av både teknisk och pedagogisk karaktär, med en inriktning som betonar hjälp till självhjälp. Supportteamet har veckovisa möten då aktuella ärenden som inte har lösts under veckan behandlas, eller förs vidare till andra enheter inom avdelningen eller till andra avdelningar. S-UF:s arbetssätt gör att supportgruppens medlemmar kan hålla en hög och jämn kompetensnivå. En gång per månad bjuds representanter från IT och teknisk service in för att gemensamt behandla frågor som berör den fysiska undervisningsmiljön.

Centrala delmål i strategin är: studenten i centrum, digitaliseringskompetens och flexibla undervisningsformer med en väl utvecklad pedagogik. Det är delmål som bland annat förutsätter att högskolan kan skapa lärmiljöer som lätt kan anpassas för såväl dagens som

⁸¹ Beslut, Obligatoriska frågor till kursvärdering, Dnr C 2024/606.

⁸² Regler för inrättande och nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/414.

⁸³ Regler för kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

framtida behov, och som innebär kreativa miljöer som möjliggör kollaborativa och studentaktiva undervisningsformer, utan att vara bundna till en viss plats. Det i sin tur kräver att utvecklingen av lärmiljöutveckling är systematisk och baseras på identifierade behov hos studenter, lärare och verksamhetsstöd. En viktig del i denna systematik är kunskapen om hur studenterna upplever sin lärmiljö. Instrumentet för detta är återkommande undersökningar som mäter studenternas nöjdhet avseende, lokaler, laboratoriemiljöer och antalet studieplatser vid respektive campus. Vid den senast genomförda enkäten 2022 gav mellan 60 – 80 % av de studenterna ett positivt svar på flertalet frågor om lärmiljön.

En annan viktig del är att systematiskt samla in behov, struktur och kompetens vid genomförande av större utvecklingsarbeten. Flertalet behovsdialoger har inom ramen för lärmiljöutveckling genomförts mellan 2020 och 2023 med representation från ledning, lärare, forskare, studentkår och IKT-pedagoger och lärmiljöutvecklare från verksamhetsstödet. Ett exempel på systematik av lärmiljöutveckling är bygget av nya campus i Borlänge och renoveringen av Ahuset i Falun. För att uppnå effektivitet och uppfyllande av kvalitetskrav i dessa projekt utvecklades en arbetsprocess *systematisk utveckling och utvärdering av lärmiljöer* (SUUL), bestående av fem faser som strukturerar arbetssättet från idé/uttryckt behov via implementering till avslut med utvärdering och analys.

Systematiskt arbete för ett ändamålsenligt forskningsstöd

Sedan 2023 har forskningsstödet varit ett prioriterat område av rektor, och verksamhetsstödet har det som ett uppdrag i sin verksamhetsplan. I uppdraget ingår stöd till institutionerna kring forskningsprocessen, forskningsansökningar, forskningsdatahantering, projektekonomi, infrastruktur, internationalisering och samverkan.

Forskningsstödet tillhandahålls av verksamhetsstödet och samordnas av SUF i VSO forskning. Tillsammans med samrådsgruppen för forskning och samverkan, där samtliga institutioner är representerade, utgör VSO forskning ett forum för att systematiskt prioritera, kommunicera, förankra och planera forskningsstödet arbete. Under 2023 granskades systematiken för inhämtning och uppföljning forskningsinformation, med resultatet att klassificeringen av forskningsinformationen justerades, vilket möjliggjorde en förbättrad statistik för uppföljningen inom pelare 1 och pelare 3. Arbetet skedde i ett brett samarbete med verksamheten och diskuterades regelbundet i samrådsgruppen för forskning och samverkan. Andra frågor som diskuteras inom VSO forskning är datahantering för forskning och hur stödet till forskare ska stärkas vid högskolan.

Idag är den primära ingången till forskningsstödet medarbetarwebben. Omvärldsbevakning av svensk och europeisk forskningspolitik och samverkan med andra lärosäten är också löpande delar av forskningsstödet arbete, och nyheter om detta publiceras på webbplatsen. Här samlas även information om forskningsstödet verksamheter, vägledningar samt länkar till stödfunktioner inom områdena ekonomi och revision, hantering av forskningsdata och personuppgifter, forskningskommunikation, vetenskaplig publicering, etikfrågor, juridik och avtalshantering. Informationen finns även på engelska. Verksamhetsstödet utvecklar en så kallad digital forskarhandbok som ska underlätta för forskande personal att hitta och ta del av informationen med relevans forskningsverksamheten.

Under 2024 arbetar institutionerna med resultaten från den utvärdering av forskningsverksamheten som nyligen genomförts, och som kommer att resultera i flera prioriterade

kvalitetsuppdrag till forskningsstödet för kommande år. Utvärderingen av forskningsverksamheten har medfört att det i verksamhetsplanen för 2024 finns ett uppdrag för verksamhetsstödet att förtydliga processen och samordningen kopplad forskningsstödet samt utveckla ändamålsenliga verktyg och arbetsformer som effektiviserar stödverksamheten.

Bibliotekets vetenskapliga informationsförsörjning är en del av infrastrukturen för att stödja forskare och studenter. Biblioteket förvärvar, administrerar och tillgängliggör bibliografiska databaser, tidskrifter, böcker och andra informationsresurser som används i utbildning och forskning. Biblioteket utvärderar användning och behov av informationsresurser i regelbundna dialoger med institutionerna. Biblioteket utför även litteratursökningar och systematiska litteraturöversikter i samarbete med forskare. För att kvalitetssäkra detta arbete har biblioteket ett tätt samarbete med andra lärosäten och myndigheter, både nationellt och internationellt. I enlighet med högskolans vision att skapa öppna vägar till kunskap för ett gott samhälle, bör forskning i möjligaste mån också göras öppet tillgänglig. Högskolan avsätter interna medel för öppen publicering och är med i ett flertal av de transformativa avtal som Kungliga biblioteket slutit med förlagen. Högskolan rekommenderar doktorander och forskare att publicera i öppet tillgängliga vetenskapliga tidskrifter med peer-review. Styrdokumentet *Regler för Open Access och publicering i DiVA* reglerar och ger stöd.⁸⁴

Kvalitetssäkring av forskningsprojekt och forskningsansökningar

Forskande lärare ansvarar för sina projekts forskningsdata och hanteringen av denna. En generell vägledning kring högskolans hantering av digital information finns i ett särskilt dokument⁸⁵ som kompletteras med en policy om hantering av forskningsdata⁸⁶ som syftar till att säkerställa att forskningsdata lagras på ett korrekt sätt. Stöd för hantering av forskningsdata involverar såväl biblioteket som S-IT. Högskolans Data Access Unit (DAU) stödjer arbetet med att ta fram en datahanteringsplan vars syfte är att vara ett stöd för forskaren att på ett strukturerat sätt dokumentera och beskriva sin forskningsdata.

En ny tjänst som forskningsdatakoordinator har tillsatts vid S-UF som har det koordinerande ansvaret för DAU-funktionen. Funktionen ger forskare stöd vid upprättande av datahanteringsplaner, att hantera och att öppet tillgängliggöra forskningsdata. DAU-funktionen ingår i ett samarbete med andra lärosäten och har ett samverkansavtal med Svensk nationell datatjänst (SND). Avtalet möjliggör att forskningsdata kan lagras, delas, publiceras och återanvändas i ny forskning enligt FAIR-principerna. Högskolan har även en dataskyddsgrupp är en intern arbetsgrupp med uppgift att stötta verksamheten i frågor som rör behandling av personuppgifter. I dataskyddsgruppen deltar högskolejurist, arkivarie, informationssäkerhets-samordnare och dataskyddsombud. På forskningsstödet's webbsida finns information, råd och kontaktuppgifter till stödfunktioner inom bland annat om av forskningsdata och personuppgifter, etikfrågor, juridik och avtalshantering.⁸⁷ Högskolans forskningsstöd erbjuder rådgivning vid forskningsansökningar. För att underlätta för den forskande läraren att uppfylla alla krav som gäller för en ansökan om forskningsmedel har ett webbformulär som är kopplat diariet och dess statistikmodul tagits fram.⁸⁸ Webbformuläret är ett obligatorium inför beslut av prefekt

⁸⁴ Regler för Open Access och publicering i DiVA, Dnr C 2021/829.

⁸⁵ Högskolans regler för lagring av digital information, Dnr C 2022/936.

⁸⁶ Policy för hantering av forskningsdata, Dnr C 2023/280.

⁸⁷ Högskolan Dalarnas medarbetarwebb, Forskningsstöd.

⁸⁸ Högskolan Dalarnas medarbetarwebb, webbformulär för forskningsansökningar.

eller rektor om att godkänna en ansökan om externa forskningsmedel, och syftar till säkra att väsentliga uppgifter finns såsom datahanteringsplan, hantering av personuppgifter och eventuell ansökan om etikprövning. Blanketten diarieförs och kan därmed sökas för statistik och uppföljning.

Stöd i framtagande av forskningskommunikation

S-KA bidrar med råd och stöd till forskare att upprätta planer för att kommunicera med omvärlden om sin forskning. Råd och stöd finns på medarbetarwebben med ingångar under rubrikerna *Forsningskommunikation* och *Planera din kommunikation*. En tidigare projekt-databas för forskning stängdes hösten 2023, då serverlösningen inte längre kunde garantera säkerheten, vilket påverkar forskares och forskargrupperns profilsidor. En tillfällig webblösning har utarbetats av S-IT för att ge forskningsprojekt en plattform att nå ut till allmänheten, studenter, finansiärer, andra forskare, och samarbetspartner. FER ser till att fortbildning och information om forskningsetiska frågor sker med relevans för forskning och utbildning (se bedömningsgrund 8, forskning).

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

Ansvariga enheter för infrastruktur, studentstöd och läranderesurser samlar systematiskt in verksamhetens respektive studenternas synpunkter och behov genom dialoger, enkäter och direktkontakt för att förbättra verksamheten. Den bild som ges av stödverksamheten i student-enkäten är genomgående positiv. Vid bland annat UFN:s utvärderingar kommenteras stödfunktioner, och då lyfts ofta supportorganisationen fram som mycket positivt av lärare. Dock ser högskolan att åtgärder behöver sättas in för att stärka informationen till doktorander avseende hur de kan få stöd kopplat till hälsa eller kränkande särbehandling.

Stödet för infrastruktur, studentstöd och läranderesurser och dialogen med verksamheten har stärkts de senaste åren genom en mer samordnad supportorganisation och utvecklingen av VSO-modellen. En styrka är att ansvaret har förtydligats och att samarbetet mellan stöd-avdelningarna har förbättrats. Utveckling av ändamålsenliga lokaler och hanteringen av lokalerna avstäms regelbundet mot verksamhetens behov, liksom användarvänligheten i digitala kommunikations- och lärplattformar. Verksamhetens engagemang i lärmiljöutveckling har stärkts i och med införandet av det strukturerade arbetssättet (SUUL), där kontinuerlig dokumentation även ökat transparensen gällande prioriteringar och skapat bättre förutsättningar för organisationens lärande och utveckling. Utvecklingen av forskningsstödet var ett av rektors tre prioriterade mål 2023. I UFN:s utvärdering av forskningsverksamheten 2023 framkom att forskningsstödet på flera områden uppfattas som bristfälligt, till exempel stöd vid finansiering och forskningsansökningar. Den fortsatta utvecklingen av det högskolegemensamma forskningsstödet är därför ett prioriterat verksamhetsområde under 2024. För att ge ett adekvat forskningsstöd behöver flera avdelningar inom stödet bidra med kompetens och resurser. En bristande samordning har försvårat det gemensamma arbetet, men även när det gäller den interna kommunikationen finns det brister. Åtgärder som vidtagits är bland annat att samordna verksamhetsstödet i verksamhetsstödsområden (VSO), där berörda avdelningschefer och verksamhetsutvecklare deltar. S-UF har utsetts till ansvarig för VSO forskning och för att samordna forskningsstödet, och med ett första uppdrag att utifrån tidigare utredningar utveckla en avdelningsövergripande handlingsplan för forskningsstödet. Framför allt gäller det stödet till forskningsdatahanteringen - ett område där högskolan idag har stärkt kompetensen. S-UF har också getts en större roll vid mötena med samrådsgruppen för forskning och samverkan.

Inrättande och nedläggning av utbildning (Bedömningsgrund 4, utbildning)

Lärosätet säkerställer att det finns en tydlig ansvarsfördelning, ändamålsenliga processer och rutiner för inrättande och nedläggning av utbildningar.

UFN ansvarar för gällande regelverk om inrättande och nedläggning av utbildning på alla nivåer, och är den instans som fastställer regler för inrättande och nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå⁸⁹, liksom regler för inrättande, och avveckling av forskarutbildningsämne⁹⁰. Genom dessa dokument regleras ansvarsfördelning, processer samt kvalitets- och kompetenskriterier.

Inrättande av ämnen, examina och utbildningsprogram innebär långsiktiga ekonomiska och kvalitetsmässiga åtaganden liksom åtaganden gentemot samhället. Besluten i dessa frågor är en angelägenhet för hela högskolan och fattas därför av rektor. Uppdrag om att inrättande ska ingå i ett verksamhetsuppdrag inom pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning* från rektor till en eller flera institutioner. Berörda institutioner ska ha en långsiktig plan för genomförande och kompetensförsörjning för att garantera att kvalitetskraven kan uppfyllas, och beredningen inför beslut genomförs inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* av UFN:s examensutskott (XU). Forskarutbildningsämne inrättas av UFN med stöd av externa sakkunniga som granskar inkomna ansökningar. Inom pelare 3 fastställer UFN även regler för kurs- och utbildningsplaner och fattar sedan årsskiftet 2024 även beslut om fastställande.⁹¹ Styrdokumentet innefattar även regelverk för nedläggning av kurs- och utbildningsplaner. På motsvarande sätt fastställer UFN från och med 1 maj 2024 kursplaner inom forskarutbildningen.⁹²

Inrättande och nedläggning av ämnen, huvudområden, yrkesexamina och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå

Som ett led i uppföljningen av högskolans omorganisation 2021 genomfördes flera utredningar av verksamheten, som påvisade vissa brister i högskolans kvalitetssystem. Exempelvis fanns det brister i processerna för inrättande och avveckling av ämnen och utbildningsprogram. Utifrån detta uppdrog rektor till UFN att under 2023 bereda förslag till beslut hur ämnen och huvudområden ska hanteras. I uppdraget ingick att fastställa process och kvalitetskrav för inrättande av ämnen och utbildningsprogram, samt att synkronisera kriterierna mellan inrättande och utvärdering. Uppdraget resulterade i det nuvarande regelverket, kompletterat med anvisningar och mallar för respektive ämne, huvudområde och utbildningsprogram.

En väsentlig målsättning med de nya reglerna är att stärka kopplingen mellan forskning och utbildning och att tydliggöra kvalitetsansvaret. Detta ska uppnås genom att utbildningsprogram och examensutgångar får en starkare koppling till berörda ämnen när det gäller ansvar för kvalitet och ledningsfunktioner. Vid en ansökan om att inrätta en utbildning ska den föreslagna utbildningens vetenskapliga och - i förekommande fall - konstnärliga kompetens bedömas, lik-

⁸⁹ Regler för inrättande och nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/414.

⁹⁰ Regler för inrättande av forskarutbildningsämne, Dnr C 2021/824.

⁹¹ Regler för kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/1279.

⁹² Regler för utbildning på forskarnivå, Dnr C 2024/656.

som den forskningsverksamhet inom högskolan som relaterar till utbildningen. Därtill ska ansökan redogöra för hur de aspekter av forskningsanknytning som anges i högskolans beskrivning av forskningsanknytning är tänkt att förverkligas.⁹³ En av bedömningsgrunderna vid inrättande av utbildningsprogram är att det till utbildningsprogrammet finns ett programråd eller motsvarande, där programansvarig lärare, kursansvariga lärare och annan personal, tillsammans med representanter från programmets avnämare och studenter tar aktiv del i att utveckla programmets innehåll.

Regelverkets stadganden när det gäller ansökningsprocess och tidplan, innebär att en ansökan utgår från en utbildningsnära miljö, och vidare förankras i institutionens ledningsråd och med berörda delar av verksamhetsstodet, för att därefter bedömas av UFN och slutligen föreläggas rektors ledningsråd för beslut. Syftet med processen är att säkerställa att den föreslagna utbildningen passar in i institutionens och högskolans utbildningsutbud och överensstämmer med målen i högskolans strategi. Processen och ansvarsfördelningen vid inrättande av huvudområde har idag fungerande rutiner och är väl inarbetad. I UFN:s beredning anlitas två externa ämnessakkunniga som granskar ansökningshandlingarna och för dialoger med nämndens granskningsutskott (XU). Granskningsutskottet utses inför varje ärende och består av dekanerna, sakkunniga i verksamhetsstodet, adjungerade ledamöter och externa ämnessakkunniga. Under 2023 har XU granskat tre ärenden: En uppföljning av en ansökan som inkom 2022 och som resulterade i inrättande av huvudområdet italienska på kandidatnivå, en förhandsgranskning av en ansökan om examen på masternivå i turism och platsutveckling som resulterade i ett rektorsbeslut om att lämna in ansökan till UKÄ⁹⁴ och en ansökan om att återuppta ett tidigare examenstillstånd för inriktningen teknik inom ämneslärarprogrammet, där granskningen resulterade i en rekommendation att i nuläget inte gå vidare med ansökan till UKÄ.

Beslut om nedläggning av ämnen, huvudområden och utbildningsprogram fattas av rektor efter beredning och förslag från UFN. Underlaget för UFN:s förslag baseras på en konsekvensanalys där utbildningens värde för den vetenskapliga miljön och personalförsörjningen beaktas, liksom studentsituationen och ekonomin. Ansvarsfördelning och tidplan finns reglerat i en särskild handläggningsordning.⁹⁵

Inrättande och avveckling av forskarutbildningsämne

För inrättande av forskarutbildningsämne vid Högskolan Dalarna krävs att UKÄ beviljat examenstillstånd inom ett relevant forskarutbildningsområde, eller att inrättande sker inom något av de fyra forskarutbildningsområden där högskolan tidigare erhållit examenstillstånd: mikrodataanalys, hälsa och välfärd med inriktning evidensbaserad praktik, pedagogiskt arbete, och resurseffektiv byggd miljö. Process och ansvarsfördelning för ansökan om att inrätta forskarutbildningsämnen är fastslaget i ett regeldokument.⁹⁶ Uppdraget att ansöka ska först ingå som ett verksamhetsuppdrag från rektor till berörd institution/institutioner (pelare 1). Ansökan ska definiera och avgränsa forskarutbildningsämnet i relation till angränsande ämnen, och ange motivering för att ämnet ska inrättas. Vidare ska ansökan beskriva och värdera den tänkta

⁹³ Forskningsanknytning av utbildning vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2024/1123.

⁹⁴ Ansökan har nyligen beviljats av UKÄ.

⁹⁵ Handläggningsordning för nedläggning av ämne, huvudområde, yrkesexamen och utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/1371.

⁹⁶ Regler för inrättande av forskarutbildningsämne, Dnr C 2021/824.

utbildningens vetenskapliga miljö, handledarkompetens och handledarkapacitet samt ekonomiska förutsättningar för en ekonomisk stabilitet över tid. Till ansökan ska bifogas en preliminär ASP, kursplaner och intyg om genomförd handledarutbildning för samtliga angivna handledare. Inkommen ansökan granskas av FUN, som konsulterar minst två externa sakkunniga med professorskompetens. Baserat på den externa granskningen och utskottets egen bedömning, lämnar FUN ett yttrande till UFN som fattar beslut om att inrätta forskarutbildningsämnet, förutsatt att kvalitetskraven är uppfyllda. Beslut om avveckling av forskarutbildningsämne fattas av UFN enligt ett särskilt regeldokument. I detta preciseras ansvarsfördelning och tidplan för den process som krävs för att utbildningens kvalitet ska kunna garanteras under avvecklingstiden.⁹⁷

Inrättande av kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå

Vid UKÄ:s granskning av kvalitetssystemet 2017 tillämpades ett system där kursplaner bereddes och fastställdes inom de dåvarande akademierna, medan utbildningsplaner fastställdes av de dåvarande områdesnämnderna. Granskningen resulterade inte i några kommentarer om dessa processer, men genom interna utbildningsutvärderingar och uppföljningar inom ramen för verksamhetscykeln och genom en processkartläggning identifierades brister gällande kursplanerna. Bland annat hade olika kulturer utvecklats om kursplanerna innehåll och utformning, och den höga detaljeringsgraden i många kursplaner resulterade i återkommande revideringsbehov med stor administrativ börda. Dessutom fanns det risk för att kursplanerna i utbildningsprogram inte blev tillräckligt synkroniserade med utbildningsplanen, då kurs- och utbildningsplanerna hanterades av olika instanser. För att åtgärda dessa brister och utveckla ett system som kunde hantera kurs- och utbildningsplaner inom organisationen med fem institutioner, överfördes ansvaret för kurs- och utbildningsplaner till UFN. Ett nytt regelverk implementerades från 2022 där kurs- och utbildningsplaner bereddes i kollegiala beredningsgrupper – BKU – vid varje institution, och med prefekten som fastställande instans. UFN:s uppföljning av regelverket 2023 visade emellertid att processerna inte fungerade tillfredsställande, och som följd av detta övertog UFN ansvaret för både beredning och beslut från och med januari 2024. De tidigare beredningsgrupperna övergick till att utgöra utskott – UKU – under UFN, och regelverket reviderades på ett sådant sätt att det ersatte såväl de tidigare reglerna som handläggningsordningen.⁹⁸

De nya rutinerna innebär att förslag hanteras i beredningsutskotten inför beslut om fastställande. Detta sker genom att varje förslag till kurs- och utbildningsplan åtföljs av ett processprotokoll som visar att alla relevanta instanser deltagit i den beredande processen. Ämnesansvariga har det yttersta ansvaret för att de kursplaner som lämnas till beredningsutskottet är kollegialt förankrade, och att kursinnehållet är forskningsanknutet och att progressionen mot aktuella examensmål är beaktade. Olika delar av verksamhetsstödet involveras såväl vad gäller formalia – såsom förkunskapskrav, examensbenämningar och fördjupningskoder – som pedagogiskt stöd vid formulering av lärandemål och beskrivningen av den konstruktiva länkningen. Det samlade regeldokumentet för kurs- och utbildningsplaner innefattar även regler och processbeskrivning för nedläggning av kurs- och utbildningsplaner. Beslut om nedläggning

⁹⁷ Regler för avveckling av forskarutbildningsämne, Dnr C 2023/590.

⁹⁸ Regler för kurs- och utbildningsplaner på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2024/1279.

fattas av UFN och innebär att en tidsatt process inleds som ska garantera att berörda studenter kan slutföra sin utbildning.

Inrättande av kursplaner samt allmän och individuell studieplan på forskarnivå

Kursplanerna är tillsammans med de allmänna (ASP) och individuella studieplanerna (ISP) centrala för styrning och kvalitetsuppföljning av forskarutbildningen. De är också nödvändiga för att rättssäkert kunna dokumentera innehållet i examen, och för att skapa underlag för beslut om tillgodoräknande av kurs inom forskarutbildningen. Innehåll och kvalitetskrav för kursplaner på forskarnivå motsvarar dem för lägre nivåer och preciseras i regeldokument.⁹⁹ Det är UFN som fastställer och återkallar kursplaner på forskarnivå, medan beredningsarbetet vilar på den ämnesansvarige för det forskarutbildningsämne i vilken kursen ingår.

FUN fattar beslut om fastställande av ASP efter en beredning som involverar handledarkollegier, studierektorer och forskarutbildningsråd (eller motsvarande enhet) vid den institution som ansvarar för forskarutbildningen. ASP ska finnas tillgängliga på både svenska och engelska, där den svenska versionen har tolkningsföreträde. Doktorandens ISP dokumenteras på en särskild blankett av doktoranden och huvudhandledaren gemensamt, varefter prefekten beslutar om fastställandet, vilket ska ske senast tre månader efter studiestart. Innehållet i ISP framgår av regeldokumentet om utbildning på forskarnivå.¹⁰⁰ Den ska regelbundet följas upp och kan, efter samråd med doktoranden och dennes handledare, ändras av högskolan om behov av detta föreligger. Studierektor för forskarutbildningen ansvarar för att uppföljning av ISP sker minst en gång per år.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

De nya regler och rutiner för inrättande och nedläggning av utbildningar samt för kurs- och utbildningsplaner visar att kvalitetssystemet har förmåga att identifiera brister och genom verksamhetscykeln formulera uppdrag som omsätts i konkreta åtgärder. Utmaningar avseende kurs- och utbildningsplaner är att utveckla arbetssätt och rutiner i de beredande utskotten under UFN och att utbilda ledamöterna i att självständigt göra bedömningar av underlagen. Införandet av processprotokoll är en åtgärd som ska möjliggöra korrekta beslutsunderlag utan att den administrativ belastningen ökar för UFN. En styrka är också de rutiner och den kompetens som under lång tid byggts upp inom UFN:s examenstillståndsutskott. Utskottets självständighet i kombination med att granskningen är fokuserad på enkom kvalitet gör det möjligt att säkerställa skarpa kvalitetsgranskningar. Dessa granskningar har ibland inneburit avslag på ansökningar, men också inneburit värdefull återkoppling som kunnat användas för att förbättra ansökan och därmed öka förutsättningar för ett positivt beslut antingen av UFN och rektor eller av UKÄ.

En utmaning under 2024 är att implementera de nya reglerna för inrättande och nedläggning av ämnen. Detta innebär bland annat att hantera ämnen i högskolan som tidigare inte formellt har inrättats. Institutionerna har fått till uppgift att utifrån det nya regelverket se över sina respektive ämnesorganisationer och lämna förslag till UFN. Målsättningen är att alla ämnen ska vara formellt granskade och inrättade under 2024.

⁹⁹ Regler för utbildning på forskarnivå, Dnr C 2024/656.

¹⁰⁰ Regler för utbildning på forskarnivå, Dnr C 2024/656.

Samband mellan forskning och utbildning (Bedömningsgrund 7, utbildning)

Lärosätet arbetar systematiskt för att säkerställa ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten.

En viktig orsak till att högskolan 2021 organiserades i institutioner med uppgiften att bygga sammanhållna akademiska miljöer, var att stärka sambandet mellan utbildning och forskning och öka möjligheterna för alla lärare att ingå i en forskande miljö – detta genom att skapa institutionella förutsättningar för personsamband mellan utbildning och forskning.¹⁰¹ Det arbetstidsavtal som gäller från 2024, och som innebär en jämnare fördelning av forskningstid mellan lektorer och ökade möjligheter för icke disputerade lärare att medverka i forskning, är också ett uttryck för denna strävan.

Som stöd i arbetet med att stärka sambandet mellan utbildning och forskning har UFN utarbetat ett dokument för att skapa gemensamma referensramar för begreppet forskningsanknuten utbildning.¹⁰² Dokumentet utgör en bas för det operativa och kontinuerliga kvalitetsarbetet inom ramen för pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete*, och vid den granskning och planerade utvärdering som sker inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering*, vid inrättande av examina och utbildningsprogram. Inom pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning* sker planering, genomförande, uppföljning och analys i en verksamhetscykel som är gemensam för utbildning och forskning. Det systematiska arbetet för att befrämja ett starkare samband mellan forskning och utbildning sker således idag inom samtliga delar av kvalitets-systemets tre pelare.

Operativt och verksamhetsnära arbete för samband mellan forskning och utbildning

Funktioner på olika nivåer vid institutionerna ansvarar för att skapa förutsättningar för – och säkerställa – sambandet mellan forskning och utbildning. Examinatorer och kursansvariga ansvarar för att kursers uppläggning, innehåll och examinationer utformas så att kurserna är forskningsanknutna. Programansvariga för yrkesprogram och ämnesansvariga för generella examina ansvarar för att utbildningen som helhet ger studenter den vetenskapliga kompetens som impliceras av examensmålen. Vid planering och bemanning av kurstillfällen ansvarar avdelningschefen för att undervisande lärare har relevant kompetens, och att studenter i utbildningen får möta aktiva forskare. Uppföljning av kvalitetskraven sker genom kurs- och programanalyser och vid dekanens kvalitetsdialog. Tjänsteplaneringsverktyget Retendo används för att planera och följa upp kursernas bemanning.

Den seminarieverksamhet som bedrivs vid samtliga institutioner utgör en viktig del i kopplingen mellan forskning och utbildning. Här medverkar olika lärarkategorier – professorer, docenter, lektorer och adjunkter – tillsammans med doktorander och ibland även studenter på avancerad nivå. Inom seminarieverksamheten granskas och diskuteras bland annat forskningsplaner, manus, rapporter och ansökningar om extern finansiering. Inom forskarutbildningarna

¹⁰¹ Beslut, högskolans övergripande organisation och styrning, högskolestyrelsen 2020-09-29, HDa 1.5-2020/303.

¹⁰² Forskningsanknytning av utbildning vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2024/1123.

sker fortlöpande diskussioner kring texter vid seminarier, och vid förgranskning av artiklar, avhandlingsmanus och kappor tillämpas extern peer review. Nedan listas några exempel på institutionernas arbete för att verka för forskningsanknytning av utbildningen:

- Vid IHOV genomförs analyser av samtliga kurser inom sjuksköterskeprogrammet med stöd av ett material för forskningsanknytning som utvecklats inom ämnet medicinsk vetenskap, Inom fysioterapiprogrammet har man påbörjat ett arbete för öka studenternas kännedom om den forskning vid högskolan som är relevant för utbildningen. Varje kurs har lärmoment som kräver att studenten självständigt söker, sammanställer och kritiskt granskar evidensbaserad information, och studenterna får möjlighet att knyta sina examensarbeten till pågående forskningsprojekt. Även inom barnmorskeprogrammet har studenter möjlighet att genomföra examensarbeten inom pågående forskningsprojekt, vilket i flera fall lett till att examensarbeten utvecklats till artiklar som publicerats.

- I ILU:s interna matris för uppföljning av forskning ska anges till vilken utbildning forskningen knyter an, och vid ansökan om interna forskningsmedel betonas att institutionens forskning har som mål att stärka den vetenskapliga grunden i lärarutbildningarna.

- IKS har under 2023 arbetat med en systematisk kartläggning av hur forskningsanknytning manifesteras i utbildningsprogrammen och utvecklar studenternas vetenskapliga förmågor. Fler institutioner har tagit inspiration av arbetet och genomför en liknande genomlysning anpassad efter institutionens förutsättningar.

I de flesta av Högskolan Dalarnas forskarutbildningar ingår institutionstjänstgöring om högst 20 % av doktorandens arbetstid. Genom att denna oftast utgörs av undervisning inom grundutbildningen bidrar doktoranderna till att stärka kopplingen mellan forskning och utbildning, samtidigt som den forskarstuderandes insikter om sambandet mellan forskning och utbildning stärks.

Granskning och planerad utvärdering för att säkerställa ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten

Kopplingen mellan forskning och utbildning är en av bedömningsgrunderna vid inrättande av utbildningsprogram, examina och ämnen. Vid inrättande av ämnen, huvudområden och andra examensutgångar ska utbildningens vetenskapliga grund, forskningsverksamheten, inklusive de forskande medarbetarnas publikationer och deras relevans för utbildningen, beskrivas samt hur den ämnesmiljö som har kvalitetsansvar kommer att arbeta för att säkerställa utbildningens forskningsanknytning utifrån de kvalitetskriterier som ställs.¹⁰³ Vid inrättande av utbildningsprogram ska forskningsverksamhet vid Högskolan Dalarna som har relevans för programmets profil beskrivas.

Vid inrättande av forskarutbildningsämnen säkerställs sambandet mellan forskning och utbildning genom extern sakkunniggranskning, där bland annat utbildningsmiljöns aktuella forskningsprojekt, lärarnas anknytning till forskarutbildningsämnet, samt publicerade forskningsresultat granskas. Krav ställs vidare på handledarkompetens och handledarkapacitet inklusive en kritisk massa av docenter och professorer. Kompetenskrav som succesivt inför

¹⁰³ Regler för kvalitetskrav: ansvar och kontinuerlig uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, Dnr C 2023/1678.

från 2024 för inrättande av ämnen och huvudområden ställer skärpta krav på utbildningsmiljöernas forskningskompetens. UFN har fastställt kompetenskrav för viktiga kvalitetsansvarsfunktioner såsom ämnesansvarig och examinator på grund-, avancerad- och forskarutbildningsnivå, programansvarig på grund- och avancerad nivå samt studierektor för forskarutbildningsämne.¹⁰⁴ Enligt dessa krävs bland annat licentiat- eller doktorsexamen för att betygssätta examensarbeten på grundnivå samt för examination av alla kurser på avancerad nivå, och för examensarbeten på avancerad nivå krävs doktorsexamen. För kurser på forskarutbildningsnivå krävs att examinator är docent eller professor.

UFN:s utbildningsutvärderingar med externa sakkunniga följer systematiskt upp utbildningarnas vetenskapliga grund och förutsättningar för forskningsanknytning. Utbildningarnas självvärderingar ger exempel på hur studenterna tillgodogör sig kunskap inom områdets teori och metoder, och hur de deltar i diskussioner om forskningsresultat för att slutligen själva medverka i genomförandet av forskning. Till utskottets slutliga bedömning av kopplingen mellan forskning och utbildning läggs underlag i form av lärarnas forskningsaktivitet och publikationer och i studentintervjuer frågas huruvida de i undervisningen mött forskande lärare och deras forskning. Utvärderingarna har bland annat ställt åtgärdskrav på tydligare förankring i teori och metod i kursinnehåll, och på institutionernas säkerställande av forskningskompetent lärarpersonal i undervisningen. Vid utvärderingarna av arabiska och japanska ställdes till exempel krav på åtgärder att det språk- och litteraturteoretiska innehållet utökades i de tidiga kurserna, och att kursplanerna i högre utsträckning skulle synliggöra de språkvetenskapliga och litteraturteoretiska perspektiv som faktiskt fanns i undervisningen. Dessa krav föranledde revidering av kursplaner. Utvärderingarna har även identifierat styrkor och goda exempel på välfungerande arbetssätt för att koppla samman forskning och utbildning. Exempelvis lyfts lärarnas forskningsaktivitet och dess anknytning till utbildningens profil fram i utvärderingar av pedagogiskt arbete, nationalekonomi och arabiska. Utvärderingarna av barnmorskeprogrammet och audiovisuella studier på avancerad nivå lyfter fram goda exempel på hur studenterna bjuds in och involveras i forskningsmiljön.

Ett aktuellt exempel på åtgärd för att stärka sambandet mellan forskning och utbildning som genomförts efter UFN:s utvärderingar är utbildningen inom HR-området och personalarbete inom IKS som leder till kandidatexamen i huvudområdet personal och arbetsliv (PAL). UFN:s utvärdering pekade på att huvudområdet, som består av inslag från arbetsvetenskap, företags ekonomi och sociologi, inte var tillräckligt definierat med tydlighet som följd avseende den vetenskapliga grunden och var fördjupning skedde. IKS valde att som åtgärd påbörja nedläggning av huvudområdet PAL för att istället ansöka om inrättande av huvudområdet arbetsvetenskap på grundnivå, som tydligare kopplar progressionen inom utbildningen till den starka forskningsmiljön inom ämnet, och som framgent avses vara programmets examensutgång.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

En styrka är att Högskolan Dalarna sedan 2017 arbetat aktivt med att stärka kopplingen mellan forskning och utbildning genom att identifiera problematik och vidta övergripande åtgärder. Den tidigare organisationen med akademier och fristående forskningsprofiler gynnade inte en

¹⁰⁴ Regler för kompetenskrav för ämnesansvarig och examinator på grund-, avancerad- och forskarutbildningsnivå, programansvarig på grund- och avancerad nivå, samt studierektor för forskarutbildningsämne, Dnr C 2023/1565.

tydlig koppling mellan forskning och utbildning, vilket också var en utgångspunkt när den nuvarande strategin utformades. Strategin utmynnade i en ny organisation med fem institutioner från 2021 där ansvaret för forskningsverksamheten flyttats från forskningsprofiler till institutioner med ansvar både för utbildning och för forskning. Arbetet med att skapa sammanhållna akademiska miljöer fortgår, och en utmaning är att arbetet har kommit olika långt vid respektive institution. Detta framgår bland annat av forskningsutvärderingen 2023, som visar att byggandet av sammanhållna akademiska miljöer, liksom samverkan mellan institutioner, ännu inte fungerar helt tillfredsställande vid alla institutioner. En styrka är dock att all planering och uppföljning inom verksamhetscykeln (inriktnings-VP, VP och VB) sker med utgångspunkt i strategins delmål, då detta förutsätter att respektive institution konkretiserar arbetet med att bygga sammanhållna akademiska miljöer där forskning och utbildning hänger samman.

En utmaning är att utveckla arbetssätt som i högre grad erbjuder studenter på grundnivå och avancerad nivå möjligheter att engagera sig i olika delar av forskningsverksamheten, såsom att skriva självständiga arbeten inom pågående forskningsprojekt, eller i större omfattning delta i seminarieverksamhet. I flera bedömrappporter från utvärderingen av forskningsverksamheten betonas vikten av att institutionerna utformar en tydlig plan för detta. Det framhålls också att det är viktigt att forskningens resultat återspeglar lärandemål i kursplaner och litteraturlistor, och att studenterna i större utsträckning får möta och ta del av docenternas och professorernas expertis i undervisningen.

Studentcentrerat lärande (Bedömningsgrund 8, utbildning)

Lärosätet arbetar systematiskt för att säkerställa ett studentcentrerat lärande.

Enligt Högskolan Dalarnas vision ska högskolan kännetecknas av en kultur där den enskilde studenten synliggörs och under utbildningen får möta en väl utvecklad pedagogik på såväl campus som i den nätburna undervisningen. Med detta som utgångspunkt arbetar högskolan systematiskt inom olika områden för att skapa förutsättningar för att utbildningarna utformas på ett sätt som inbjuder studenterna att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna.

Verksamhetscykeln inom pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning* är också inom detta område ett centralt verktyg för att initiera och följa upp strategins angivelser. Pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete* innefattar bland annat kollegiala dialoger om utbildningarnas utformning och genomförande, och på utvärderingar och synpunkter från studenter och doktorander. Inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* genomförs granskning av lärarnas pedagogiska skicklighet i samband med exempelvis inrättande av utbildning eller vid befordran av lärare. Vid kollegiala utvärderingar av utbildning på alla nivåer genomförs student-/doktorandintervjuer som bland annat berör undervisningens upplägg och genomförande.

Studentcentrerat lärande i stödverksamheten

En viktig utgångspunkt för det högskolepedagogiska arbetet är SUHF:s rekommendationer för högskolepedagogisk utveckling, som innehåller flera viktiga punkter för att skapa förutsättningar för studentcentrerat lärande. Avdelningen SUF arbetar systematiskt för pedagogiskt stöd vid framtagande av kurs- och utbildningsplaner, och med att stödja högskolepedagogisk kompetensutveckling. Behov identifieras genom en årlig matchning gentemot institutionernas verksamhetsplaner, genom önskemål och förslag via dialogarenan för VSO utbildning, och genom analys av ärenden inkomna genom supportorganisationen.

Många anställda inom verksamhetsstödet är delar i nätverk för omvärldsbevakning och högskolepedagogiskt erfarenhetsutbyte med externa aktörer, exempelvis *Nätverket för IT i högre utbildning* (ITHU) och *Svenskt nätverk för pedagogisk utveckling inom högre utbildning* (Swednet). Högskolan har kontinuerlig kontakt med Åbo akademi och deras motsvarande högskolepedagogiska avdelning, och samarbetar med andra lärosäten för att ta fram utbildningsmoduler för lärare om AI i utbildningen. Högskolepedagogiska utvecklare deltar regelbundet i seminarieverksamhet kopplat till distansutbildning och användning av olika digitala teknologier.¹⁰⁵

Rön från omvärldsbevakning och högskolepedagogisk forskning omsätts i stödverksamheten. Högskolans högskolepedagogiska utvecklare har i samverkan med Göteborgs universitet även utformat ett konferensbidrag, ”Vad är det att ’sätta studenten i centrum’?”, som diskuterar begreppet studentcentrerat lärande ur sex olika perspektiv. Materialet har använts i högskolans behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildning (BHU). Stöd från högskolepedagogisk kompetens vid avdelningen SUF tillgängliggörs för alla delar av verksamheten genom

¹⁰⁵ Exempelvis anordnat av Svenska riksorganisationen för öppen flexibel distansutbildning (SVERD), Digital Education Leadership Academy (EDEN), Athabasca University - Contact North, Nätverket om lärmiljöer, Rum för lärande.

exempelvis ett flertal ingångar via medarbetarwebben, supportfunktionen, funktionen ”boka en IKT-pedagog”. Därtill har varje institution 1–2 IKT-pedagoger knutna till sig som delger information och deltar i avdelningsmöten. Pedagogiska utvecklare deltar även vid institutionskonferenserna för att delge senaste rönen avseende exempelvis AI-applikationsdiskursen och e-pedagogik.

Utbildningsinsatser rörande studentcentrerat lärande

Exempel på utbildningar för kompetensutveckling inom området studentcentrerat lärande är bland annat den intygsgevande kursen *Ny som lärare*. I kursen analyserar, diskuterar och utvecklar lärare sin undervisning inom det egna ämnesområdet. Kursen är uppbyggd av fristående workshoppar som behandlar området studentcentrerat lärande utifrån forskningsresultat. Olika pedagogiska arbetssätt används under kursen som kritiskt granskas och diskuteras kollegialt utifrån ett metaperspektiv. De ingående workshopparna har teman såsom ”rollen som lärare inom högre utbildning och mötet med studenten”, ”uppsatshandledning – bemötande och återkoppling”, och ”reflekterande undervisningskultur i praktiken”. Workshoppen ”att välja undervisningsupplägg som främjar studenters lärande” är en introduktion till högskolepedagogik och aktuell forskning inom området, och tar upp centrala begrepp kring studenters lärande inom högre utbildning och speciellt forskningsresultat kring studentaktivt lärande. ”Presentationsteknik med fokus på digital lärmiljö och digitala verktyg” behandlar hur läraren med hjälp av digitala verktyg kan utveckla ett studentaktivt lärande. Andra exempel är kurser och workshoppar om undervisning i ALC-sal, hybridsalsundervisning och AI som stöd i undervisningen. S-UF samlar in synpunkter från deltagarna vid varje utbildningstillfälle och använder dessa för att finjustera upplägget av kurser och workshoppar.

Studentcentrerat lärande i pedagogisk meritering

Vikten av högskolepedagogisk kompetens betonas i högskolans styrdokument och i de krav och bedömningskriterier som ska vara uppfyllda för att en sökande ska kunna erhålla anställning vid högskolan, liksom i de krav som gäller för befordran och antagning till docent. Till sammans med meriteringsvägen pedagogisk karriärstege fungerar dessa krav och kriterier som incitament för lärare och medarbetare att delta i högskolepedagogisk kompetensutveckling och utvecklingsarbete.

Studentcentrerat lärande är en central faktor i den pedagogiska meriteringen, och som innebär att lärare kan ansöka om inplacering på den pedagogiska karriärstegen som meriterad eller excellent lärare. Utgångspunkten för placeringen är innehållet i lärarens pedagogiska meritportfölj. Innehållet och utformningen av meritportföljen behandlas i kursen *Att skriva en pedagogisk meritportfölj*, och baseras till stor del på kollegiala diskussioner. Enligt anvisningarna för den pedagogiska portföljen ska läraren i denna reflektera över sin syn på kunskap och studenternas lärande, och visa hur dessa insikter tillämpas i lärarens egen undervisning och hur hänsyn tas till olika studentgruppers förutsättningar.¹⁰⁶ För inplacering på excellent nivå krävs det att läraren bland annat bedriver pedagogiskt utvecklingsarbetet inom sin ämnesmiljö och viss forskning i frågan. Inplaceringen är inte enbart en personlig karriärväg,

¹⁰⁶ Anvisningar för pedagogisk portfölj, Dnr C 2023/1464.

meriterade och excellenta lärare förväntas även sprida kunskap och bidra till den högskolepedagogiska diskussionen också inom de utbildningar de är verksamma inom.

Utformning av fysiska och digitala lärmiljöer för ett studentcentrerat lärande

Högskolan Dalarna har under 2000-talet strävat efter att vara drivande i utvecklingen av nätburen undervisning inom högre utbildning. Genom att integrera digital teknik med en innovativ pedagogik har kreativa lärmiljöer skapats, som möjliggjort kollaborativa och studentaktiva undervisningsformer. Vid de senaste årens studentenkäter har ca 70 % av de svarande varit mycket nöjda med tekniska plattformar/hjälpmiddel för nätbaserat lärande, och 66 % mycket nöjda med stödet för att använda nätbaserade plattformar/hjälpmiddel. Den sammanlagda nöjdheten bland studenter som enbart studerat via nät är sedan studentenkätens införande 2012 generellt något högre än motsvarade campusstudenter (nöjd student index). I analys av fritextsvar från 2022 års studentenkät får tre områden omdömet mest positivt i följande ordning: lärarna, nätutbildning/distans samt flexibilitet.

Undervisningsformernas flexibilitet och tillämpning av digitala tekniker har även stimulerat den platsbundna utbildningen på campus, och den pedagogiska skillnaden mellan nät och campus är idag liten. En utgångspunkt för utveckling av de fysiska lärmiljöerna är att såväl formella som informella strukturer ska möjliggöra kollaborativa och studentaktiva undervisningsformer, vilket ställer krav på rumsliga förutsättningar, inredning samt tillgång på samskapande verktyg. Detta konkretiseras exempelvis i den strukturerade arbetsprocessen *systematisk utveckling och utvärdering av lärmiljöer* (SUUL) (se bedömningsgrund 6), där fem utgångspunkter används som bas för dialoger. De fem utgångspunkterna utgår från Högskolan Dalarnas strategiska mål att sätta studenten i centrum och innebär bland annat att Active Learning Classroom (ALC) ska vara utgångspunkt, att lokaler ska vara flexibla och stödja olika former av deltagande, vara inkluderande och skapa likvärdiga förutsättningar att delta i undervisningen och ge lärare möjlighet att kunna välja och anpassa lärmiljön till vald undervisningsform. Ett exempel på hur dessa utgångspunkter omsätts i praktiken för att gynna högskolepedagogiskt nytänkande och stimulera till social interaktion, är det nybyggda campus i Borlänge som kommer att invigas under 2024. Här har en stor vikt lagts på att utforma flexibla lokaler och inredningslösningar för att skapa jämlika förutsättningar för ett aktivt deltagande för alla studenter, oavsett var i rummet de befinner sig eller om de medverkar via nätet.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

Inriktningen på ett studentcentrerat lärande utgör ett starkt inslag i kvalitetskulturen vid högskolan, då den har byggts upp genom en långvarig och medveten satsning på att skapa pedagogiska former för nätundervisningen, vilka i sin tur har påverkat den traditionella campusundervisningen. Exemplet rörande den pedagogiska kompetensutvecklingen och kraven på lärmiljöernas utveckling visar att de strukturella förutsättningarna är goda för att befrämja ett studentaktivt förhållningssätt i högskolans utbildningar. En utmaning är dock att finna lämpliga former för att följa upp att den potential som förutsättningarna erbjuder också används i den utsträckning som är möjlig. Särskilt utmanande är att denna dimension av utbildningsverksamheten inte enkelt låter sig kvantifieras.

En annan styrka är den pedagogiska meriteringsvägen - pedagogisk karriärstege - och den pedagogiska meritportfölj som ingår i underlaget för denna. Studentcentrerat lärande är ett centralt inslag i dessa, och bedömningen bygger på en långvarig dokumentation som synliggör lärarens

undervisningsinsatser och bidrag till en pedagogisk utveckling i den egna miljön. Processen att utforma en pedagogisk portfölj är i stor utsträckning kollektiv, och engagerar kollegor vilket också bidrar till att pedagogiska reflektioner sprids inom högskolan.

En styrka är också att såväl fysisk som digital lärmiljöutveckling sker systematiskt för att gynna högskolepedagogiskt nytänkande och stimulera till social interaktion mellan studenter och mellan studenter och lärare. Det nya campus Borlänge är ett exempel på hur målet att skapa förutsättningar för en studentcentrerad undervisning medfört en rad innovativa lösningar. En utmaning i sammanhanget är dock att se till att lärarna också har den tekniska kompetens som krävs för att fullt ut kunna utnyttja dessa faciliteter.

Forskningens utveckling och förnyelse (Bedömningsgrund 4, forskning)

Lärosätet arbetar systematiskt för att skapa goda förutsättningar för forskningens och forskningsmiljöernas utveckling och förnyelse.

En viktig grund för forskningens utveckling och förnyelse är högskolans strategi. Institutionernas uppdrag under innevarande strategi är dels att bygga upp sammanhållna akademiska miljöer där forskning och utbildning hänger samman och där flera områden kan erbjuda utbildning från grundnivå till forskarutbildning, dels att bedriva dynamisk och samhällsrelevant forskning med starka forskargrupper inom flera forskningsområden.

Inom ramen för högskolans strategi har också mål för hållbar utveckling formulerats för perioden 2021–2026 som anger att forskningen ska generera ny kunskap som stärker utbildningarna, främjar kunskapsutvecklingen i samhället och som i många fall kan nyttiggöras.¹⁰⁷ Forskning kring frågor som riktar sig mot viktiga samhällsutmaningar och kan bidra till en hållbar utveckling ska uppmuntras.

Forskningsverksamhetens planeringsförutsättningar tydliggörs i inriktnings-VP inom pelare 1 - *verksamhetsstyrning och uppföljning*. Där beskrivs den preliminära fördelningen av det statliga forskningsanslaget mellan institutionerna samt direktiven för hur den strategiska delen av forskningsanslaget ska fördelas. Genom institutionernas verksamhetsplaner prioriteras och budgeteras särskilda aktiviteter rörande institutionens strategier för forskning. Inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* säkerställs att ansökningarna om extern forskningsfinansiering kvalitetsgranskas kollegialt innan de skickas in. Återkommande utvärdering av forskningsverksamheten följer upp aspekter rörande forskningens utveckling och förnyelse.

Resurser för forskningens utveckling och förnyelse

Ett av de viktigaste styrmedlen för att befrämja forskningsmiljöernas utveckling och förnyelse är det sätt på vilket forskningsmedlen hanteras. Ett delmål som de senaste åren fokuserats på vägen mot att förverkliga strategin är också att öka den externa forskningsfinansieringen och där flera satsningar har initierats.

Fördelning av statsanslaget med strategin som grund

Utöver den schablon som avsätts direkt till lärare enligt arbetstidsavtalet, så fördelas den resterande delen av statsanslaget för forskning till institutionerna av högskolestyrelsen och rektor enligt en modell som UFN utarbetat. Modellen baseras på strategin med följande principer och mål som riktpunkter:

- att etablera och utveckla sammanhållna akademiska miljöer
- att befästa en kvalitetskultur med ansvar och tillit
- att sträva efter kompletta sammanhållna miljöer
- att öka externa forskningsanslag
- att behålla styrkan i den befintliga forskningen.

¹⁰⁷ Mål för hållbar utveckling vid Högskolan Dalarna 2021 - 2026, Dnr C 2021/432.

Fördelningsmodellen som trädde i kraft 2022 syftar till att gynna förutsättningarna för att nå strategins mål och fördela forskningsmedlen på ett transparent sätt, och samtidigt ge incitament att utveckla forskningen och stärka den externa finansieringen.

Modellen innebär att huvuddelen av medlen fördelas direkt till institutionerna som ett basanslag (~80 %), medan en mindre andel avsätts för strategiska satsningar (~10 %), om vilka rektor fattar beslut. Den strategiska delen bereds av vice rektor för forskning efter diskussioner på en av de gemensamma dialogdagar där rektors ledningsråd, och i de flesta fall även proprefekter, deltar. Slutligen avsätts en liten reserv (~5 %), som rektor förfogar över samt en mindre andel för omkostnader för forskarutbildning (~5 %). I inriktnings-VP framgår hur stort basanslag som institutionerna har att förfoga över, inklusive den andel som avsätts för strategiska satsningar. För att möjliggöra justeringar efter uppföljning av forskningsverksamheten, tar högskolestyrelsen årligen ställning till de övergripande principerna för fördelningen till institutionerna.

Fördelningen av basanslaget till institutionerna baseras på fem kvantitativa fördelningsnycklar, där avsikten är att rektors fördelningsbeslut av basanslaget ska baseras på insamlade nyckeltal från de tre senaste verksamhetsåren. Syftet med detta är att skapa en viss tröghet i systemet, vilket innebär att institutionerna i stora drag kan förutse omfattningen av basanslaget och därmed göra en mer långsiktig planering. Fördelningsnycklarna viktas olika vilket medger möjligheter till justeringar, för att därigenom i viss utsträckning kunna styra forskningen mot strategiska mål. Förslag på hur respektive nyckeltal ska räknas fram lämnas av UFN, liksom hur nycklarna ska viktas, medan beslutet fattas av rektor. Basanslaget fördelas sedan inom respektive institution utifrån de behov och ambitioner som uttrycks i verksamhetsplanerna.

Fördelningsprinciperna och fördelningsnycklarna utvärderas systematiskt av UFN årligen, och eventuella justeringar beslutas av högskolestyrelsen respektive rektor. Exempelvis uppdrog UFN till en arbetsgrupp att inför 2024 utreda om *samverkan* - som i strategin är ett av högskolans signum - kan utgöra en aspekt i fördelningsmodellen. Värdet av samverkan visade sig dock vara svårt att fånga i kvantitativa mått, men UFN föreslog att indirekt premiera samverkan genom att öka den relativa vikten för fördelningsnyckeln *externa medel*, eftersom anslagsgivare i hög grad kräver samverkan. Modellen har även setts över inför budgetarbetet och fördelningen av 2025 års medel, där förväntade effekter av det nya arbetstidsavtalet analyserats. Förslaget är att fördelningsprinciperna kvarstår, men att antal docenter och professorer ges något högre tyngd vid beräkningen av antal disputerade.

För 2024 räknas fördelningsnycklarna fram och viktas enligt tabell 1.

Tabell 1. Modell för fördelning av basanslaget.

Fördelningsnyckel	Viktning	Grund för beräkning
Externa forskningsanslag	15 %	Andelen bidrags- och avgiftsintäkter under senaste treårsperioden
Publikationer	20 %	Andelen sakkunniggranskade publikationer under senaste treårsperioden, bok viktas med faktor 3
Personår disputerade	25 %	Andelen personår professorer, lektorer och meriteringsanställningar under senaste treårsperioden
Antal doktorander	20 %	Andelen aktiva doktorander under senaste treårsperioden
Antal helårsstudenter (HST)	20 %	Andelen HST inkl. avgiftsskyldiga studenter under senaste treårsperioden, HST på avancerad nivå viktas med faktor 2

Den strategiska delen fördelades till institutionerna för 2024 att användas till åtgärder som föranleddes av resultaten från den utvärdering av forskningsverksamheten som genomfördes 2023. För 2025 föreslås den strategiska delen att fördelas utifrån fyra utgångspunkter som alla kopplar till lärosätets strategi.¹⁰⁸

För att öka incitamenten för en långsiktig och hållbar verksamhet inom högskolans forskningscentra (se nedan under Etablering av forskningscentra), föreslås att ett forskningscentrum ska kunna tilldelas 1 mnkr/år i tre år, förutsatt att externa parter i forskningscentret bidrar med sammanlagt minst 500 tkr/år under dessa tre år. För att ge förutsättningar för en god doktorandmiljö, med en tillräcklig kritisk massa för meningsfull en seminarie- och utbildningsverksamhet inom den forskarutbildning som planeras att startas under 2025, föreslås att IKS tilldelas finansiering för två doktorander under fyra år med start 2025, och därtill medel för uppstarts-kostnader under det första året. För att möjliggöra rekryteringar inom områden där det är av särskild vikt att utveckla forskningsmiljöerna samt säkerställa forskningsanknytningen av utbildningen föreslås att medel avsätts för att kunna erbjuda 50 % forskningstid i tjänst för en professor under de två första åren. Prefekten gör en ansökan till rektor om dessa medel, som bland annat ska innehålla UFN:s utlåtande om genomförda utbildningsutvärderingar samt institutionens utvecklingsplan där kompetensfrågan berörs, alternativt redovisa de utvecklingsplaner som upprättats efter forskningsutvärderingen eller de kompetensförsörjningsplaner som upprättats inom institutionen. Avslutningsvis avsätts medel för att kunna täcka de OH-kostnader som vissa finansiärer inte vill bidra till, och för att kunna medfinansiera större strategiska ansökningar som sker tillsammans med finansiärer som har detta som krav.

Extern forskningsfinansiering för forskningens förnyelse

En viktig del av forskningsmiljöernas utveckling och förnyelse är förmågan att erhålla extern forskningsfinansiering. Alla ansökningar ska passera en intern kvalitetssäkringsprocess som granskar om ansökan är förenlig med interna och externa krav och högskolans regelverk.¹⁰⁹ Processen ska bland annat garantera att ansökningar aktualiseras i tidigt skede, att

¹⁰⁸ Principer för fördelning av strategisk del av forskningsanslaget från och med budgetår 2025, beslut, Dnr C 2023/1527.

¹⁰⁹ Regler för ansökningar om extern forskningsfinansiering, Dnr C 2021/1232.

ansökningarna är granskade kollegialt inom den berörda miljön innan den föreläggs IL (och RL för ansökningar som kräver medfinansiering överstigande 500 tkr¹¹⁰), att frågan huruvida ansökan om etiskt godkännande behöver göras är klargjord, och att prefekt godkänner budget med hänsyn till medfinansiering och finansiärernas villkor. Kvalitetssäkringsprocessen finns beskriven på forskningsstödets webbsidor och anpassas och utvecklas utifrån förändrade interna och externa krav. Som komplement till reglerna finns ett system för digital hantering av forskningsansökningar som underlättar genomförandeprocessen, och ger förutsättningar för uppföljning av forskningsansökningar och därigenom underlag för ett löpande förbättringsarbete, exempelvis när det gäller orsaker till ej beviljade ansökningar.

Forskningens utveckling och förnyelse var också målet vid fördelningen av det extra forskningsanslag som högskolan erhöll 2019. UFN uppdrogs att utforma en modell för fördelningen, vilket resulterade i en utlysning av medel för att skapa tematiska och mångvetenskapliga samarbeten över institutionsgränser och befintliga forskningsmiljöer. Målsättningen var att gynna utveckling av nya idéer, tvärgående arbetsformer och forskningssamarbeten, och att inom ramen för eventuella nya samarbeten utarbeta ansökningar om forskningsmedel. Tio forskarnätverk kom att erhålla sammanlagt 4,5 mnkr i anslagsmedel inom ramen för utlysningen. Vid åiterrapportering 2023 hade nätverken genererat sex publikationer, flera konferensbidrag och fem projekt hade beviljats ett eller flera anslag om sammanlagt ca 20 mnkr.

Högskoleövergripande insatser för forskningens utveckling och förnyelse

Flera av de insatser som genomförts under de senaste åren eller är under implementering och som beskrivits i tidigare avsnitt, syftar till att skapa starkare förutsättningar för forskningens utveckling och förnyelse. Den interna organisationen av institutionerna, som implementeras från och med 2025, syftar till att tydliggöra professorernas roll i forskningen och innebär att personer med ledningsuppdrag ska ha en formell vetenskaplig kompetens. Arbetstidsavtalet stärker lärarnas förutsättningar att bedriva forskning, och anger att professorer ska ägna merparten av sin arbetstid åt att planera, leda, utveckla och aktivt delta i forskning. Den reviderade anställningsordningen betonar starkare än tidigare meriter avseende ledarskap och samverkansskicklighet vid anställning av och befordran till professor, anställningskategorierna forskare, forskningsassistent och amanuens har tillkommit, och möjligheten att adjungera vetenskaplig kompetens från det omgivande samhället har förenklats.¹¹¹

Forskarutbildning

Aktiva forskarutbildningsmiljöer är avgörande för att skapa goda förutsättningar för forskningens och forskningsmiljöernas utveckling och förnyelse. Ambitionen i högskolans forskningsstrategi för perioden 2012–2016 var att ansöka om examenstillstånd för utbildning på forskarnivå inom några forskningsområden som understöddes av högskolans dåvarande prioriterade forskningsprofiler. Under denna period lyckades högskolan erhålla ett tillstånd 2012 inom området mikrodataanalys, som nu är placerat vid IIT. Från och med 2016 ersattes forskningsstrategin med årliga verksamhetsuppdrag för respektive forskningsprofil, vilka sedan följdes upp i en verksamhetsberättelse över det gångna året (pelare 1). I dessa verksamhets-

¹¹⁰ Rektors och verksamhetschefers delegationer vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2021/1036.

¹¹¹ Anställningsordning för lärare vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/784.

uppdrag formulerades mål om att erhålla fler tillstånd. Tillstånd för områdena hälsa och välfärd med inriktning evidensbaserad praktik (IHOV) samt pedagogiskt arbete (ILU) erhöles 2017.

I strategin för Högskolan Dalarna 2020–2026 framgår att samtliga utbildningsområden som högskolan prioriterar på sikt ska ha en förlängning in i forskarutbildningen. Under 2022 erhöles tillstånd för området resurseffektiv byggd miljö (IIT) och högskolan avser att under hösten 2024 ansöka hos UKÄ om ytterligare ett tillstånd inom det samhällsvetenskapliga området, vilket kommer att placeras vid IKS. Inom de områden högskolan har tillstånd finns inrättat fyra forskarutbildningsämnen: mikrodataanalys, vårdvetenskap, pedagogiskt arbete samt energisystem i byggd miljö. Antalet doktorander har ökat med tiden och i dagsläget finns 71 antagna vid lärosätets samtliga forskarutbildningar; mikrodataanalys (14), vårdvetenskap (28), pedagogiskt arbete (27) och energisystem i byggd miljö (2).¹¹² Inom pelare 1 resursätts forskarutbildningsverksamheten och den modell för fördelning av det statliga forskningsanslaget inkluderar både avsättning av medel för omkostnader för forskarutbildningen samt antal doktorander som en del av de beräkningsgrunder som används för att fördela basanslaget till institutionerna. Viktiga komponenter i det kontinuerliga kvalitetsarbetet inom pelare 2 är den seminarieverksamhet samt de handledarkollegier som finns knutna till varje forskarutbildning och varje forskarutbildning utvärderas var sjätte år inom pelare 3.

Riktade insatser för forskningens utveckling och förnyelse

Ett exempel på riktade insatser för att stärka forskningsledning och utveckling är det gemensamma ledarskapsprogram med första linjens chefer som målgrupp, som ges i samarbete med fem andra lärosäten (Lärosäten Öst). Ett annat exempel är det utvecklingsprogram för akademiska ledare som tillhandahålls av Institutet för personal och företagsutveckling (IPF). Programmet vänder sig till personer som har en ledande befattning inom högskolan som är relativt nya i sin ledarroll. Andra exempel på insatser för att stärka förutsättningarna för forskningens utveckling och förnyelse är att högskolans forskningsstöd årligen ger en interaktiv utbildning i att planera och skriva konkurrenskraftiga forskningsansökningar. Insatsen genomförs i samarbete med en extern utbildare (Elevate Scientific Academy). Syftet är att bidra till en kompetenshöjning och intern kunskapsspridning inom området samt stimulera ett närmare samarbete inom och mellan högskolans forskningsområden och forskargrupperingar.

Ytterligare ett exempel är det forum, *Research Collegium for the Advancement of Sustainability* (RECAST), som har startats med utgångspunkt i strategin och högskolans hållbarhetsmål för att stimulera forskning som kan bidra till en hållbar utveckling. Syftet är att erbjuda ett forskningsseminarium om hållbarhet som är öppet för forskare och doktorander från alla discipliner genom att dela kunskap, utveckla tvärvetenskapliga samarbeten, bredda sina nätverk och finna nya samarbetspartner. Seminarserier om pågående forskningsprojekt och externa utvecklingsprojekt har genomförts sedan 2021 med 15 – 40 deltagare per tillfälle. Under perioden har 18 publikationer katalogiserats i DiVA under RECAST.

Systematik vid etablering av forskningscentra

Högskolan har under lång tid etablerat en mångfald av samverkansorgan som i flera fall fått benämningen ”forskningscentrum” utan att innebörden i benämningen varit definierad. Under 2023 utvecklades och fattades beslut om ett regelverk för inrättande av forskningscentra.¹¹³

¹¹² Högskolan Dalarnas årsredovisning 2023, Dnr C 2024/143.

¹¹³ Regler för forskningscentrum, Dnr C 2023/914.

Syftet med detta var att skapa förutsättningar för att långsiktigt och i organiserad form kunna bygga starka forskningsmiljöer i samverkan med externa intressenter inom områden av strategisk betydelse för högskolans sammanhållna akademiska miljöer. Inrättandet av forskningscentra ska också bidra till att stimulera forskare och forskargrupper att gravitera mot och därmed stärka forskningen inom dessa områden. Reglerna förtydligar att forskningscentra ska stödja institutionerna genom att samla forskning i profilerade satsningar i samverkan med externa partner. Två av högskolans etablerade samverkansorgan med centrubeteckning - *Centrum för besöksnärforskning (CeTLER)* och *Sustainable Energy Research Centre (SERC)* – har granskats i ljuset av de nya reglerna och erhållits status som forskningscentra. Regelverkets tillkomst har också stimulerat flera av högskolans 'äldre' samverkansorgan att stärka forskningsinslaget i verksamheten, för att på sikt uppfylla kriterierna för att vara ett forskningscentrum. Ett forskningscentrum kan enligt regelverket initieras av en eller flera institutioner gemensamt, men ska vara organisatoriskt, ekonomiskt och administrativt placerat vid en institution. Vårdinstitutionens prefekt har ansvar för forskningscentrets verksamhet och ekonomi. Ett forskningscentrum leds av centrumledare som stöds av ett centrumråd. Centrumrådet består av ledamöter från högskolan samt från minst två externa samverkande parter, och tillsätts av vårdinstitutionens prefekt efter förslag från centrumledaren. Centrumledaren utses av rektor och arbetar på uppdrag av vårdinstitutionens prefekt.

Utvärdering av forskningsverksamheten

Vid UFN:s utvärdering av forskningsverksamheten behandlas olika aspekter av forskningens utveckling och förnyelse. I underlaget för utvärderingen presenterar respektive institution sina strategier och prioriterade utvecklingsområden såsom utvecklingsplaner rörande forskningens vetenskapliga innehåll, samarbeten, genomslag, profilering, och miljöns framtida sammanställning. Exempel på områden som de externa sakkunnigkommittéerna i övrigt ska bedöma är bland annat:

- forskningens innehåll och orientering och på vilka sätt den är viktig för vetenskapssamfundet och ur ett samhällsperspektiv
- forskningsmiljöns målbild, förekomst och bidrag från gästforskare, inklusive utbyten med utlandet och internationell miljö vid högskolan och medverkan i internationella sammanslutningar
- hur institutionens utbildningar genererar forskningsfrågor.

Institutionernas reviderade sina handlingsplaner efter den utvärdering som avslutades 2023 kommer att behandlas i UFN under senare del av VT-24. Institutionerna har kommit olika långt i arbetet med att bygga sammanhållna miljöer vilket innebär att resultatet av nämndens utvärdering blir viktiga inspel till institutionernas arbete med att utveckla sina strategier för forskningens utveckling och förnyelse.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

Flera av de strukturella utvecklingsarbeten som genomförts och ännu pågår inom högskolan handlar om att stärka forskningens utveckling och förnyelse, och att förbättra sambandet mellan forskning och utbildning. Insatserna är ett resultat av ett mångårigt arbete som inleddes redan i de tidiga strategiperioderna i början av 2010-talet och som har resulterat i fyra inrättade forskarutbildningsområden och som fortsatt med det strategiarbete som inleddes 2018, via införandet

av institutioner fram till de till de justeringar av institutionernas interna organisation som ska genomföras från 2025.

En annan styrka är modellen för fördelning av det statliga forskningsanslaget, som är särskilt utformat för att uppfylla strategins målsättningar, och som genom en transparent fördelning ger ökade incitament att utveckla forskningen och stärka den externa finansieringen. Modellen, som ska utvärderas och justeras årligen medger också långsiktiga planeringsförutsättningar för institutionerna. Regelverket för forskningscentra är också en styrka då det förbättrar möjligheterna att utveckla starka forskningsmiljöer med stöd av externa intressenter. Ett utvecklingsområde är att tydliggöra kvalitetskrav inför inrättande.

Jämställdhet i forskningens förutsättningar (Bedömningsgrund 7, forskning)

Lärosätet arbetar systematiskt för att främja jämställdhet i forskningens förutsättningar.

Jämställdhet och lika villkor utgör ett av högskolans åtta mål för hållbar utveckling.¹¹⁴ Vid UKÄ:s tematiska granskning av främjande av hållbar utveckling 2017 lyftes att högskolans process för arbetet inom styrning och organisation behövde utvecklas.^{115,116} Högskolan har därefter utvecklat systematiken för arbetet med hållbar utveckling, där jämställdhetsintegrering ingår, för att säkerställa att detta arbete genomsyrar alla delar av verksamheten och för att stärka möjligheterna till måloppfyllelse av högskolans hållbarhetsmål. En åtgärd är inrättande och utveckling av uppdrag och arbetssätt för rådet för hållbar utveckling, en annan att inkludera de åtta hållbarhetsmålen i verksamhetscykelprocessen för att säkerställa planering, resurssättning och uppföljning.¹¹⁷ Hållbarhetsmålet om jämställdhet konkretiseras genom högskolans jämställdhetsintegreringsplan med fyra identifierade inriktningar för perioden 2022 – 2026 inklusive föreslagna åtgärder kopplade till dessa.¹¹⁸

Genom att hållbarhetsmålen är en integrerad del av modellen för verksamhetsplanering och -uppföljning, sker planering och uppföljning av jämställdhetsintegrering på en övergripande nivå inom högskolan, som en del av den ordinarie verksamhetscykeln inom pelare 1 – *verksamhetsstyrning och uppföljning*. Inom pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete* utgör jämställdhetsintegreringsplanen en vägledning för institutionerna och verksamhetsstödet vid utveckling av utbildningsinsatser och rekrytering. Funktioner med ansvarsområden inom hållbar utveckling så som samordnare för miljö- och hållbarhetsfrågor och internationaliseringssamordnare, besöker respektive IL och SLR för att diskutera analyser i verksamhetsberättelse och pågående aktiviteter under innevarande år, som grund för kommande års verksamhetsplanering. Inom pelare 3 - *Granskning och planerad utvärdering* utvärderas forskningsverksamheten, där aspekter av jämställdhet i forskningens förutsättningar ingår i de områden som sakkunnigkommittéerna bedömer.¹¹⁹ Inom pelare 3 beaktas också jämställdhet vid rekrytering av sakkunniggranskare vid anställnings- och befordringsärenden.

Systematiskt arbete utifrån högskolans jämställdhetsintegreringsplan

Under 2022 slutfördes en större genomlysning av Högskolan Dalarnas systematik för jämställdhetsintegrering. Denna utmynnade i en jämställdhetsintegreringsplan där fyra prioriterade inriktningar formulerades: Kunskap och kompetens om jämställdhetsintegrering, lika möjligheter till karriärvägar, jämställd studie- och arbetsmiljö samt jämställd utbildning.

Jämställdhet i forskningens förutsättningar berörs främst i de två förstnämnda inriktningarna. För bedömningsgrunden relevanta målsättningar inom dessa inriktningar är att olika målgrupper (chefer, ledare och medarbetare) ska ha en god kännedom och förståelse för deras roll och ansvar i jämställdhetsarbetet, att nyckelpersoner som påverkar beslutfattande ska ha

¹¹⁴ Mål för hållbar utveckling vid Högskolan Dalarna 2021 - 2026, Dnr C 2021/432.

¹¹⁵ Pilotgranskning av kvalitetssäkringsarbetet vid Högskolan Dalarna, 2017-11-28, Reg.nr 411-00482-16.

¹¹⁶ Universitets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling, en tematisk utvärdering, del 1, Universitetskanslersämbetet, 2017:2.

¹¹⁷ Inriktningsrapport, gemensam verksamhetscykel, delprojekt 2, implementering av strategin, Dnr C 2020/304.

¹¹⁸ Högskolan Dalarnas jämställdhetsintegreringsplan 2020 – 2026, Dnr C 2022/1015.

¹¹⁹ Vägledning för utvärdering av forskningsverksamheten, Dnr C 2022/832.

kunskap om hur bakomliggande normer och attityder kan ha betydelse för bedömning av kompetens och meriter, att jämställdhetsaspekten ska beaktas i tjänstplaneringsprocessen samt vid fördelning av medel, att fördelning av interna forskningsmedel ska ske enligt tydliga kriterier och årligen följas upp med könsuppdelad statistik, och att alla inom lärar- och forskarkollegiet ska ta ett jämställt ansvar för arbetsuppgifter som är icke-meriterande.

Riktade utbildningsinsatser

Den första inriktningen, kunskap och kompetens om jämställdhetsintegrering, syftar till att stärka kunskapen om och uppmärksamheten på problem med bristande jämställdhet i organisationen, exempelvis att skapa uppmärksamhet kring genomförande av det ”akademiska hushållsarbete” som inte alltid syns i planering och uppföljning av tjänstgöringstid. Exempel på insatser för att för att öka kunskap och kompetens om jämställdhetsintegrering är den utbildningsinsats som genomförs två gånger årligen för chefer och akademiska ledare om hållbar utveckling, och som inkluderar och diskuterar jämställdhet som en del av målen för hållbar utveckling vid högskolan. Hälften av högskolans chefer med arbetsmiljöansvar har hittills genomfört utbildningen. På sikt planeras systematiken för internutbildningar, där denna utbildning ingår, att utvecklas och omfatta samtliga medarbetare samt bli obligatorisk för personer med ledarfunktioner.

Kunskapshöjande insatser rör också partiskhet i bedömning, med fokus på sakkunniggranskning och bedömningsprocesser för akademiska anställningar. Utbildning har fortlöpande erbjudits bland andra ledamöter i anställningsförslagsutskottet och proprefekter som har viktiga roller vid anställnings- och befordringsärenden. En modul inom högskolans chefsutvecklingsprogram för chefer och akademiska ledare behandlar hur förgivettagna normer inom akademien kan påverka beslut i samband med rekrytering, befordran och fördelning av medel. Av de personer som i dagsläget har arbetsmiljöansvar har 31 % genomgått internutbildningen.¹²⁰ Genus och kulturell diversitet i handledarkontexten utgör även ett moment i den forskarhandledarutbildning som är ett krav vid befordran till docent.

Insatser för lika möjligheter till vetenskaplig karriär

Högskolan strävar efter att minimera missgynnande vid fördelning av forskningsanslaget, utifrån kön. I jämställdhetsintegreringsplanen från 2022 bedömdes, utifrån de stora skillnaderna i könsfördelning inom institutionerna och ämnena, att det i dagsläget inte var meningsfullt att verka för jämställdhet i fördelningen genom aktiv påverkan, utan åtgärdsförslaget var att arbeta för att ytterligare göra processerna för forskningsanslagsfördelning transparenta och uppföljningsbara, för att i sin tur kunna utgöra en grund för åtgärder där behov identifieras. Enligt anställningsordningen ska lika villkor, jämställdhet och mångfald alltid vara vägledande i rekryteringsarbetet.¹²¹ Detta konkretiseras bland annat genom att krav ställs på att anställningsprofiler ska ha motiverade och sakliga kriterier, och att utgångspunkten vid sakkunniggranskningar vid anställnings- och befordringsärenden är att i varje ärende ha både manlig och kvinnlig sakkunnig. Ett strävansmål är en jämn könsfördelning i alla anställningskategorier. Uppföljning av andel kvinnliga respektive manliga rekryterade professorer sker årligen som en del i uppföljningen av målen i regleringsbrevet (återrapporteras i årsredovisningen).

¹²⁰ Avser maj 2024.

¹²¹ Anställningsordning för lärare vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2023/784.

Andra exempel på insatser för att gynna jämställda förutsättningar för forskning och lika möjligheter till karriärvägar är att en kompetensbaserad metodik tillämpas vid anställningar, vilken minimerar riskerna för diskriminering och systematisk snedvridning i bedömningsprocesser genom att dessa krav också blir vägledande i och för processen. Likvärdig lönesättning bevakas i rekryteringsarbete och lönerevisionsarbete, och systematik utvecklas i tjänsteplaneringsprocessen, där icke-meriterande arbetsuppgifter på sikt ska kunna tydliggöras och fördelas jämnt inom lärarkollegiet. I uppdraget om utvecklad tjänsteplaneringsprocess har högskolans nya arbetstidsavtal inkorporerats och även ett förtydligande av olika rollers ansvar i tjänsteplaneringen.

Institutionernas systematiska arbete för jämställdhet i forskningens förutsättningar

Högskolan Dalarnas fördelning av manliga eller kvinnliga medarbetare framgår i tabell 2. IIT och Dalarnas audiovisuella akademi (DAVA) vid IKS är exempel på miljöer med högre andel män än kvinnor, totalt 28 % respektive 18 % kvinnor andel kvinnor. Institutionerna följer fördelningen av män och kvinnor via kontinuerliga analyser under året samt vid analyser kopplade till verksamhetsberättelsen. Jämställdhetsfrågor finns med som ett naturligt inslag vid diskussioner inför nomineringar och tillsättningar vid institutionernas ledningsråd. Som en del i att främja en jämställd studie- och arbetsmiljö har IIT och DAVA-miljön brutit ned strategimålet att bygga en sammanhållen akademisk miljö till ett behov av en jämnare könsfördelning, och arbetar därför aktivt med detta genom att uppmuntra fler kvinnor att söka utlysta tjänster. Denna systematik har vid IIT visat sig resultera i jämnare könsfördelning på doktorandnivå. Andelen kvinnliga sökande är dock lägre vid rekrytering av biträdande lektorer och professorer och en reflektion från IIT är att en förstärkning av rekryteringsinsatser krävs för att nå en jämnare könsfördelning inom denna grupp.

Tabell 2. Andel kvinnor anställda vid Högskolan Dalarna i april 2024.¹²²

	Alla kategorier	Professorer	Universitetslektorer	Doktorander
Högskolan Dalarna, andel kvinnor %, (personår totalt)	59 % (630,0)	46 % (37,3)	54 % (174,7)	66 % (47,1)
IHOV, andel kvinnor %, (personår totalt)	71 % (109,5)	69 % (9,6)	74 % (34,6)	61 % (13,7)
IIT, andel kvinnor %, (personår totalt)	28 % (82,0)	7 % (11,1)	19 % (21,4)	38 % (9,7)
IKS, andel kvinnor %, (personår totalt)	44 % (99,0)	41 % (6,2)	34 % (48,4)	79 % (9,6)
ILU, andel kvinnor %, (personår totalt)	71 % (92,5)	63 % (6,0)	87 % (21,1)	86 % (13,6)
ISLL, andel kvinnor %, (personår totalt)	72 % (68,8)	100 % (3,5)	61 % (38,8)	50 % (1,6)
VS, andel kvinnor %, (personår totalt)	64 % (175,2)			

¹²² Personalstatistik april 2024, andel kvinnor. Källa: Intern personalstatistik, Primula via Linnea.

Insatser för jämnare könsfördelning i studentpopulationen

Högskolan består av flera akademiska miljöer där könsfördelningen traditionellt är förskjuten till högre andel antingen manliga eller kvinnliga medarbetare och studenter. Genom att stärka inflödet av studenter av det underrepresenterade könet till dessa miljöer finns en förhoppning om att på sikt få en jämnare könsfördelning även inom forskningen. Analys av snedfördelning mellan kvinnor och män i ansökningar genomförs i styrgruppen för studentrekrytering, och utifrån detta sätts riktade åtgärder in. Styrgruppen för studentrekrytering leds av vice rektor utbildning och består av prefekter, övriga vice rektorer, representant från avdelningen för kommunikation (S-KA), avdelningen för studentservice och utbildningsadministration (S-SA) samt Dalarnas Studentkår.

Ett exempel är riktad marknadsföring av sjuksköterskeprogrammet till unga män, och samarbeten med samverkanspartner där kvinnliga ingenjörer synliggjort sitt arbete som ingenjör via högskolans sociala medier och teknikintresseväckande sommarprojekt för att främja rekryteringen av kvinnliga ingenjörstudenter, något som förväntas ha bidragit till att 42 % av de nya studenterna på högskoleingenjörsprogrammet var kvinnor HT23.¹²³ Inom ILU, en miljö med högre andel kvinnor än män, har det uppmärksammats att högre andel manliga studenter söker sig till den arbetsintegrerade lärarutbildningen jämfört med den traditionella lärarutbildningen. Orsaken till detta är inte fullt utredd men institutionen ser att det är ett sätt att rekrytera fler män till miljön, och ser stöttningen av den arbetsintegrerade lärarutbildningen som ett sätt att gynna detta. För att ge stöd till allt fler studenter genom studierna oavsett bakgrund, för att på sikt kunna gå vidare till forskarutbildning och forskning, sker löpande insatser av studieverkstaden i samarbete med studenthälsan och studievägledningen.

Uppföljning av jämställdhet i forskningens förutsättningar

Uppföljning av jämställdhet i forskningens förutsättningar sker genom UFN:s utvärderingar av forskningsverksamheten och genom verksamhetscykeln.

Utvärdering av forskningsverksamheten

Utvärdering av forskningsverksamheten beskrivs närmare under bedömningsgrund 3. De delar av utvärderingen som specifikt behandlar jämställdhet i forskningens förutsättningar är främst de som berör institutionernas kompetensförsörjning och karriärstöd, och fördelning av interna och externa anslag. I sina självvärderingar ska institutionerna därutöver behandla olika aspekter avseende hållbar utveckling såsom jämställdhet, mångfald och internationalisering där de anser det vara relevant, även om det inte explicit lyfts fram i rubriken eller efterföljande innehållspunkter.¹²⁴ I anvisningar för sakkunniga anges att deras bedömning och rapportering ska innefatta hur de organisatoriska och resursmässiga förutsättningarna kan anses bidra till att värna jämställdhet, jämlikhet och hållbar utveckling inom forskningsverksamheten.¹²⁵ Trots att könsfördelningen i personalsammansättning är ojämn vid fyra av institutionerna (ISLL, IHOV, ILU, IIT), lyftes jämställdhetsaspekten endast i självvärderingen från en institution (IIT) vid

¹²³ Memorandum of Understanding, Hitachi Energy och Högskolan Dalarna, HDa 1.5–2021/1179.

¹²⁴ Vägledning för utvärdering och uppföljning av forskningsverksamheten vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2022/832.

¹²⁵ Anvisningar till extern sakkunnigkommitté för utformning av granskningsrapport för utvärdering och uppföljning av forskningsverksamhet, beslutad 2022-10-07.

den utvärdering av forskningsverksamheten som genomfördes 2023.¹²⁶ Inte heller externa granskare hade synpunkter på hur arbete för jämställdhet i forskningens förutsättningar bedrivs vid IHOV, ISLL och ILU, och några insatser för att stärka jämställdhet i forskningens förutsättningar har inte påbörjats vid dessa institutioner.

Uppföljning inom verksamhetscykeln

Samtliga hållbarhetsmål ingår i inriktningsverksamhetsplanen och Högskolan Dalarnas verksamhetsplan, som i sin tur ligger till grund för institutionernas verksamhetsplan och följs upp via verksamhetsberättelse.¹²⁷ I rektorsbeslutet om hållbarhetsmål ingick till och med 2023, förutom de åtta övergripande hållbarhetsmålen, även årliga prioriterade kvalitetsuppdrag för respektive mål att fördelas ut till institutionerna och verksamhetsstödet. Ambitionen var att arbete för att nå hållbarhetsmålen skulle prioriteras. Återkoppling från prefekterna via rektors ledningsråd visade att det istället blev alltför många prioriterade kvalitetsuppdrag för att ge tillräcklig utvecklingskraft, och att hållbarhetsmålen- och uppdragen på detta sätt tenderade att bli separata från den övriga verksamheten. Dessutom var institutionerna ofta på olika nivå inom olika målområden, vilket gjorde vissa av de prioriterade kvalitetsuppdragen mindre relevanta än om institutionerna själva hade formulerat dem. Från och med verksamhetsplan 2024 hanteras de prioriterade kvalitetsuppdragen kopplade till hållbarhetsmålen på samma sätt som övriga kvalitetsuppdrag inom verksamhetscykeln, och uppföljning sker via verksamhetsberättelser (se bedömningsgrund 1). Rådet för hållbar utveckling granskade samtliga verksamhetsberättelser 2023, och kunde konstatera att institutionerna och verksamhetsstödet i mycket liten utsträckning hade betonat jämställdhetsperspektivet i sina analyser.¹²⁸

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

En styrka är UFN:s utvärdering av forskningsverksamheten som utgör en plattform för en systematisk uppföljning av jämställdhet i forskningens förutsättningar. En styrka är också att jämställdhetsintegrering inkluderas i planering och uppföljning av hållbarhetsmålen inom den ordinarie verksamhetscykeln, vilket möjliggör prioritering och resurssättning av åtgärder och säkerställer en systematisk uppföljning av åtgärdernas implementering. Genom den fleråriga verksamhetsplanen har institutionerna dessutom möjlighet att definiera delmål över flera år för att successivt uppnå även en långsiktig målsättning.

En utmaning avseende båda dessa komponenter i kvalitetssystemet är att säkerställa att de verkligen fångar upp jämställdhetsfrågor på det sätt som avses. En potentiell orsak till att jämställdhetsintegrering inte i högre grad uppmärksammas i institutionernas verksamhetsplanering eller i utvärdering av forskningsverksamheten, kan ligga i högskolans överrepresentation av kvinnor i den totala personalsammansättningen. Något som i så fall även innebär risk att underrepresentationen av män inom vissa miljöer inte alltid uppmärksammas. Kommande åtgärder är att såväl muntliga som skriftliga instruktioner till kommande års verksamhetsberättelse utvecklas för att synliggöra jämställdhetsfrågor. Till framtida utvär-

¹²⁶ Utvärdering och uppföljning av högskolans forskningsverksamhet. Granskningsutskottets lärosätesövergripande utlåtande, Dnr C 2023/1442.

¹²⁷ Mål för hållbar utveckling vid Högskolan Dalarna 2021 - 2026, Dnr C 2021/432.

¹²⁸ Verksamhetsberättelse för Högskolan Dalarna 2023 inklusive institutioners och verksamhetsstödet VB, Dnr C 2022/1689.

deringar av forskningsverksamheten kommer mallarna att revideras för att tydligare ställa frågor som rör jämställdhet i forskningens förutsättningar.

En utmaning i relation till bedömningsgrunden är också att det högskoleövergripande fokuset på jämställdhet främst varit inriktat på utbildningsverksamheten och insatser för att utjämna könsfördelningen i studentpopulationen. Detta avspeglas exempelvis i presentationen och utformandet av den statistik som summeras och presenteras i VB-statistiken eller kurs- och programregistreringar i Linnea. Som berörs i samband med bedömningsgrund 2 finns behov av att i högre utsträckning systematiskt samla data specifikt för forskningen. För att kunna användas i jämställdhetsarbete behöver könsuppdelad statistik kunna redovisas för exempelvis antal sökande på olika akademiska tjänster inklusive doktorandtjänster, tid för kompetensutveckling och forskning, sökt och erhållen extern forskningsfinansiering, och uppdrag som sakkunnig, opponenter och ledamöter av betygsnämnd. Pågående åtgärd är att modulen för personal- och kompetensförsörjningsstatistik i Linnea utvecklats för att enklare synliggöra könsfördelning.

God forskningssed (Bedömningsgrund 8, forskning)

Lärosätet arbetar systematiskt för att främja god forskningssed samt förebygga och hantera oredlighet i forskning.

I högskolans strategi poängteras vikten av en stärkt forskningskultur och en kvalitetsmedveten kultur som präglas av ansvar och tillit. Att främja god forskningssed handlar mycket om att främja en kultur som stödjer detta. Inom pelare 2 - *operativt och verksamhetsnära kvalitetsarbete* - sker detta exempelvis genom den seminarieverksamhet som finns, och i de diskussioner som förs i handledarkollegierna samt via utbildningsinsatser. Därtill är det viktigt att uppmärksamma de incitamentsstrukturer som kan påverka forskarnas agerande. Inom pelare 3 - *granskning och planerad utvärdering* - säkerställs att lärare som befordras till docent eller till professor har genomgått forskarhandledarutbildning med inslag av forskareetik, och i samband med att ansökningar om extern forskningsfinansiering sker kontroll om det krävs en ansökan om etiskt godkännande för projektet. Att främja god forskningssed innefattar också att det finns styrdokument och rutiner som stödjer arbetet med god forskningssed samt en infrastruktur och ett stöd att hantera forskningsdata.

Systematiskt arbete för att främja god forskningssed

Information om forskningsetik, forskareetik och god forskningssed finns på forskningsstödet webbsidor, som även innefattar länkar till aktuella lagar, regelverk, och etiska riktlinjer gällande forskning. På en högskoleövergripande nivå finns ett särskilt forskningsetiskt råd (FER) som verkar för god forskningssed.¹²⁹ FER har en rådgivande funktion till rektor och är den kollegialt valda nämnden i högskoleövergripande frågor som rör forsknings- och forskareetik. FER bedömer forskningsprojekt som avser människor men som faller utanför lagen om etikprövning av forskning men är i behov av en etisk bedömning.¹³⁰ I rådets uppgifter ingår även att följa den nationella utvecklingen inom området samt att bidra till kunskapsuppbyggnad inom högskolan genom exempelvis seminarier, föreläsningar och fortbildning av medarbetare. Exempel på sådana insatser är lunchseminarier och riktade utbildningsinsatser i mindre sammankomster, bland annat på teman såsom forskningens integritet och behandlingen av känsliga personuppgifter inom forskningen.

Rådet består av fem ledamöter, varav fyra med vetenskaplig kompetens och en studentrepresentant, och ska spegla den vetenskapliga bredden inom högskolan. De vetenskapliga ledamöterna ska vara disputerade, med kompetens inom området forskningsetik, och utses för tre år i taget av rektor på förslag från berörd prefekt. Vid tillsättandet av en ny ledamot är det rådet som avgör vilken vetenskaplig kompetens som saknas, och tar därefter kontakt med berörd institution. För de vetenskapliga ledamöterna ska finnas en gemensam ersättare, som tillsätts på samma sätt som de ordinarie ledamöterna. Studeranderepresentanter utses av studentkåren. Rådet kan om så anses erforderligt adjungera extern expertis.

Forskningsetik ingår i den forskarhandledarutbildning som är ett krav för handledare på forskarutbildningsnivå, och som utgör ett krav vid befordran till docent eller professor. Forskningsetik och god forskningssed ingår även som inslag i högskolans forskarutbildningar. I regeldoku-

¹²⁹ Arbetsordning för centrala nämnder och råd, Dnr C 2024/1286.

¹³⁰ Lagen om etikprövning av forskning som avser människor, 2003:460.

mentet för utbildning på forskarnivå anges att det obligatoriska kursinnehållet i ASP ska omfatta hantering av forskningsdata, forskningsetik samt redlighet i forskning och god forskningssed.¹³¹ Området ingår bland annat i den allmänvetenskapliga grundkursen, som är obligatorisk i forskarutbildningarna i vårdvetenskap och i resurseffektivt byggande, en kurs som även är öppen för övriga forskarutbildningar. Samtliga forskarutbildningar har därtill utarbetat doktorandhandböcker där information om god forskningssed och oredlighet i forskning ingår. I doktorandens individuella studieplan (ISP) ska anges om ansökan för etiskt godkännande planeras eller är genomförd. Om ansökan om etiskt godkännande är genomförd ska diarie-nummer från etikprövningsnämndens beslut anges, och etikansökan skall vara diarieförd. Om doktoranden och handledaren anser att etisk prövning inte är nödvändig ska det finnas en motivering för detta.

Alla forskare ansvarar ytterst för att följa god forskningssed i sin forskning, men högskolan har också ett ansvar att uppmärksamma de incitamentsstrukturer som kan främja god forskningssed, alternativt verka hindrande. Högskolan har därför valt att ansluta sig till CoARA som ett led i arbetet med att bland annat främja god forskningssed.¹³² Högskolan följer också Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) etiska riktlinjer för hantering av externa forskningsbidrag vid svenska universitet och högskolor.¹³³

I delegationsordningen regleras att prefekt är behörig företrädare för forskningshuvudmannen i samband med ansökan till etikprövningsmyndigheten.¹³⁴ Vid alla ansökningar om extern forskningsfinansiering ska det framgå i beslutsunderlaget om det krävs etiskt godkännande för projektet. Det är prefekten som, efter hörande i IL, avgör om ansökan om extern forskningsfinansiering ska skickas in till finansiären. Om medel beviljas är det den enskilda forskaren som ansvarar för att genomföra ansökan till etikprövningsmyndigheten, varefter prefekten därefter godkänner denna i etikprövningsmyndighetens digitala system Ethix. Projektansvarig forskare ansvarar för att diarieföra etikprövningsmyndighetens beslut, och prefekten har därefter möjlighet att följa upp både beviljade medel och etikprövning via diariet.

Hantering av oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed

Vid anmälan om misstänkt oredlighet i forskning eller avvikelser från god forskningssed ska högskolan med minsta möjliga dröjsmål genomföra en utredning enligt gällande process.¹³⁵ En medarbetare som får kännedom om misstanke om avvikelser från god forskningssed eller oredlighet i forskning, ska omgående och skriftligen anmäla detta till rektor som överlämnar ärendet för beredning till högskolans kommitté för god forskningssed (KOF). KOF består av: av dekanen, en representant från FER, en suppleant från lärar- och forskarkollegiet med god kunskap om förutsättningarna för högkvalitativ forskning och med en stark akademisk förankring inom sitt fält, samt en högskolejurist eller person med särskild kompetens i förvaltningsrätt. KOF gör en inledande bedömning av om ärendet ska klassas som oredlighet, annan avvikelse eller om ärendet ska lämnas utan åtgärd. Vid misstanke om oredlighet i forskning över-

¹³¹ Regler för utbildning på forskarnivå, Dnr C 2024/656.

¹³² CoARA – Agreement on Reforming Research Assessment, Dnr C 2022/1518.

¹³³ Etiska riktlinjer för hantering av externa forskningsbidrag vid svenska universitet och högskolor (SP 2010:1, Dnr 09/044).

¹³⁴ Rektors och verksamhetschefers delegationer vid Högskolan Dalarna, Dnr C 2021/1036.

¹³⁵ Handläggningsordning för hantering av oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed, HDA 1.2-2019/1538.

lämnas ärendet via rektorsbeslut till Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof), varvid ärendet är avslutat vid Högskolan Dalarna. Vid andra avvikelser samarbetar Högskolan Dalarna med Högskolan i Gävle, och utredningen hanteras av Högskolan i Gävles motsvarighet till KOF. Högskolan Dalarna utreder på motsvarande sätt vid misstanke om andra avvikelser vid Högskolan i Gävle.

Information om hur processens utformning sker i samband med introduktionen för nyanställda och genomförs två gånger årligen. Vid introduktionen informeras om högskolans visselblåsarfunktion vars syfte är att ge högskolans ledning kännedom om eventuella oegentligheter då normala kommunikationsvägar av någon anledning inte är möjlig, och att frågan utreds och åtgärder vidtas.¹³⁶ I normalfallet ryms inte en anmälan om oredlighet i forskningen inom denna hantering, men om så skulle ske hanteras frågan enligt rutin.¹³⁷ Sedan rutinen togs i bruk har endast två ärenden hanterats vid högskolan där KOF rekommenderade rektor att skicka ärendet vidare till Npof i det ena fallet, och till Högskolan i Gävle i det andra fallet. Båda fallen avslutades efter att utredning skett och avvikelse alternativt oredlighet inte påvisats. AFU har vid ett tillfälle upptäckt plagiat i ansökningshandlingar vid en granskning av i samband med ett befordringsärende. På initiativ av rektor har UFN efter detta uppdragit till AFU att föreslå en revidering av relevanta styrdokument om hur anställnings- och befordringsärenden ska hanteras när oredlighet eller avvikelser från god forskningssed konstaterats. Tre styrdokument kommer på UFN:s förslag att uppdateras i enlighet med översynen och lärdomar till följd av denna process.

Kvalitetssystemets styrkor och utmaningar i relation till bedömningsgrunden

Högskolan arbetar aktivt för att lärare får god kännedom om forsknings- och forskareetik, samt förutsättningar att följa en god forskningssed i sin forskning. En utmaning är att utveckla systematiska former för att följa upp enskilda medarbetares arbete och kompetens inom området. Under de senaste åren har högskolan arbetat för att åstadkomma en bättre struktur och organisation kring verksamhetsstödet roll i förhållande till forskningen. En del i detta har varit att underlätta för forskare att öka en forskningsetisk medvetenhet och förmågan att följa en god forskningssed i sin forskning. Exempelvis har ett arbete initierats för att i mallen för medarbetarsamtalen integrera frågor om kompetensutvecklingsbehov om forsknings- och forskareetik och god forskningssed (se även bedömningsgrund 6).

En förutsättning för att systematiskt kunna följa upp forskningsverksamheten är en god kännedom om pågående forskning. I dagsläget kan endast vissa av forskningsprojekten följas i högskolans system, främst via diariet där alla projekt som sökt och erhållit extern forskningsfinansiering registreras. Tidigare fanns en mer heltäckande projektdatabas som inte längre är i bruk på grund av gammal programvara, men den tillfälliga lösning som tagits fram möjliggör inte en systematisk uppföljning av forskningsprojekten, och därmed inte heller uppgifter om etikgodkännande eller ej.

Kopplingen mellan forsknings- och forskareetik och pelare 1 ska utvecklas. I högskolans verksamhetsberättelse summeras den analys som FER genomfört om sitt arbete under året, och de utvecklingsområden som identifierats blir en del av verksamhetsplaneringen för kommande

¹³⁶ Handläggningsordning för visselblåsarfunktion, Dnr C 2022/597.

¹³⁷ Handläggningsordning för hantering av oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed, HDa 1.2-2019/1538.

år. Avsikten är att ytterligare stärka kopplingen genom att utveckla arbetssättet så att FER får en granskande och rådgivande roll i verksamhetsplanering- och uppföljning för hela högskolan, på samma sätt som rådet för hållbar utveckling.

Kvalitetssystemets övergripande styrkor och utmaningar

I föreliggande självvärdering av högskolans kvalitetssäkringsarbete för utbildning och forskning har ett antal styrkor och utmaningar identifierats i relation till respektive bedömningsgrund. I högskolans analys av dessa har generella styrkor och utmaningar identifierats.

En utmaning hänför sig till strukturer och systemstöd för forskning och forskarutbildning och relaterar främst till information och informationsstödsystem inom pelare 1. Detta identifierades bland annat utifrån den granskning som högskolans forskning genomgått inom ramen för pelare 3, men även i samband med att underlag sammanställs inför arbetet med verksamhetsberättelser inom pelare 1. Högskolan bedömer att en orsak till denna utmaning bland annat är den förändring som gjordes när tre akademier och sex forskningsprofiler organiserades i fem institutioner. Bakgrunden till denna organisering var att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. De strukturer som då användes för att följa upp forskningsverksamheten var anpassade för den tidigare organisationen med forskningsprofiler som spände över flera akademier, och som inte lika tydligt kopplade samman forskningsverksamheten med utbildningsverksamheten. I organisationen med fem institutioner ställs därför andra krav på information som kontinuerligt samlas in och analyseras med bäring på forskningens kvalitet och relevans i relation till utbildningsverksamheten. Flera utvecklingssteg har tagits men högskolan bedömer att strukturer och systemstöd för forskning och forskarutbildning är i behov av fortsatt utveckling.

En övergripande styrka för kvalitetssäkringsarbetet är att systemet är integrerat i högskolans utbildnings- och forskningsverksamhet. Grundprinciperna sedan 2017 ligger fast trots stora förändringar i organisationen, vilket bekräftar att systemet är robust. Systemet bedöms vara brett inkluderande och främjar engagemang genom att medarbetare och studenter är inkluderade i alla tre systemkomponenter, vilket också är avgörande för att utveckla den kvalitetskultur som är grundläggande för hela kvalitetssystemet. Högskolans dialogstruktur, som vid föregående granskning bedömdes som en styrka, har utvecklats och justerats för att dels svara upp mot tidigare gransknings rekommendationer, dels utifrån egeninitierade gransknings- och utvecklingsprojekt.

De senaste tre årens utveckling av såväl organisation som styrning har gått relativt snabbt och styr- och arbetssätt har behövt tid på sig att stabiliseras. En del justeringar pågår fortfarande, dessa är drivna av förbättringar identifierade av just kvalitetssystemet. För att säkerställa att arbetssätt är förankrade genomförs utbildningsinsatser, ofta riktade mot institutionernas och verksamhetsstödet ledning, dessa utbildningsinsatser kan utvecklas och i högre utsträckning inkludera de med akademiskt ledaransvar inom institutionerna.

